

BÖRZSÖNY TÉRSÉGE EGYESÜLET HELYI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2014-2020

BÖRZSÖNY TÉRSÉGE EGYESÜLET

2021.június 21.

Tartalom

Vezetői összefoglaló	3
1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz	4
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	6
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	12
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	16
4.1 Helyzetfeltárás.....	16
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	31
A megvalósult fejlesztések a jelenlegi állapotot tükrözik, hogy ez mennyiben felel meg a DIPO KHE Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájában megfogalmazott intézkedéseknek azt releváns, hiteles adatok nélkül nem tisztünk megítélni.	33
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások	33
4.4 SWOT	36
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása	38
5. Horizontális célok	39
5.1 Esélyegyenlőség.....	39
5.2 Környezeti fenntarthatóság.....	40
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása.....	41
7. A stratégia beavatkozási logikája	41
7.1 A stratégia jövőképe.....	41
7.2 A stratégia célhierarchiája	42
8. Cselekvési terv.....	45
8.1 Az intézkedések leírása.....	45
8.2 Együttműködések.....	61
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei.....	62
8.4. Kommunikációs terv	68
8.5. Monitoring és értékelési terv	68
9. Indikatív pénzügyi terv	70

Vezetői összefoglaló

A Börzsöny Térsége Egyesület Helyi Fejlesztési Stratégiájának megalkotása a 2014-2020 közötti vidékfejlesztési célok meghatározását, az elmúlt pályázati időszak fejlesztési eredményeinek áttekintését, a megfogalmazott problémák és a kidolgozott megoldási javaslatok érvényességét, valamint a megváltozott gazdasági és mikrokörnyezet hatásainak vizsgálatát célozza meg.

Stratégiánk célja, hogy fenntartható, élhető globális világ egy helyi alternatíváját létrehozza, bemutassa, sőt, életmódját is ahhoz igazítsa. A célkitűzések megvalósítása kapcsán, a partnerségen alapuló LEADER megközelítést érvényesítjük, továbbá felkarolunk minden olyan helyi kezdeményezést, melynek pozitív hatása van településeinkre és biztosítja a fenntartható fejlődést. A prioritások, amelyek az intézkedések csokorba fogásával biztosítják az emberközpontúságot, biztosítják a komplexitást is egyben. Arra építjük stratégiánkat, hogy az ezzel elérhető források megszerzésével magabiztosságot adjunk a helyi közösségnek, hogy bátran vágjon bele más pályázatokba is, hogy szerezzen forrást céljai eléréséhez. Stratégiánknak szerepe, hogy bizonyítsa, lehet emberi közösségre építve fejlesztési forrásokat szerezni a közösség továbbfejlesztéséhez.

A helyi közösség olyan hálózati formát vesz fel, melynek legfőbb jellemzője a helyi gazdaság együttműködésekben alapuló fejlődése, a térségi termékek előállításán, piacra jutásán és turisztikai erőforrásokon alapuló hálózatosodás. Ezen kívül a térségen belüli, LEADER térségek közötti, valamint a határon átívelő együttműködésekben nyugvó gazdasági kapcsolatok jellemzik a LEADER program eredményeként újjászülető térségünket. Stratégiánk két fő pilléren épít, a gazdasági potenciál erősítésére és élhető települések kialakítására. Ezekben belül a speciális célok meghatározásakor olyan pontok kerültek megfogalmazásra, amelyek már rövidtávon is kedvezőbb, pozitív hatást gyakorolnak térségünkre. Célunk a munkahely megőrzés, újak teremtése, kisléptékű infrastruktúra, vállalkozások és turisztikai szolgáltatások fejlesztése, helyi termelők támogatása, az aktív korú lakosság és pályakezdő fiatalok vonzása és helyben tartása, közösségépítés, hagyományőrzés, rendezvények támogatása, esélyteremtés térségi vállalkozások igényeinek megfelelő szakmai végzettséget nyújtó, identitás és környezettudatosságot erősítő, egészségre nevelő képzésekkel.

Legfontosabb szükségletek, elérendő célok, támogatandó területek

- Mikrovállalkozások fejlesztése, adószámmal rendelkező magánszemélyek tevékenységének támogatása
- Szálláshelyek és turisztikai szolgáltatások támogatása
- Életminőséget javító, közösségfejlesztési képzések
- Helyi termékek térségi szintű, egységes megjelenése
- Településkép megőrzése
- Civil szervezetek megerősítése, tevékenységük támogatása
- Települési, mikrotérségi és nemzetközi rendezvények támogatása
- Térfigyelő rendszer kiépítése

A fenti beavatkozásokkal célunk, hogy a térségben új vállalkozások induljanak, a meglévő vállalkozások versenyképessége növekedjen. Fontos jövedelemszerző lehetőségnek tartjuk a térségi turizmus fejlesztését. A településkép megőrzése a turizmusfejlesztéshez kapcsolódik, hiszen a megnyerő, rendezett településkép turizmusnövelő hatása bizonyított, melynek eredménye a gazdaságfejlesztés.

Kedvezményezett járásként a fokozottan veszélyeztetett, hátrányos helyzetű csoportok támogatása kiemelt célja a stratégiának, szakmai végzettséget adó képzésekkel segítséget nyújtunk ezen emberek elhelyezkedésében, munkavállalásában. Helyi termékeink piacra jutását a védjegy rendszer újraalkotása jelentené. Ez lehetőséget adna arra, hogy a globalizált piacon egységes arccal jelenjünk meg, megkülönböztessük magukat más térségek termékeitől. Közösség nélkül nem könnyű, vagy nem is lehetséges endogén fejlődést megvalósítani, gazdasági szerkezetváltást, vagy a településfejlesztést előidézni. Feladatunk a különböző társadalmi csoportok összefogása, együtt gondolkodása, az információk egymás közti megosztása, ezért a LEADER pályázatok megfogalmazása során külön figyelmet fordítunk arra, hogy támogatási lehetőséget biztosítsunk a civil csoportoknak is.

A 2014 – 2020 programozási időszakot átfogó Helyi Fejlesztési Stratégia elkészítésével és végrehajtásával kapcsolatos adminisztrációs és kommunikációs, valamint egyéb más tájékoztatást, tanácsadást és szervezést érintő tevékenységeket a LEADER HACS székhelyén működő munkaszervezet látja el.

A LEADER HACS munkaszervezete más Operatív Programok támogatásával megvalósítani kívánt fejlesztésekkel kapcsolatban igény esetén projektmenedzseri tevékenységet lát el az illetékességi területén működő és tevékenykedő települési és nemzetiségi önkormányzatok, mikro, kis- és középvállalkozások (mezőgazdasági termelő, őstermelők, egyéni vállalkozások, gazdasági társaságok) civil szervezetek, egyházak és magánszemélyek részére.

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz

A Börzsöny Térsége Egyesület Helyi Fejlesztési Stratégiája összeegyeztethető és teljes mértékben megfelel az EU2020 stratégia tematikus célkitűzéseinek, a Partnerségi Megállapodás és a Vidékfejlesztési Program prioritásaiban megfogalmazott elvárásoknak. A felsorolt dokumentumok közös célkitűzése a gazdaságfejlesztés, munkahelyek megőrzése, új munkahelyek teremtése, foglalkoztatás ösztönzés, társadalmi felzárkóztatás, fejlődő települések.

A Helyi Fejlesztési Stratégia több intézkedésével is hozzájárul az említett célok eléréséhez.

Célok	Intézkedések
1. Vállalkozásfejlesztés	1. Mikrovállalkozások fejlesztése, adószámmal rendelkező magánszemélyek tevékenységének támogatása
2. Turizmusfejlesztés	2. Szálláshelyek és turisztikai szolgáltatások támogatása
3. Közösségfejlesztési kezdeményezések, hátrányos helyzetű csoportok támogatása	3. Életminőséget javító közösségfejlesztési képzések
4. Helyi termékek térségi szintű, egységes megjelenése	4. Helyi termékek térségi szintű, egységes megjelenése
5. Településkép megőrzése	5. Településkép megőrzése
6. Civil szervezetek támogatása	6. Civil szervezetek megerősítése, tevékenységük támogatása

7. Települési, mikro térségi és nemzetközi rendezvények támogatása
8. Térfigyelő rendszer kiépítése

Helyi Fejlesztési Stratégia és a KSK rendelet által meghatározott 11 tematikus cél kapcsolódási pontjai:

- A kis- és közepes vállalkozások versenyképességének fokozása
(1. cél, 1. intézkedés; 2. cél 2. intézkedés; 4. cél 4. intézkedés;)
- Az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra történő átállás támogatása
(1. cél, 1. intézkedés; 2. cél, 2. intézkedés)
- Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás elősegítése
(1. cél, 1. intézkedés; 2. cél, 2. intézkedés; 5. cél, 5. intézkedés)
- Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának növelése
(1. cél, 1. intézkedés; 2. cél, 2. intézkedés; 5. cél, 5. intézkedés)
- A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése
(1. cél, 1. intézkedés; 3. cél, 3. intézkedés)
- A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem
(3. cél, 3. intézkedés)
- Beruházás az oktatásba, a készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba
(3. cél, 3. intézkedés)

Helyi Fejlesztési Stratégia és a Partnerségi Megállapodás prioritásainak kapcsolódási pontjai:

- A gazdasági szereplők versenyképességének javítása és nemzetközi szerepvállalásuk fokozása
(1. cél, 1. intézkedés; 2. cél, 2. intézkedés; 4. cél, 4. intézkedés)
- A foglalkoztatás növelése
(1. cél, 1. intézkedés; 2. cél, 2. intézkedés; 3. cél, 3. intézkedés)
- Az energia- és erőforrás-hatékonyság növelése
(1. cél, 1. intézkedés; 2. cél, 2. intézkedés; 5. cél, 5. intézkedés)
- A társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezelése
(3. cél, 3. intézkedés)
- A gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása
(1. cél, 1. intézkedés; 2. cél, 2. intézkedés; 4. cél, 4. intézkedés)

Helyi Fejlesztési Stratégia és az EMVA rendeletben meghatározott prioritások és fókuszterületek kapcsolódási pontjai:

6.Prioritás: a társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben, különös tekintettel a következő területekre:

6A fókuszterület: a diverzifikálásnak, kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése
(1. cél, 1. intézkedés; 2. cél, 2. intézkedés; 4. cél, 4. intézkedés)

6B fókuszterület: a helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben
(az összes megfogalmazott cél és intézkedés)

Helyi Fejlesztési Stratégia és VP LEADER intézkedés céljainak kapcsolódási pontjai:

- a vidéki térségekben a gazdasági aktivitás mikro-szintjének fenntartása (1. cél, 1. intézkedés; 2. cél, 2. intézkedés; 4. cél, 4. intézkedés)
- a vidéki térség, mint vállalkozási tér, lakóhely és turisztikai vonzóképességének erősítése (1. cél, 1. intézkedés; 2. cél, 2. intézkedés; 4. cél, 4. intézkedés, 5. cél, 5. intézkedés; 8. intézkedés)
- a helyi közösségek tagjai egyéni aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési készségeinek erősítése (3. cél, 3. intézkedés; 4. cél, 4. intézkedés; 6. cél, 6. intézkedés)

Stratégiánk célja, hogy a működési területünkön komplex gazdaságfejlesztésvalósuljon meg tartós fejlesztések által, illeszkedve egyéb más pályázati források által kínált fejlesztési lehetőségekhez.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

A Börzsöny Térsége Egyesület Helyi Akciócsoport a Helyi Fejlesztési Stratégia megalkotása során rendkívül nagy hangsúlyt fektetett a nyilvánosság biztosítására, hiszen sikeresen megvalósítható stratégia kizárólag a helyi szereplők aktív tájékoztatásával születhet, sőt optimális esetben a HFS kialakításának fő irányvonalait a leendő pályázók által benyújtott projektötleteknek kell megadnia. Térségünkben vidékfejlesztési feladatokat ellátó új szervezetként megjelenve, új partnerek bevonásával, a térségi kapcsolataink erősödésével egyre többen vettek részt aktívan a vidékfejlesztési program helyi megvalósításában fejlesztési elképzeléseik és szakmai tapasztalataik megosztásával.

A Helyi Fejlesztési Stratégia tervezését a tervezői csoport és a munkaszervezet tagjai, illetve a részvételt vállaló érintettek végzik. A HFS elkészítésének felelőse az elnök mellett a munkaszervezet vezetője, aki koordinálja a HFS készítés egész folyamatát, részt vesz a HFS adatgyűjtésében, megszövegezésében, ellátja a nyilvánosság biztosításával kapcsolatos feladatokat (meghívók, tájékoztató anyagok elkészítése, honlapon és Facebook oldalon történő megosztása, e-mailen történő megküldése az érintetteknek, döntések előkészítése, stb.).

A Helyi Fejlesztési Stratégia tervezési folyamata 2015. év augusztusában kezdődött el. Az EMVA Irányító Hatóságát képviselő Miniszterelnökség 2015. augusztus 27. napján Vállalkozási szerződést kötött a Börzsöny Térsége Egyesülettel rendezvénysorozat megszervezésére és lebonyolítására. A rendezvénysorozat célja a 2014 – 2020 - as Vidékfejlesztési Program megvalósítása érdekében a Börzsöny Térsége Egyesület, mint új vidékfejlesztési szervezet által lefedett térségben olyan fórumok szervezése, amelyek elősegítik a szervezet bevezetését, megismerését és meggyökeresedését a térségben. A következő hétéves tervezési időszakra vonatkozó Vidékfejlesztési Program vidéki térségeket érintő intézkedéseinek megismertetése, valamint a vidéki térségekben elérhető Európai Unió és állami fejlesztési forrásokkal kapcsolatos tájékoztatás bemutatása. A Helyi Fejlesztési Stratégia társadalmi egyeztetése, ezáltal a térségi szereplők, résztvevők bevonása a stratégiaalkotási folyamatba és a közvetlen véleménynyilvánítás lehetőségének biztosítása.

A Börzsöny Térsége Egyesület társadalmosítása keretében, 2015. szeptember 15. és október 08. között a Rétsági járás hét településén, 8 alkalommal a térség teljes területére kiterjedő „Fórumorozat a vidékfejlesztési feladatokat ellátó Börzsöny Térsége Egyesület bevezetése a térségben” címmel fórumorozat megszervezésére került sor, térségünk mind a 18 települését érintve.

A stratégiaalkotás során több alkalommal külön a civil-, és közszféra képviselőivel egyeztető tárgyalásokat, interaktív műhelymunkát és fókuszcsoportos megbeszéléseket is folytattunk. Ezen részt vettek a tervezői csoport, valamint a munkaszervezet dolgozói, a HFS készítésbe bevont szakértők, illetve a HFS tervezésben szerepet vállaló további érintettek. Célzottan tartottunk fórumot az üzleti szféra képviselői számára. Ennek eredménye a térség vállalkozói által megfogalmazott fennálló problémák megoldási javaslatok, fejlesztési lehetőségeik. A civil szféra fejlesztési elképzeléseinek egyeztetésére (Három Falu Program, Magyar Natúrpark Szövetség) műhelymegbeszélés keretein belül nyílt lehetőség. A műhelymunkára meghívást kaptak az érintett önkormányzatok, nemzetiségi önkormányzatok, társadalmi tevékenységet végző civil szervezetek. A workshop összességében rámutatott, hogy a civil szervezeteknek az önkormányzatokkal szorosan együtt kell működniük, hasznosabb a kooperáció, a hosszú távú együttműködés. A közszféra támogatási lehetőségeit illetően egyeztetést folytattunk a megyei Fejlesztési Ügynökséggel Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) és a LEADER lehetséges kapcsolódási pontjairól.

Teljes körű térségi igényfelméréssel kívántuk megalapozni a Helyi Fejlesztési Stratégiánk megalkotását, ezért célul tűztük ki, hogy a térségünkre vonatkozó HFS ténylegesen a helyi igényekre és szükségletekre adjon megoldási lehetőséget. Fórumainkon feltérképeztük, hogy mire van igény települési, mikro térségi, az Egyesület által lefedett teljes területen, azzal a céllal, hogy a közszféra, gazdasági, civil és egyházi szféra területén komplex gazdaságfejlesztés valósuljon meg tartós fejlesztések által. Felmértük, mely célok mentén valósíthatjuk meg térségünk gazdaságfejlesztését, a vállalkozások hogyan képzelték el a következő éveket, mit szeretnének fejleszteni, mire van szükségük? Milyen gazdasági ágakat, területeket célozzunk meg a stratégiában, illetve a térségi szereplők hogyan tervezik a munkahelyek megtartását, illetve új munkahelyek létesítését.

A projektötletek felmérésére adatlapot dolgoztunk ki, melyet honlapunkról letölthető formában, fórumainkon, valamint személyes megkeresés kapcsán biztosítottunk az érdeklődők számára.

Az adatlapon a fejlesztést kértük feltüntetni, célját, hozzá kapcsolódó tervezett tevékenységek megnevezését, a projekt összköltségét, megvalósítás tervezett időpontját. Kértük az érintetteket, hogy a fórumokon rendelkezésükre bocsájtott Projektötlet adatlapokat küldjék meg elektronikusan a borzsonytersege@gmail.com címre, vagy juttassák el postán, illetve személyesen az Egyesület irodájába. A Projektötlet adatlapot nem csak tagjainktól, hanem a fejlesztési területünkön tevékenykedő további őstermelőktől, vállalkozásuktól, civil szervezetektől és magánszemélyektől is vártuk, akik a 2014 -2020 közötti időszakban pályázati támogatást kívánnak igényelni. Az adatlapok folyamatosan érkeztek, a beérkezés utolsó határideje 2015. december 15. napja volt. Az adatlap honlapunkon is mindvégig elérhető volt. Fontos kiemelni, hogy az ilyen módon beérkezett adatok valamennyi szférát érintették, így az üzleti, civil és közszférát is, tehát szerteágazó, valamennyi térségi szereplőtől származó. A begyűjtött adatok, észrevételek, javaslatok beépítésre kerültek a stratégiába.

Sorszám	Tájékoztató jellege	Időpont	Helyszín	Téma/Rövid összefoglalás	Részvevők száma (fő)	Alátámasztó dokumentum
1.	Fórum	2015. szeptember 15.	Közösségi Ház Tolmács Kovács Géza tér 13.	Vidékfejlesztési lehetőségek 2014-2020/ Igényként merült fel a mikro vállalkozások indításának és fejlesztésének támogatása	30	Meghívó Jelenléti ív Beküldött projekt adatlap
2.	Fórum	2015. szeptember 17.	Közösségi Ház Diósjenő Kossuth út 21.	Vidékfejlesztési lehetőségek 2014-2020/ Javaslat született a szolgáltatások és tevékenységek marketingjéhez kapcsolódó fejlesztések támogatására	16	Meghívó Jelenléti ív Beküldött projekt adatlap
3.	Fórum	2015. szeptember 21.	Művelődési Ház Alsópetény Petőfi út 24.	Vidékfejlesztési lehetőségek 2014-2020/ Igényként merült fel a közösségi életet fejlesztő kezdeményezések támogatása	22	Meghívó Jelenléti ív Beküldött projekt adatlap
4.	Fórum	2015. szeptember 24.	Polgármesteri Hivatal Nógrádsáp Hunyadi út 7.	Vidékfejlesztési lehetőségek 2014-2020/ Javaslatként merült fel a hátrányos helyzetűek átképzését, képzését segítő programok támogatási lehetősége	21	Meghívó Jelenléti ív Beküldött projekt adatlap
5.	Fórum	2015. szeptember 28.	Konferenciaterem Berkenye Petőfi út 2.	Vidékfejlesztési lehetőségek 2014-2020/ Igényként merült fel a civil társadalom értékteremtő tevékenységének támogatása	21	Meghívó Jelenléti ív Beküldött projekt adatlap
6.	Fórum	2015. október 01.	Polgármesteri Hivatal Bánk Hősök tere 11.	Vidékfejlesztési lehetőségek 2014-2020/ Intézkedési javaslat született a településkép javítására, valamint a települési térfigyelő kamerarendszerek kiépítésére és bővítésére	19	Meghívó Jelenléti ív Beküldött projekt adatlap
7.	Fórum	2015. október 05.	Művelődési Ház Nőtincs Szabadság út 37.	Vidékfejlesztési lehetőségek 2014-2020/ Igényként merült fel a turizmus fejlesztése	16	Meghívó Jelenléti ív Beküldött projekt adatlap
8.	Fórum	2015. október 08.	Sportcsarnok Tolmács Sport út 1.	Vidékfejlesztési lehetőségek 2014-2020/ Intézkedési javaslat született hagyományőrző rendezvények támogatására	21	Meghívó Jelenléti ív Beküldött projekt adatlap
9.	Fórum	2015. november 19.	Művelődési Ház Rétság Rákóczi út 26.	HACS várható feladatai/ Intézkedési javaslatként merült fel a mikro vállalkozások fejlesztésének támogatása	44	Meghívó Jelenléti ív Beküldött projekt adatlap

Az egyeztető üléseken valamennyi szféra érdeke képviselve volt. A tervezés során 2 db, az elnökség és a munkaszervezet bevonásával lebonyolított ülés zajlott le, ahol többek között a helyzetfeltárás, térségünk erősségeinek és gyengeségeinek feltérképezése, a térségi fejlesztési irányok meghatározása, pénzügyi tervezés, valamint a HFS elérendő eredményeinek és hatásainak értékelése volt a feladatuk.

1. Egyeztető ülés: 2015. november 25.

Résztevők munkacsoportból:

Laluja Imre	Üzleti szféra képviselőjében
Tunkel Tamás Ferenc	Üzleti szféra képviselőjében
Szombati Erika	Üzleti szféra képviselőjében
Hajnis Ferenc	Civil szféra képviselőjében
Kristóf Judit	Civil szféra képviselőjében
Budai Krisztina	Civil szféra képviselőjében
Tóth János	Közszféra képviselőjében
Acsay Ákos István	Közszféra képviselőjében
Pintér Bertalan	Közszféra képviselőjében

Témája és eredménye: 2007-2013 időszak elemzése, eredmények áttekintése, jövőkép, elérendő célok meghatározása, helyzetfeltárás

2. Egyeztető ülés: 2015. december 01.

Résztevők munkacsoportból:

Laluja Imre	Üzleti szféra képviselőjében
Tunkel Tamás Ferenc	Üzleti szféra képviselőjében
Szombati Erika	Üzleti szféra képviselőjében
Hajnis Ferenc	Civil szféra képviselőjében
Kristóf Judit	Civil szféra képviselőjében
Budai Krisztina	Civil szféra képviselőjében
Tóth János	Közszféra képviselőjében
Acsay Ákos István	Közszféra képviselőjében
Pintér Bertalan	Közszféra képviselőjében

Témája és eredménye: cselekvési terv kidolgozása, pénzügyi tervezés

3. Egyesületi Közgyűlés: 2015. december 08.

Résztevők száma: 76 fő egyesületi tag

Témája és eredménye: Helyi Fejlesztési Stratégia tervezési folyamatának ismertetése, határozat a támogatási kérelem benyújtására, valamint a Helyi Fejlesztési Stratégia Draft verziójának elfogadása

A tervezési folyamat egésze alatt az átláthatóság és nyitottság biztosítása érdekében, széles körben, többféle módon folyamatosan tájékoztattuk térségi szereplőinket, egyben lehetőséget biztosítottunk a működési területünkön élő lakosság részvételére is. A nyilvánosság biztosításának érdekében a stratégia tervezés folyamatáról tájékoztatást nyújtottunk a Börzsöny Térsége Egyesület honlapján, hirdetésekkel, személyes konzultációkon, e-mailben történő közvetlen tájékoztató kiküldésével a

civil-, üzleti-, és közsféra képviselői felé, valamint lakossági fórumokon keresztül. Telefonon információt szolgáltatunk a Helyi Akciócsoport munkaszervezetén keresztül. Felvettük a kapcsolatot az illetékességi területünkhöz tartozó település önkormányzataival, felkérésre kerültek a folyamatban való együttműködésre, hogy a térségben működő civil-, és üzleti szféra szervezeteihez a legszélesebb körben jussunk el, beleértve a kevésbé mobil közösségeket is.

A hátrányos helyzetű csoportok bevonása a civil szervezeteik révén vált lehetővé. Különösen nehéz az ilyen társadalmi rétegek megszólítása és bevonása, akik valamely hátrányból adódóan az információkhoz még kevésbé jutnak hozzá. A Börzsöny Térsége Egyesület tagjai között megtalálhatók olyan szervezetek (Berkenyei Szent Kereszt Alapítvány, Órangyalok Alapítvány a Beteg Gyermekéért), melyek hátrányos helyzetű csoportok szociális helyzetének jobbá tételével foglalkoznak. Akik valamilyen szempontból hátrányos csoportok és nehezen mobilizálható közösségek felzárkóztatásáért, esélyegyenlőségük megteremtéséért tevékenykednek. Ezen szervezetekkel az akciócsoport folyamatos kapcsolatban van, hiszen ezeket a közösségeket leginkább a helyi szervezetiken keresztül lehet elérni, mivel ők ismerik jobban a közösség problémáit, lehetőségeit. Az esélyegyenlőség kiemelt kezelése érdekében a Helyi Fejlesztési Stratégiai önálló intézkedést tartalmaz erre a területre. A korábbi években a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia leginkább ösztönző jelleggel érintette ezt a témát és meglehetősen kevés pályázat irányult a hátrányos helyzetűekkel kapcsolatos kérdésekre. Mindezeket oly módon szeretnénk magasabb szintre emelni, hatékonyabbá tenni, hogy komplexen gondolkodva, az érintettek együttes bevonásával, közösségfejlesztési módszerekkel ötvözve, tervezzük meg a teendőket. Célunk a tartós szegénységben élők, segítségre szoruló, fiatalok, GYES-ről, GYED-ről, GYET-ről visszatérők, romák részére munkaerő piaci reintegráció komplex támogatása, azaz munkaerő piaci felmérés, képzés, átképzés.

Elektronikus levél formájában kiküldésre került meghívók a települések, önkormányzatok hirdető tábláin kerültek kifüggesztésre, illetve egyes települések honlapjain jelentek meg. A HFS tervezéssel kapcsolatos rendezvényekről szóló felhívásokat megjelentettük településeink honlapjain. A hirdetmény célja volt a lakosság minél szélesebb körének bevonása a HFS kialakításába, annak érdekében, hogy valóban a helyi elképzelések találjanak támogatásra. Mindezeket túl a munkaszervezet vezetője közvetlen megkereséssel, elektronikus levelek útján a rendezvényekre meghívót küldött az érintett önkormányzatok, az egyesületi tagok, továbbá a civil szféra és a gazdasági élet szereplői részére. Egyik fórumunk megtartása során a helyi médiát képviselő Ipoly Televíziónak adott interjúk keretein belül lehetőség nyílt a szervezet bemutatására, a leendő pályázók fejlesztési elképzeléseinek ismertetésére. Az Egyesület a Facebook közösségi oldal népszerűségét is kihasználva folyamatosan osztotta meg oldalán a közérdekű anyagokat.

A térség szféráival történő kommunikáció a fenti eszközökkel volt biztosított, melynek dokumentáltsága alapos és átlátható (meghívó, jelenléti ív, honlap dokumentálása), a rendezvények egészének képi anyaga rögzítésre került.

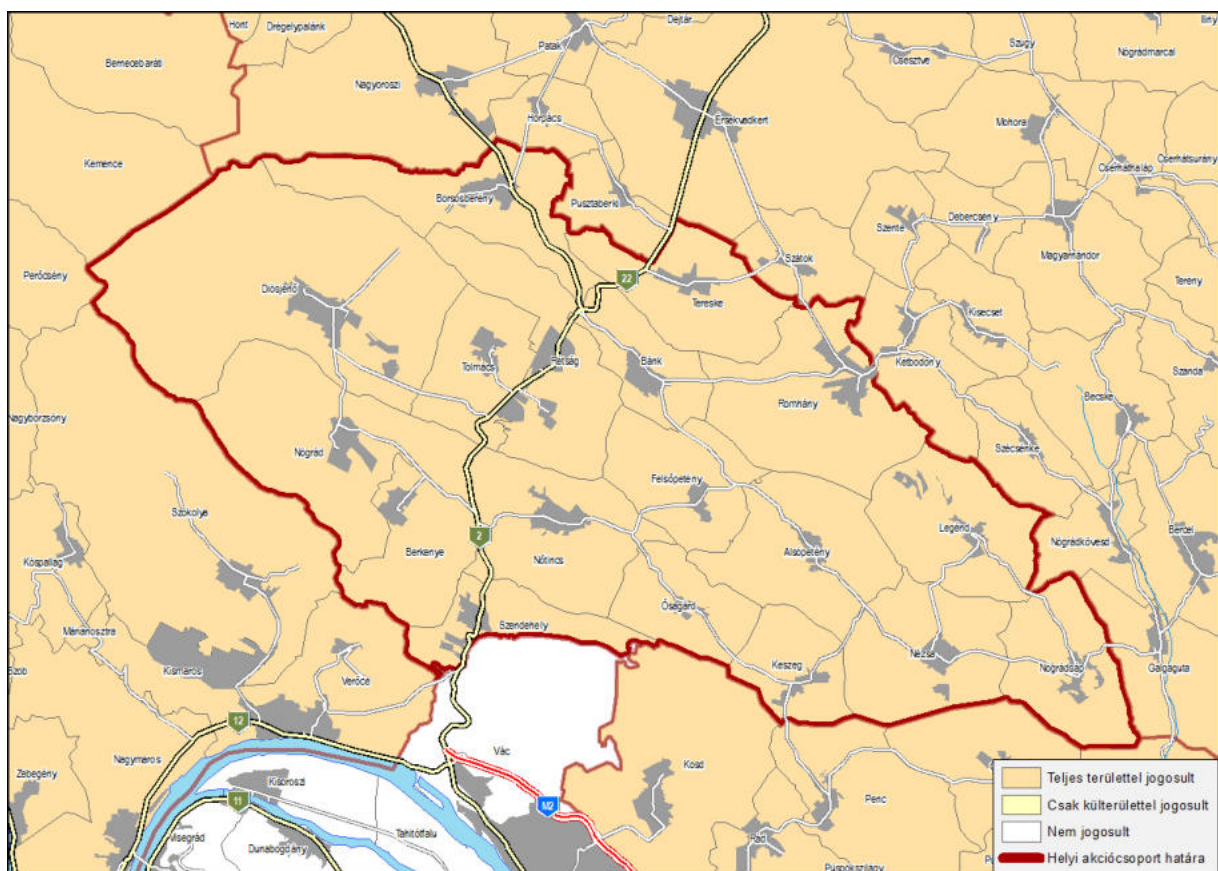
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

A Börzsöny Térsége Egyesületéhez a rétsági járás településeinek nagy része, összesen 18 település tartozik.

Működési területhez tartozó települések: Alsópetény, Bánk, Berkenye, Borsosberény, Diósjenő, Felsőpetény Keszeg, Legénd, Nézsa, Nógrád, Nógrádsáp, Nőtincs, Ósagárd, Rétság, Romhány, Szendehely, Tereske, Tolmács (1. ábra).

A 290 / 2014. (XI. 26.) Kormányrendelet 3. melléklete alapján a Rétsági járás kedvezményezett járás, Legénd és Tereske községek pedig társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések.

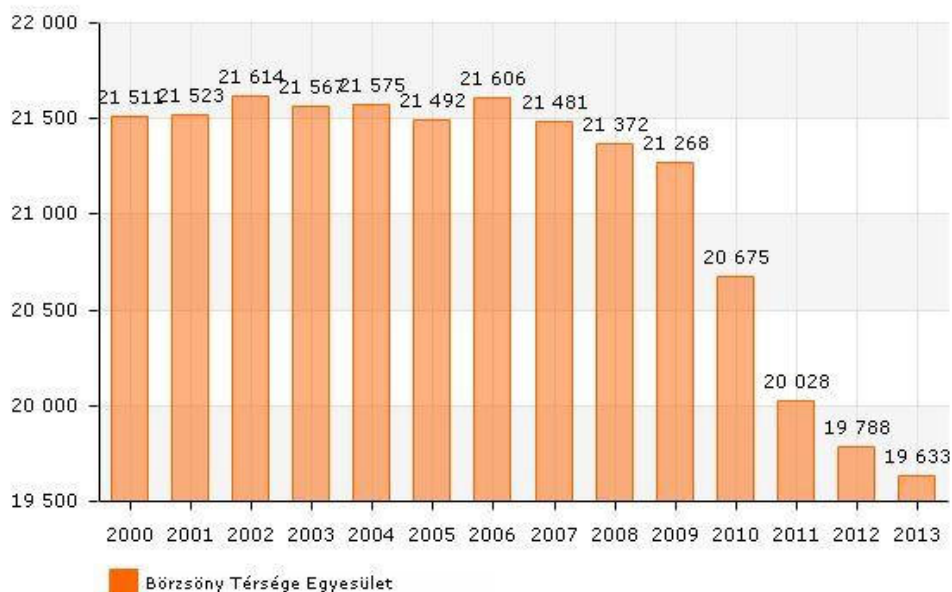
1. ábra Helyi Akciócsoport által lefedett terület

A teljes területtel jogosult 18 település 343,27 km² területtel rendelkezik, lakónépesség száma 19 633 fő (2. ábra), ami elegendő kritikus tömeget biztosít az emberi, pénzügyi és gazdasági erőforrások vonatkozásában egy életképes fejlesztési stratégia megvalósításához.

2. ábra Lakónépesség száma az év végén

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Közigazgatásilag az Észak - Magyarországi régióba tartozik. Gazdasági kapcsolatrendszerében meghatározó, hogy a főváros külső agglomerációs gyűrűje érinti, így erőteljesen érvényesül Budapest, illetve a központi régió hatása.

A Börzsöny Térsége Egyesület területe határos a balassagyarmati, illetve szobi térséggel, továbbá határos az Ipoly – menti Palócok Térségfejlesztő Egyesület által ellátott területtel. Nyugati határán húzódik a Börzsöny hegység, mely meghatározó jelentőségű a térség klimatikus viszonyaira.

Jellemző az aprófalvas település szerkezet, az illetékességi területhez tartozó települések túlnyomórészt hasonló problémákkal küzdenek, hasonló környezeti adottságokkal rendelkeznek. Egymással évszázados gazdasági és kulturális kapcsolatokkal, valamint hagyományokkal rendelkeznek. Mindezek alapján azonos szerkezetűnek tekinthetők.

Térségi probléma a tartós munkanélküliek magas aránya, a vállalkozások versenyképességének, valamint a fejlesztésekhez szükséges források hiánya.

A Börzsöny Térsége Egyesület illetékességi területét adó települések alapvetően aprófalvas szerkezetűek.

Rétság városban, mint a járási székhelyen 2756 fő él, kétezer lakos feletti lakónépességgel 2 település rendelkezik: Diósjenő (2756), Romhány (2106).

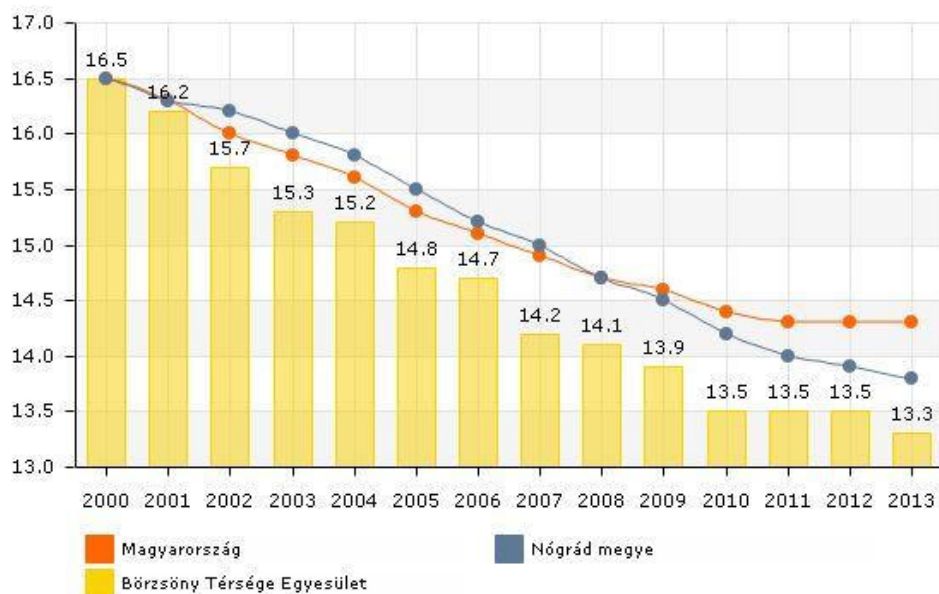
Az 1000 – 2000 lakossal rendelkező települések száma 4, az 500 – 1000 lakónépességű települések száma 9, míg az 500 lakos alatti település Legénd (424) és Ósagárd (291).

A térség állandónépességének kor szerinti összetétele átlagában az alábbiak szerint alakult: 0-14 évesek: 13,3% (3. ábra); 15-60 évesek: 62,8 %; 60 év feletti lakosok: 23,9 % (4. ábra).

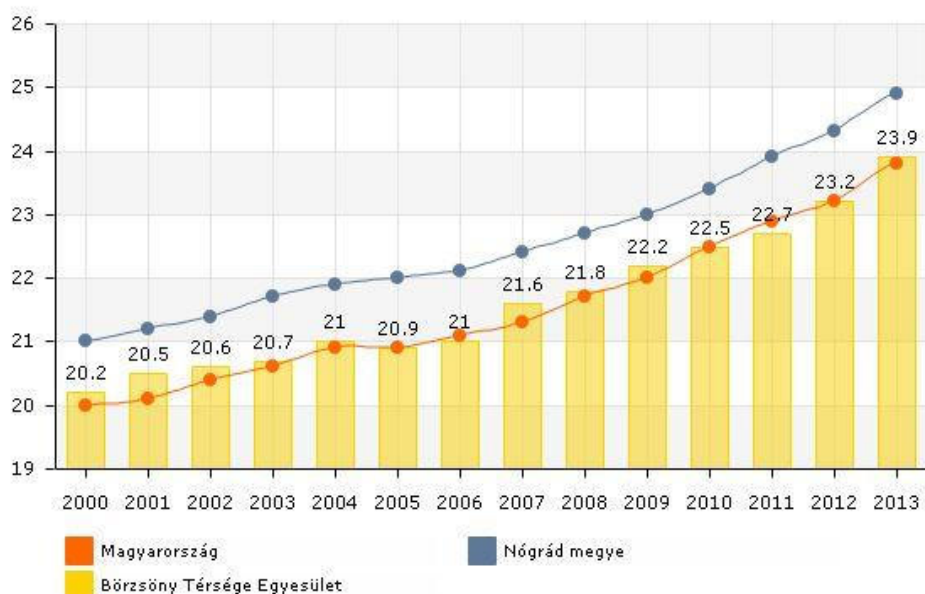
3. ábra Állandó népesség belül a 0-14 évesek aránya (%)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

4. ábra Állandó népesség belül a 60-x évesek aránya (%)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

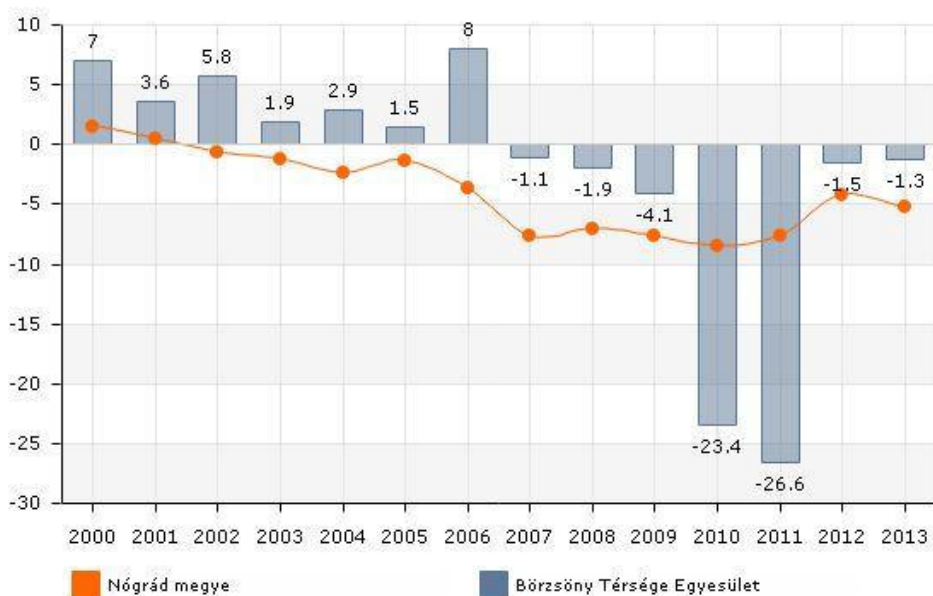
Az agglomerációból történő kiáramlás településenként változik, de jellemzően minél távolabb kerülünk Budapest vonzáskörzetétől, annál inkább nő.

A pozitív vándorlási egyenleg egészen 2006-ig tartósnak bizonyult, majd az évek során meredeken csökkenni kezdett (5. ábra).

Súlyos probléma a térség néhány településén, hogy a fiatalok nagy része elhagyja otthonát, elsősorban a tanulás és a munkalehetőség miatt.

5. ábra Vándorlási egyenleg (ezrelék)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

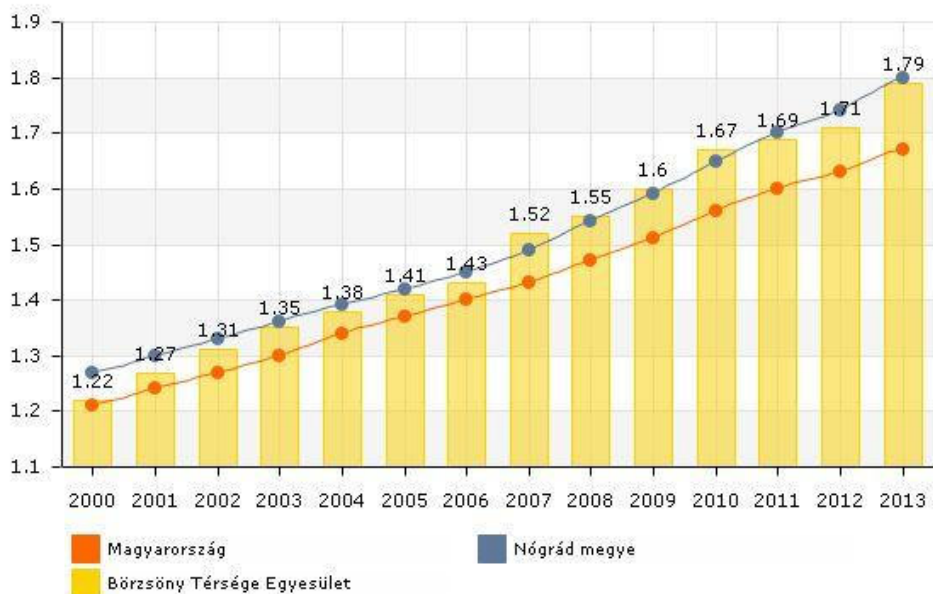

15

A népesség átlag életkora emelkedik, az eltartó - eltartott arány drasztikusan romlik, az idősek aránya kétszer - háromszor meghaladja a 18 évnél fiatalabb lakosságét (6. ábra).

6. ábra Öregségi mutató (száz 0-14 évesre jutó 60-x éves)

(c) 2016 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

A térség összetartozását a 2007 – 2013 időszakban megvalósult fejlesztései tovább erősítették, hiszen az említett fejlesztések által kaptak erőre településeink önkormányzatai, vállalkozásai, valamint civil szervezetei.

Térségünkben a 2007 – 2013 időszakban nem voltak megvalósult térségen belüli, térségek közötti és nemzetközi együttműködések, sem a pályázók részéről, sem az előző Helyi Akciócsoport részéről.

A stratégia céljainak megvalósításához az erőforrások rendelkezésre állnak. Meg van hozzá a szükséges humánerőforrás, valamint a 2014 – 2020 időszakra a 18 településre előirányzott anyagi forrás is, bár az előző támogatási időszakban lényegesen nagyobb mértékű forrás állt rendelkezésre, mint a 2014 – 2020 időszakban.

Humánerőforrás szempontjából rendelkezésre áll a HACS munkaszervezetének ismerete, szakmai tapasztalata a pályázati rendszerekkel kapcsolatban, térségmenedzsmentként működik a térségben, melynek elsődleges feladata a helyi partnerség elősegítése, a térség szereplőinek összefogása, helyi igényeknek megfelelő fejlesztések megvalósításának elősegítése a Helyi Fejlesztési Stratégia alapján. A munkaszervezet elérhető e-mailben, telefonon, személyesen, valamint postai úton is.

Helyi karakterek a Közgyűlés és az Elnökség tagjai. A közgyűlést és az Elnökséget alkotó civil, köz és üzleti szféra képviselői az egyik közvetítő csatorna a saját szektoruk további tagjai felé. Továbbá településeink önkormányzatainak közreműködésével informáljuk térségi szereplőinket a Helyi Akciócsoport közreműködésével megvalósuló pályázati kiírásokról, fórumokról, egyéb tudnivalókról. A civil szervezetek képviselői által lehetőség van a hátrányos helyzetű csoportok megszólítására is. A nyilvánosság és tájékoztatási feladatoknak eleget téve az aktuális információknak megfelelően kerül frissítésre honlapunk tartalma is (www.btleader.hu).

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

Térszerkezeti adottságok

Földrajzi elhelyezkedéséből adódóan a gyorsforgalmi és főúthálózati rendszer É – D-i irányú 2. számú elsőrendű főútvonala köti össze a Börzsöny Térsége Egyesület térségét a fővárossal, valamint a Balassagyarmati térségen keresztül Szlovákiával. A főváros, a megyeszékhely és a járásközpont elérhetősége településenként változó, mely a tömegközlekedéssel többszörösére nő bizonyos települések esetében. Több település a 2-es számú főútvonal mellett található, így esetükben a megközelíthetőség, mind a főváros, mind a megyeszékhelyre és a járásközpontba viszonylag gyorsan megoldható mind személyautóval, mind tömegközlekedéssel. Az eltérő közlekedési kapcsolatok miatt térségünkben vannak olyan települések, melyek kizárólag csak alsóbbrendű úton érhetőek el, kiépített vasútvonal nélkül.

Az összekötő utak a rétsági- váci- és balassagyarmati térségek között megfelelő kapcsolatot teremtenek, a rétsági térség – és Nógrád Megye – déli része azonban főúthiányos, a régió központ elérhetősége körülményes. A településeket, illetve településrészeket összekötő közutak kiépítettsége megfelelő, azonban minősége kritikán aluli, döntő részük felújításra, megerősítésre szorul, ez igaz mind az elsőrendű, mind a főutakra. A belterületi utak állapota sem kielégítő. A közúthálózat műszaki problémáit mutatja, hogy a térségi projektgyűjtés alkalmával első kérdések között szerepelt az, hogy mikor lesznek már járható utak térségünkben. A közösségben hiányoznak a kerékpárutak, valamint a többfunkciós mezőgazdasági utak.

A térséget a 2. számú főúton keresztül három nemzetközi és két távolsági autóbuszjárat érinti. Megyén belüli helyközi járat a városok között működik. A térség településein helyi autóbusz-közlekedés nincs.

A vasút alárendelt jelentőségű, a kistelepülések zöméről nem is elérhető. A térségben vasúti fővonal nincs. A vasútvonalak kihasználtsága mind az áru fuvarozás, mind a személyszállítás tekintetében folyamatosan csökken, ezért a tranzitútként használt 2. számú főútvonal kihasználtsága maximumon felüli. A Vác-Balassagyarmat közötti 75. számú vasútvonal a térség négy települését – Berkenye – Nógrád – Diósjenő – Borsosberény- érinti.

A térség infrastrukturális helyzete a közműellátottság tekintetében jónak mondható, erősségeinket növeli. A vezetékes ivóvízhálózatba bekapcsolt települések aránya 100 %.

Szennyvízcsatornával a legtöbb település rendelkezik, a teljes körű ellátottsághoz Bánkon (üdülőterület), Rétságon (Pusztaszántó) hálózatbővítés, Nézsán és Tolmácson a csatornahálózat kiépítése szükséges, mivel a mai napig nem megoldott rendszerüzemű üzemeltetésük. Indokoltabb lenne az egyedi, bio szennyvízkezelési rendszerek kiépítése e két településen.

A vezetékes gázellátás és a villamos energia ellátás a térség valamennyi településén biztosított. Rohamosan nő a napenergiát hasznosító berendezések elterjedése, ez kiemelkedően jellemző a közellátást biztosító intézményeknél és hivataloknál.

A közvilágítási rendszer kiépítettsége teljes, azonban energiatakarékosság szempontjából korszerűsítésre szorul.

Infokommunikációt tekintve a térség valamennyi településén elérhető a vezetékes és a mobil szolgáltatás (a mobil szolgáltatás területén azonban kisebb térről hiányos szolgáltatás tapasztalható). A kábeltévé-szolgáltatás a térség településeinek többségében elérhető, vagy megvalósítása folyamatban van. Az internet ellátottság folyamatosan fejlődik.

A pénzügyi szolgáltatások körében a városi rangú településen érhető el több hitelintézet fiókja, a térség települései közül csak a nagyobb népességgel rendelkezők büszkélkednek takarékszövetkezeti bankfiókkal. Okmányiroda kizárólag a térség városában érhető el.

Környezet adottságok

Térségünk Nógrád megye nyugati és déli, a Börzsöny keleti lábánál és a Cserhát által övezett területeken helyezkedik el. Az utóbbi években a klimatikus változások, amely főleg csapadékmennyiség csökkenésében, de intenzív csapadék formájában jelentkezik, egyre szárazabb mikroklíma megjelenésében érzékelhető, fokozottan tapasztalható az El Nino - jelenség. A kiélezett időjárási jelenségek gazdaságtalanná teszik a hagyományos növénytermesztési gazdálkodást, ezáltal előteret kapnak többek között az extenzív állattartás és a biogazdálkodás bizonyos formái. A tájat kisebb termékeny medencék, völgyek, dombok szabdalják. A térség kiemelkedően gazdag érintetlen természeti értékekben. Gazdag és egyedi turisztikai vonzerővel rendelkezik, amire sokrétű vízi-, öko-, kulturális-, falusi és sport turizmus építhető. Országos jelentőségű védett és jelentős természetvédelmi területekkel rendelkezünk, amely lehetőséget biztosíthat a már hazánkban is egyre népszerűbb ökoturisztikai tevékenységek részére.

Településeinken szép számmal található műemlékek, vagy műemlék jellegű épületek, illetve több település esetén helyi védelem alá helyezett épületek. Az építészeti örökség elemeinek alapján kedvező adottságokkal rendelkezik. A térségben található a megye nevét adó vár, Nógrád vára. A Nógrádi vár és a hozzá kapcsolódó vidéki örökség elemei összehangolt fejlesztése kitörési pontja lehet a térség felemelkedésének. Igen sokan keresik fel a térség településeit, rendezvényeit, történelmi emlékhelyeit. Erre alapozva folyamatosan nő a vendéglátóhelyek száma. Legnagyobb tömeget vonzza a Bánki Nyár rendezvénysorozat, amely június elejétől augusztus végéig zajlik. Egyre nagyobb érdeklődésre tartanak számot a hagyományőrző rendezvények, melyeket szinte valamennyi településen megrendeznek (pl. berkenyei málnafesztivál, diósjenői Dió Fesztivál, ősgárdi

agárfesztivál). Az aktív turizmus lehetősége folyamatosan bővül, több helyen biztosított a lovaglás, sétakocsizás, több településen a horgászat. A térség vadállománya igen gazdag, ezért a vadászat jelentős gazdasági ágazat, illetve azzá fejleszthető.

A terület turisztikai vonzerejét veszélyeztető környezetszennyezés nem jellemző. A talaj szennyezettségére a foltszerűség jellemző. Az ipari, technológiai eredetű vízszennyezés pontszerű. A térség levegőminősége jó, a terület magas erdősültsége (meghaladja a megyei átlagértéket) és a szennyező források alacsony számának köszönhetően.

A térség környezeti állapota a levegő minőségét tekintve jónak mondható, mivel a terület egésze mentes a jelentősebb szennyező forrásoktól. Gondot okoz a parlagon fekvő, gondozatlan magán – és állami tulajdonban lévő földterületek művelésének hiánya, az aszfalt utak melletti földutak és vízvezető árkok beszántása.

A HACS mezőgazdasági területe kettő nagyobb mikro körzetre osztható. A nógrádi medence déli része és a Cserhát-vidék nyugati része. A térségünk jelentős része erdő, szántó, legelő. A térség legjellemzőbb növénykultúrájaként emeljük ki a bogyógyümölcsöket és a gabonaféléket. A termelési szerkezetváltás során jelentős gyümölcsstelepitések – alma, szilva, meggy – történtek az előző időszakokban, viszont a klaszteresedett felvásárlók a felvásárlási árakat már ingerküszöb alá süllyesztették, ezért a termelők rövid időn belül kényszerűen rohamosan csökkentették ültetvényeik számát, ezáltal területünkön a gyümölcs és bogyógyümölcs termesztés és ültetvények száma nagymértékben megfogyatkozott. A helyi gazdák, kis- közép és nagy mezőgazdasági termelők egyre inkább előnyben részesítik a gabonafélék termesztését.

Az öntözhető területek mennyisége 207 ha, mely folyamatosan nő, viszont a ténylegesen öntözött terület csupán 72 ha, ami viszont folyamatosan csökken.

A gyümölcs feldolgozására hűtőházak épültek, viszont több hűtőház ezek közül már nem is üzemel, pl.: Nézsza településen.

A terület alkalmas versenyképes árunövény termesztésre, szarvasmarha és sertés tenyésztésre. Kiemelten nagy igény mutatkozik teljes Nyugat Nógrád megyei szinten a nyúltenyésztésre, szervezeti felépítésének rekonstrukciójára, újraindítására, mely nagymértékben befolyásolná a térség kisjövedelemmel rendelkező lakosainak megélhetését és gazdasági rendszerbe történő visszailleszkedését segítené elő.

A szántóföldi növénytermesztésben meghatározó az őszi búza, tavaszi árpa, kukorica, repce, napraforgó.

Az előző évtizedekben a Nógrád megyei, Nyugat nógrádi burgonyatermesztés országos hírnévnek örvendett, amely mára sajnos, mint nógrádi burgonya eltűnt.

Újszerű kezdeményezések már vannak mezőgazdasági területek újrahasznosítására (állattartás, terménytárolás, stb.), illetve a helyi termékek helyi hasznosítására (iskolai főzőkonyhákban, helyi piacokon) a helyi önellátás kialakítását elősegítve.

A nagy erdős terület fafaj rekultivációja folyamatban van, ezért az erdőgazdálkodás jövedelmezősége előremutató tendenciákkal rendelkezik.

Kedvezőek a feltételek a vadgazdálkodásra, a területen öt vadásztatási joggal rendelkező szervezet gazdálkodik.

A horgászturisztika feltételei javuló tendenciát mutatnak, egyre több igény figyelhető meg, lévén működési területünk több településen is található élővíz.

A térség elsőik között csatlakozott az ÉK-Pest és Nyugat Nógrádi települések hulladékgazdálkodási társulásához, ezzel párhuzamosan a már bezárt, vagy bezárásra tervezett legális lerakók rekultiválása,

az illegális lerakók felszámolása folyamatban van és térségünk ezekben is kiemelkedő eredményeket ért el.

Kulturális erőforrások

Térségünkben többek között Diósjenő településnek minden adottsága meg van a kiemelkedő turisztikai produktum megteremtéséhez. A településen található három halastó, természetvédelmi terület, a Börzsöny hegység lábánál fekszik, országos túra útvonalak haladnak keresztül a településen, közösségi strand, mely teljes rekonstrukcióra szorul. A Börzsöny kapuja, mégsem tudja érvényesíteni ezen kiemelkedő turisztikai potenciáit. Mivel 2756 főt számláló kis településnek számít, így eddig nem sikerült érvényesíteni nagyobb volumenű turisztikai beruházási igényeit, pl.: vízi kalandpark kialakítása, közösségi strand teljes rekonstrukciója.

Nógrád településen található Nógrád megyénk névadó vára, látogatottsága éves szinten 25 000 fő. Eddig fejlesztésére összesen 15 millió forintot sikerült lehívni pályázati forrásból. Óriási turisztikai potenciál van térségünkben kihasználatlanul, melyekre eddig nem sikerült a pályázati lehetőségeket megtalálni a településeknek. Térségünkben szinte minden települést ki lehetne emelni adottságaik miatt, területünkre teljes mértékben igaz, hogy sokszínű vidék.

A térségben a társadalmi szervezetek száma összességében magas, együttműködésük egymással nem jellemző, zömében önállóan, partnerek nélkül működnek. Jellemző a települési sport- és szabadidős szervezetek, a hagyományörző, illetve kulturális tevékenységű szervezetek aktivitása. Több településen aktív munkát végeznek a polgári védelemmel, tűzoltással, hagyományörzéssel kapcsolatban, azonban magas a száma a kulturális, oktatási és közbiztonsági tevékenységekkel foglalkozó szervezeteknek is. Az újonnan létrejött egyesületek a faluszépítéshez, a kulturális élet szervezéséhez, valamint a művészeti élethez kapcsolódóan szerveződtek.

A 2007 – 2014 – es időszak egyik eredménye volt, hogy a civil, nonprofit szervezetek műszaki fejlesztésének támogatása jogcímen belül több településen valósult meg térfigyelő kamerarendszer kiépítése, illetve annak bővítése. Azonban a fejlesztések ellenére még vannak települések, ahol nagy szükség volna ilyen irányú fejlesztésekre.

Ezek többsége pályázati forrásokat vesz igénybe tevékenysége ellátásához. Jellemző rájuk az önkéntes munka bevonása, főállású vagy teljes munkaidős foglalkoztatottak fenntartására anyagi helyzetük miatt nincs lehetőség. A közösség tagjai közötti együttműködést, illetve az erre való készséget a civil szerveződések tartják fent. Tevékenységüket és működésüket tekintve kevés a professzionális, kiemelt közhasznúsági tevékenységgel működő szervezet. Tevékenységüket önkéntes munkában látják el. Kevésbé gyakori, hogy professzionálisan széleskörű, nagy nyilvánosság számára látható tevékenységet folytatnak. Éves bevételeik alapvetően az önkormányzatok támogatásából és tagdíjkból származnak, pályázati bevételeik csak néhány nagyobb szervezet esetében jelentősek. Tevékenységük és hatékonyságuk egyrészt a pályázati bevételeikből, és a lebonyolított programok, projektjeik számából mérhető.

A társadalom állapota

A 18 település közül egyedüli város Rétság, mely korábban is járási székhely volt. Közigazgatása, kereskedelme, szolgáltatása és egészségügyi ellátása térségi igényeket is kielégít, jelenleg is a térség meghatározó központja.

A járási székhelyen található meg az egészségügyi szakellátások, középfokú oktatási intézmény, az 50 főnél nagyobb társas vállalkozások, illetve különböző szolgáltatások. Jelenleg térségünk egyetlen ipari parkja is Rétság településen működik.

A térség gazdaságfejlesztésének súlyponti eleme lehet a meglévő iparterületek hasznosítása, fejlesztése, ami csak infrastrukturális fejlesztésekkel együtt valósítható meg.

A gazdasági bázis megerősítése új vállalkozások indítását, az üzleti infrastruktúra és a szolgáltatások fokozatos kiépítését igényli. A meglévő, illetve új ipari területek, parkok fejlesztése, illetve a tőkevonzó képesség erősítésével megalapozható szilárd gazdasági bázis a továbbfejlődés kiindulási pontja lehet.

Komplex szabadidős szolgáltatásokra épülő terekkel térségünkben kevés település rendelkezik, ugyanakkor lehetőség van összehangolt, egységes fejlesztésekre a lakosság életminősége javítása érdekében.

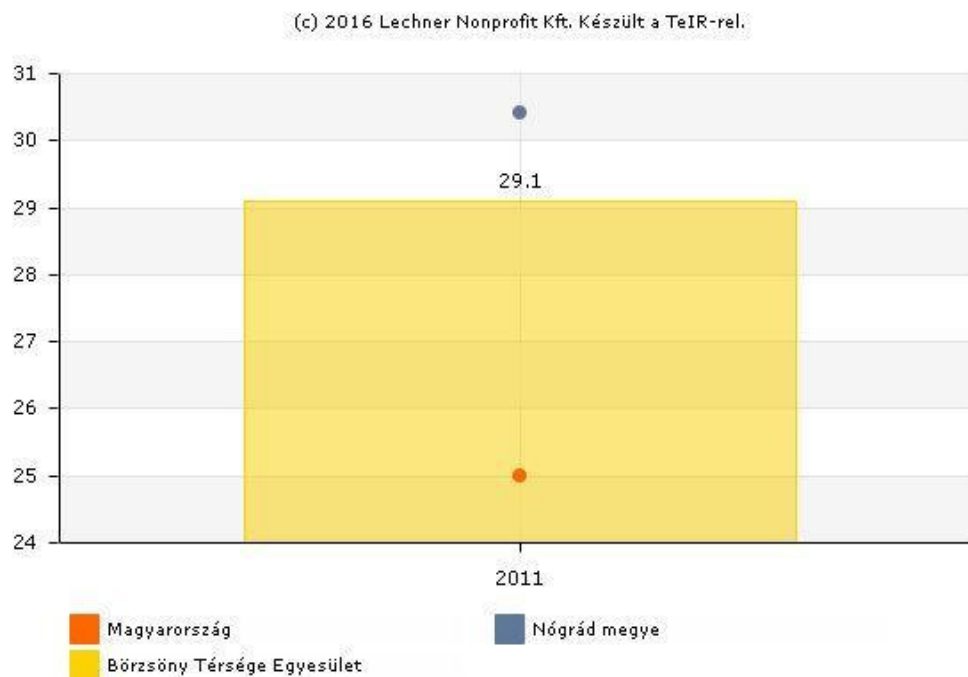
Fontosnak tartjuk a munkahelyteremtéssel egybekötött, fenntartható szabadidős és helyi turisztikai tevékenységek fejlesztését.

Komoly és azonnali intézkedéseket igényel, hogy a munkalehetőségek beszűkülése miatt a fiatalok elvándorlása igen nagyarányú.

A fiatal és képzett munkaerő elvándorlása további problémákat is hordoz. A magas szakmai tudást és specifikus szakképzettséget igénylő helyi állásokra a nem megfelelő végzettséggel rendelkezők száma rendkívül magas, ezen felül pedig a képzettséggel egyáltalán nem rendelkező helyi munkanélküliek száma is egyre nő.

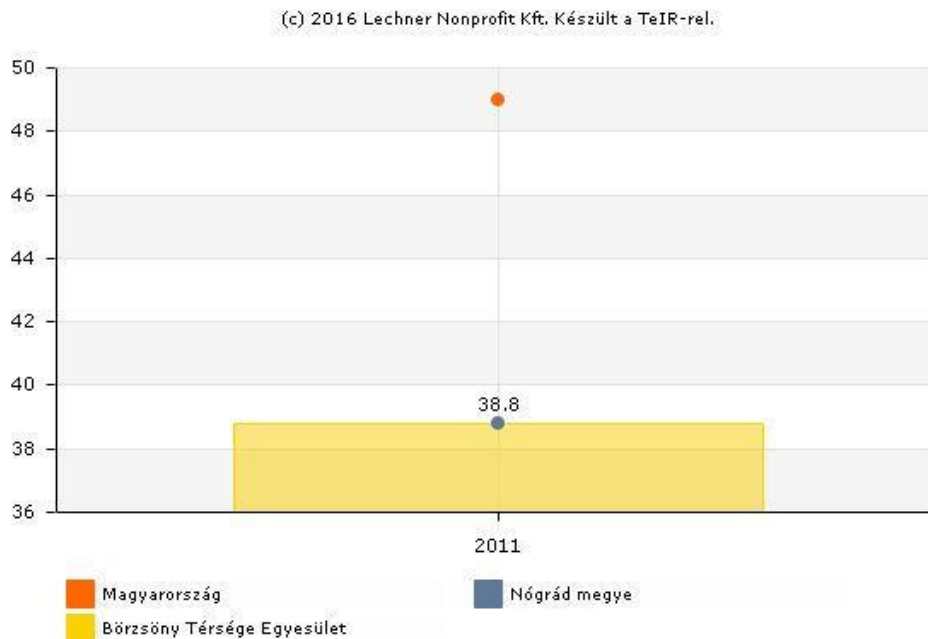
A legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzett 7 éves és idősebbek aránya (%), 2011 – es adatok alapján az országos (25 %) és a megyei (30,4 %) adatok közelében van, értéke 29,1 % (7. ábra).

7. ábra Legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzett 7 éves és idősebbek aránya (%), 2011

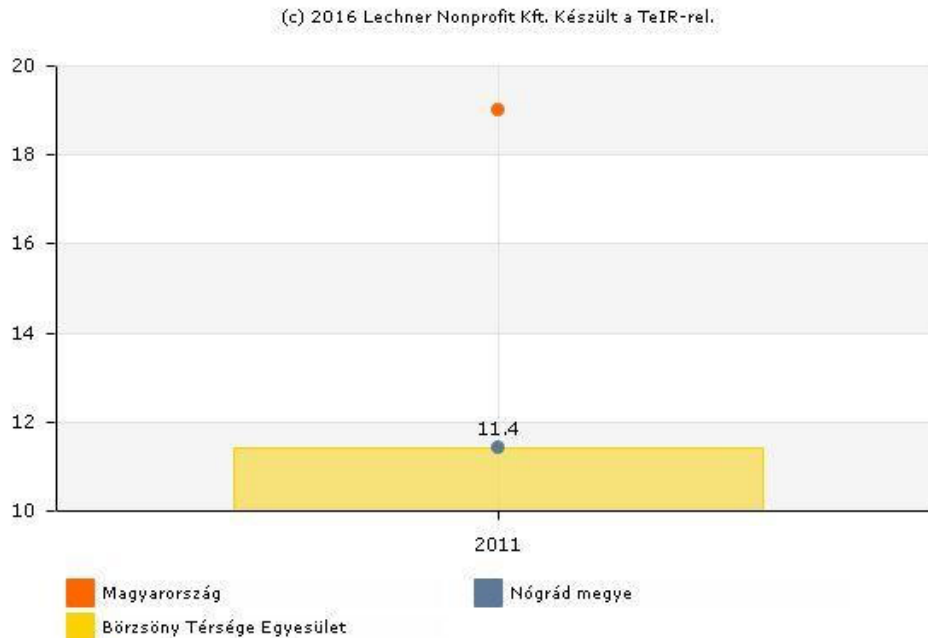
A legalább érettségizett 18 éves és idősebb népesség aránya az országos (49 %) adathoz viszonyítva jelentősen elmarad, a megyei adathoz hasonló, értéke 38,8 % (8. ábra).

8. ábra Legalább érettségizett 18 éves és idősebb népesség aránya (%), 2011

A felsőfokú végzettségű 25 éves és idősebb népesség megyei értékkel megegyező 11,4 % - os aránya is jelentősen elmarad az országos (19 %) értéktől (9. ábra).

9. ábra Felsőfokú végzettségű 25 éves és idősebb népesség aránya (%), 2011

A térségben nagy problémát jelent, hogy a piacképes termékeket előállítani tudó vállalkozások nem találnak megfelelő számú, munkavállalásban motivált, szakképzett munkaerőt.

Bár a középfokú oktatási intézményekben hagyománya van a szakmunkás képzésnek, de az intézményi képzés szakma struktúrája jelenleg nem igazodik a gyorsan változó kereslet igényeihez. Térségünkben igény mutatkozik a korszerű, gyakorlaton alapuló mezőgazdasági jellegű szakképzésre, piacképes termékeket előállító kézműves mesterségek elsajátítására.

Kedvezményezett járásként az esélyegyenlőség kiemelt kezelését fontos szempontnak tekintjük, továbbá a gazdasági és infrastrukturális lehetőségek fejlesztésével a térség képzésének segítségét, hogy egyre több legyen az igényeknek megfelelő, képzett munkaerő.

Az egészségügyi infrastruktúra helyzete közepes, az ellátó rendszer kiépített, az épületek és felszerelésük azonban továbbra is felújításra és korszerűsítésre szorulnak. A lakosság általános egészségügyi állapota nem kielégítő, ezért indokoltak az egészségügyi megelőző intézkedések, köztük a lakosság tájékoztatása, különböző szűrővizsgálatok, az egészséges életmódra nevelő intézkedések megléte, így kiemelten fontos az ilyen tevékenységet folytató szervezetek munkájának segítése, így ezt stratégiánkban is érvényesíteni fogjuk.

A szociális ellátórendszer kiépített, de továbbra is fejlesztésre szorul a fellépő igények miatt.

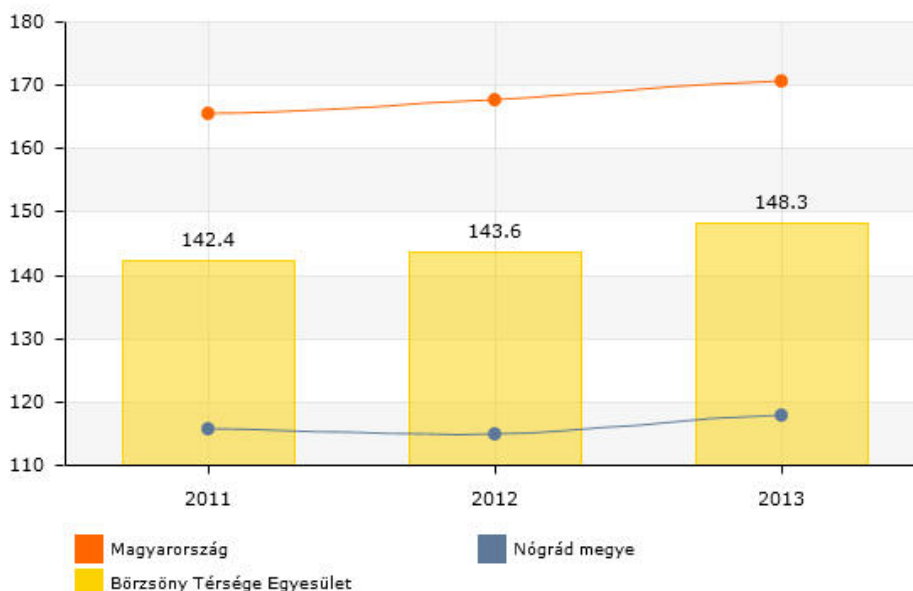
A települések a közoktatási kötelezettségüknek eleget tesznek, azonban szükséges az intézmények energetikai korszerűsítése és fejlesztése, valamint eszközparkjuk bővítése.

A gazdaság helyzete

A BTE térségen belüli munkaerő forgalomban továbbra is az 1997. utáni beruházásoknak van meghatározó szerepe. Problémát jelent, hogy elenyésző - mindössze három- a térségben a nagyobb – legalább 100 fő foglalkoztatását biztosító - vállalkozások száma. Térségünkben egyedül a rétsági ipari parkban hoztak létre nagyobb volumenű beruházást (ostyaüzem). A térségben az utóbbi években jelentősen, szinte a felére csökkent a településeken a vállalkozók száma (10. ábra).

10. ábra Regisztrált vállalkozások száma ezer lakosra (db), 2011-től

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Az egyéni vállalkozók és a civil szervezetek foglalkoztatási ereje gyenge. A fenti ábra szerinti vállalkozások többsége egyéni vagy családi mikro- és kisvállalkozás. Ezen társas vállalkozások közül több csak 4-5 fő foglalkoztatását tudja biztosítani, melyek az általános tőke és innováció hiány miatt kevésbé versenyképesek. A nagyobb foglalkoztatók általában a városokban, közterközpontokban működnek.

Ez a szerkezet még önmagában nem egyenlő a rossz gazdasági struktúrával, azonban nincs megfelelő beszállítói kapcsolat a nagyvállalatok és a mikro vállalkozások között. Így általában az elszigetelten működő vállalkozások jellemzik a térséget, kevés az együttműködés, hálózati kapcsolat, így kevésbé tudják felvenni a versenyt a nagyobb beszállítókkal.

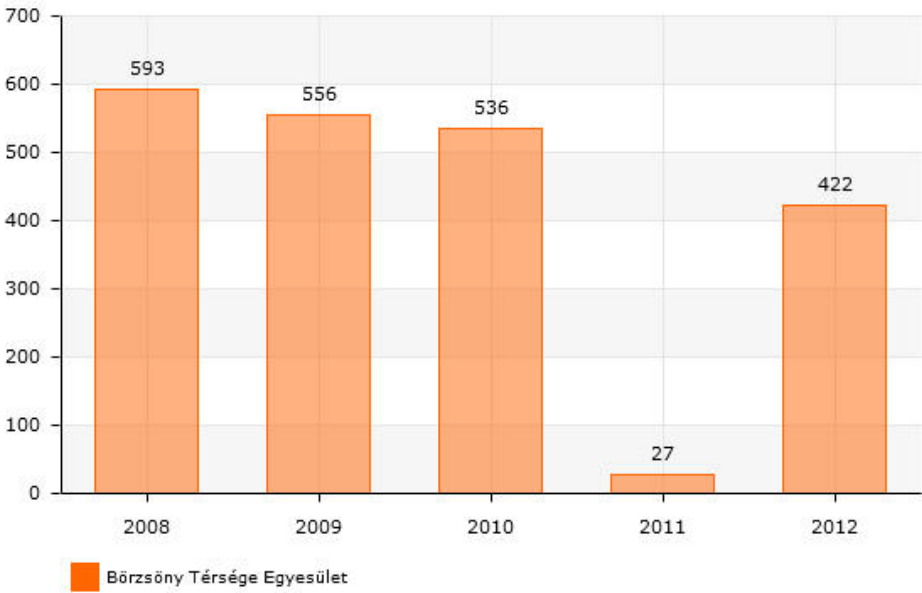
A vállalkozások és a szektorok közötti együttműködések esetlegesek, egy-egy program erejéig valósulnak meg. A megvalósult fejlesztések és beruházások ezért szigetszerűek, pontszerűek, így további fejlesztésekre nem vagy csekély mértékben alkalmasak, hiszen tartós fejlesztések csak együttműködésekkel tarthatók fenn.

Az is elmondható, hogy ebben a szabadpiaci versenyben - elsősorban az árak és az elosztás tekintetében - a helyi termékek nem versenyképesek, a vállalkozások közt a hálózatosodás alacsony szintű, nincs hozzá szervező erő, kevés a vállalkozásbarát, valódi inkubáció, ráadásul továbbra sincs egységes térségi marketing.

Elmondható az is, hogy a mikro vállalkozások között magas az egyéni vállalkozók száma (11. ábra), amelyek egy része kényszervállalkozásként vagy mellékfoglalkozásként működik.

11. ábra Működő egyéni vállalkozók száma (fő)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Jellemző a nem piacképes ismerettel, elavult technológiával rendelkezők magas aránya is a vállalkozásokon belül.

A kezdő vállalkozások között nagyon magas a kényszervállalkozók és az elsőgenerációs vállalkozók aránya, így a vállalkozói kultúra hiánya gátja lehet a vállalkozások fejlődésének.

A vállalkozások számára fejlődési lehetőséget jelenthet a határ-menti elhelyezkedés, mely kedvez a nemzetközi kapcsolatok kiépítésének, erősödésének.

A foglalkoztatottak megoszlása összevont nemzetgazdasági ágak szerint mezőgazdaságban és erdőgazdaságban dolgozik a munkavállalók 2,9 %-a, iparban, építőiparban 48,8 %-a, szolgáltatásban 48,3 %-a.

Az építőipari vállalkozások helyzete teljesen ingatag, az előzőekben említett okok miatt is sok vállalkozás megszűnik, elvándorol, tőke hiány és körbetartozások jellemzik a szektort, szinte csak mikro vállalkozások működnek a térségben.

Vendéglátásban működő vállalkozások döntő többsége helyi, alacsonyabb szintű igényeket szolgálja ki.

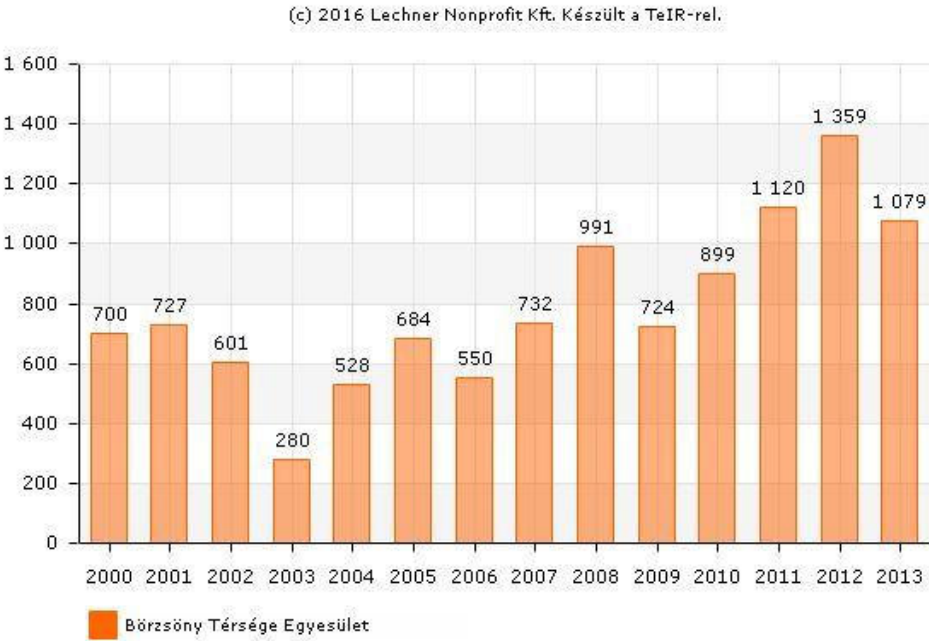
A meglévő szálláshelyeket működtető vállalkozások nem társulnak idegenforgalmi attrakciót nyújtó vállalkozásokkal.

A térség természeti adottságai lehetővé tennék a fejlődést, de az általánosan jellemző tőkehiány, ezt nem teszi lehetővé. Viszont nincsenek vállalkozások, melyek a helyi rendezvények infrastruktúráját, illetve a helyi termékek marketingjét, valamint a szektorban koordinációt végeznék.

Térségünk turisztikai helyzetének az elmúlt időszakra jellemző alakulását a szálláshelyek száma (12-13. ábra), de leginkább a vendégek által szálláshelyeken eltöltött éjszakák száma mutatja meg.

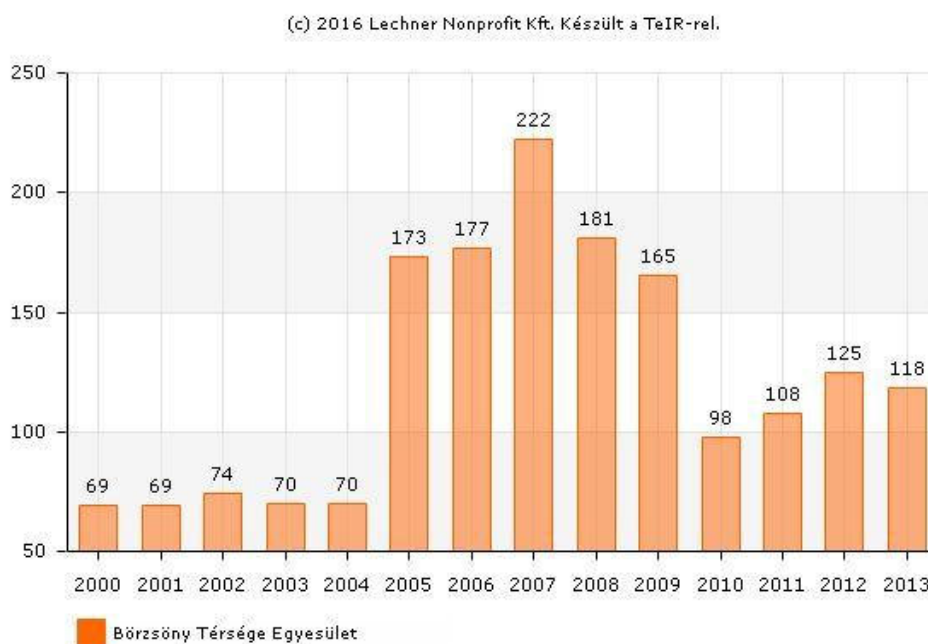
Szálláslehetőséget a legnagyobb turisztikai forgalmat bonyolító Tó Wellness Hotel Bánk mellett magánszálláshelyek, panziók, fogadók és vendégházak kínálnak.

12. ábra Kereskedelmi szálláshelyek szállásférőhelyeinek száma (db)

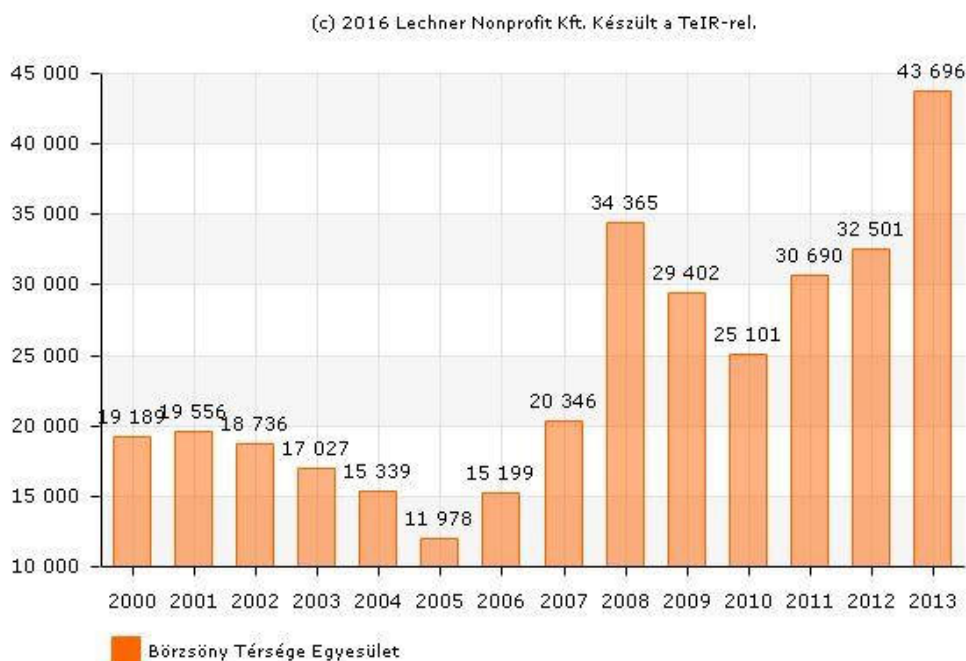

13. ábra Falusi szálláshelyek férőhelyeinek száma (db)

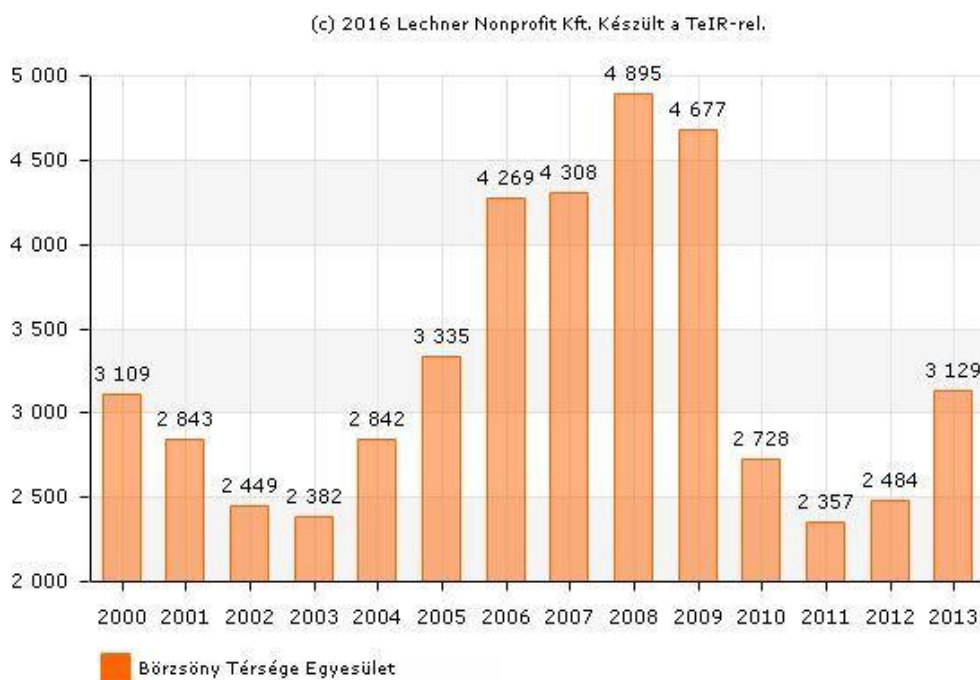

A szálláshelyeken eltöltött éjszakák száma kereskedelmi szálláshelyeken 2013-ban 43 700 db-ra (14. ábra), míg a falusi szálláshelyeken 3 200 db-ra tehető (15. ábra).

14. ábra Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken (db)

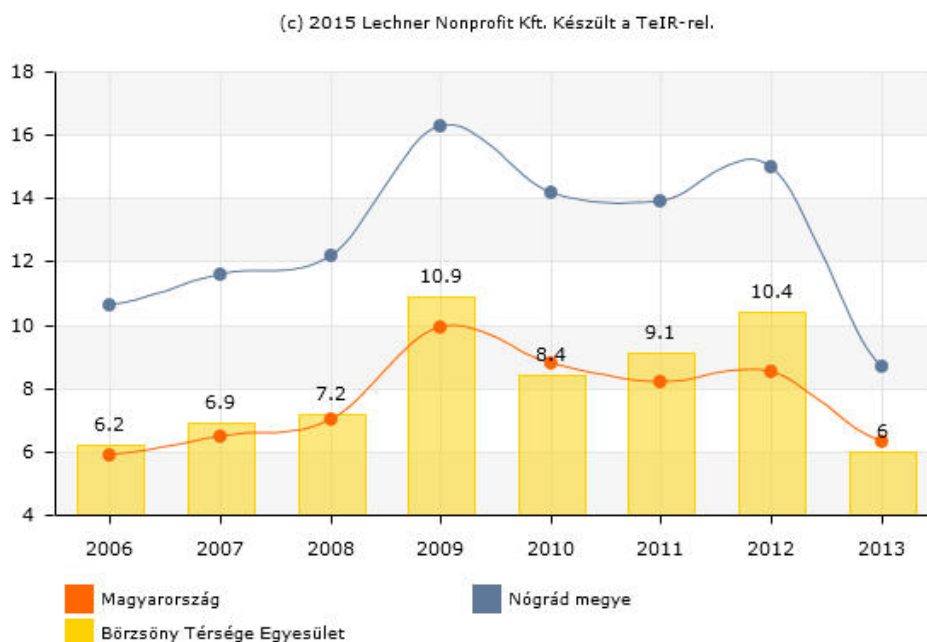
15. ábra Vendégéjszakák száma a falusi szálláshelyeken (db)

A munkanélküliségi ráta értéke 6 % (16. ábra), mely az országos (6,3 %) és a megyei (8,7 %) érték alatt van.

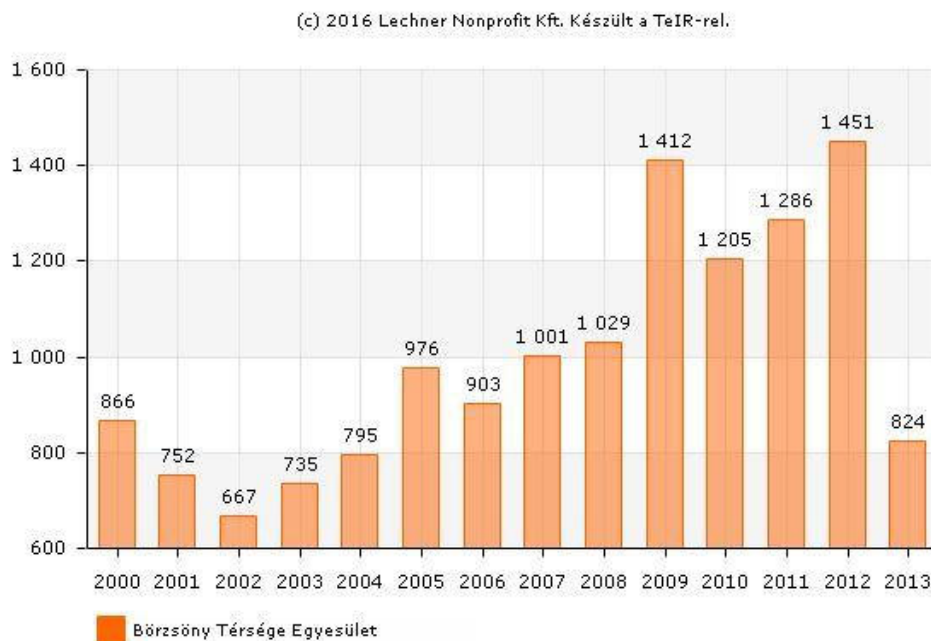
Ez az előző évekhez képest javuló tendencia, azonban alapvetően a közmunka programoknak köszönhető és nem a ténylegesen létrejött új munkahelyeknek. A tervezői csoport ülésén több szakember is kihangsúlyozta, hogy a közmunka programok jelenlegi munkaerő elszívó hatása akár már károsan is kihathat a munkaerő piacra, mivel gyakorta előfordul, hogy a piaci jellegű munkaerő igényeket nem lehet teljesíteni.

16. ábra Munkanélküliségi ráta (%)

2013-ban a regisztrált munkanélküliek száma jelentősen, közel felére csökkent (17. ábra). Az adatokban szintén meghatározó a közmunka program, valamint a Nemzeti Művelődési Intézet által indított Kulturális Közfoglalkoztatási Program torzító hatása is. Viszont fontos kiemelni, hogy a térségünkben jelentős a termelési jellegű közmunka programban résztvevők aránya (Diósjenő település), ami tovább segíti a vidékfejlesztési célok megvalósulását.

17. ábra Regisztrált munkanélküliek száma (fő)

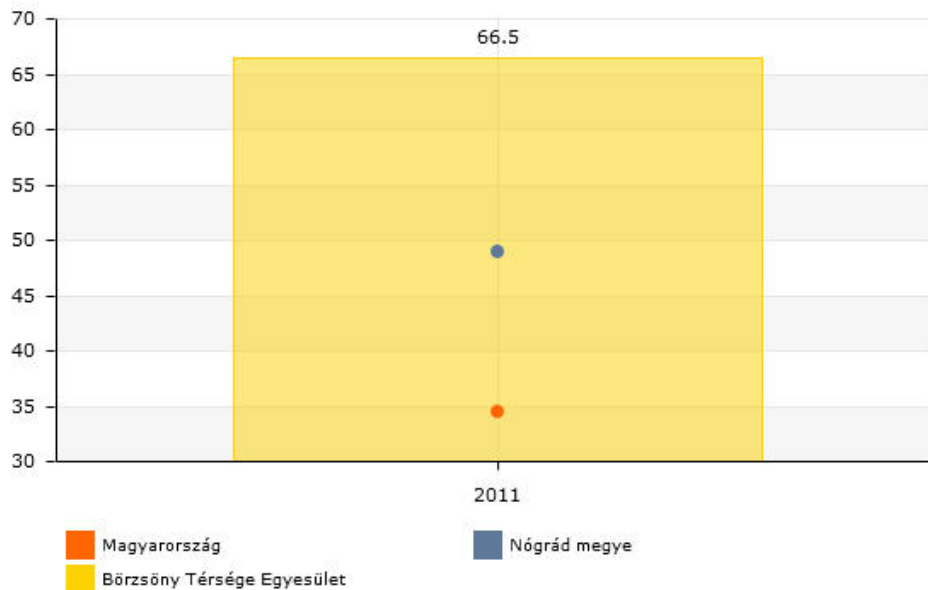

Az aktív foglalkoztatottak túlnyomó része, amint az csak az előző 2000-es években volt elmondható, hogy csak kifejezetten a felsőfokú végzettséggel rendelkező fiatalok nem maradnak a térségben, napjainkban már a középfokú végzettségűek is képzettségüknek megfelelő munkahelyeken – Pest megyei városokban vagy Budapesten – helyezkednek el.

A 40 év feletti nők elhelyezkedése nehezebb. A munkahelyükre ingázókat (66,5 %) vizsgálva megállapítható (18. ábra), hogy a központi régió hatása erőteljesen érvényesül. Jelentős az építőiparban munkát találó ingázók száma.

18. ábra Naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya (%), 2011

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Az adatokból látszik, hogy foglalkoztatási gondokkal küzd a térség.

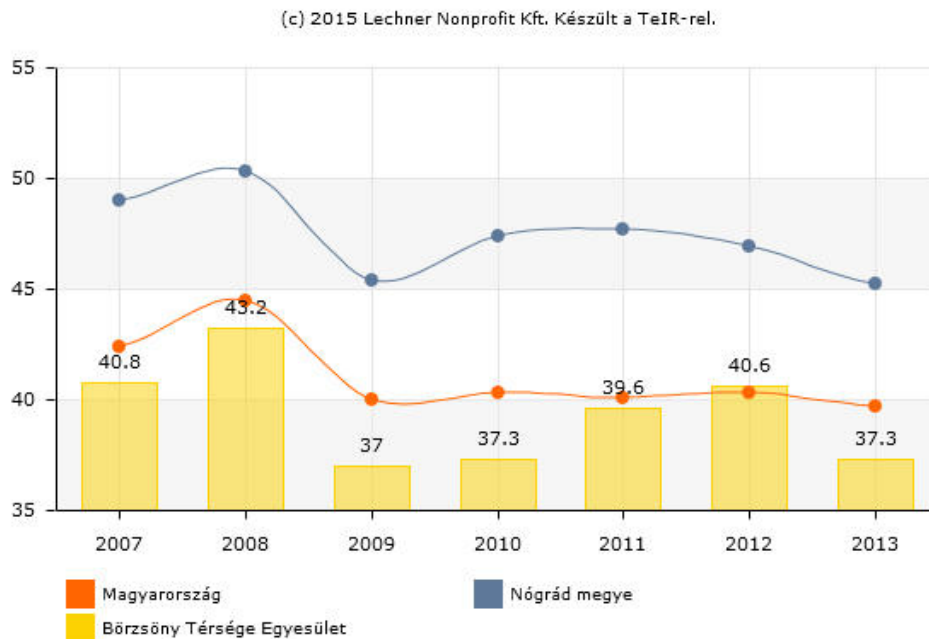
Adott szakterületen szükséges képzettséggel rendelkező munkavállalók nincsenek, vagy külföldön, vagy városban magasabb bérért, vállalnak munkát.

Az is jellemző, hogy nem is tud egymásról a lehetséges munkavállaló és munkáltató, illetve nincs kellő információja a kedvező foglalkoztatási lehetőségekről.

Ehhez társul az, hogy a képzettség, szakképzettség nincs összhangban a piaci követelményekkel, igényekkel.

Az alacsony iskolai végzettségű munkanélküliek száma jelentős (19. ábra), mobilitásra kevésbé hajlamosak. Jelen időben csak a közmunka program, amely ideiglenes biztonságot jelent ezen rétegeknek.

19. ábra Legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya (%)

A térség versenyképességét döntően befolyásolja a lakosság iskolai végzettsége.

A legutóbbi népszámlálási adatok szerint a 15 éves és idősebb lakosokból az általános iskolát végzettek aránya 85,6 %, középiskolát végzett 26,7 %, egyetemi, főiskolai végzettséggel rendelkezik 6,3 %.

Egyes településekről – differenciáltan – tanulnak tovább a középiskolát végzettek a különböző felsőoktatási intézményekben. Helyszíni vélemények eltérőek, van település, ahová szinte minden végzett hallgató visszatér és van, ahová szinte egy sem. Általános megállapítás, ha megfelelő foglalkoztatást tudnak biztosítani, akkor többségük szívesen vállal helyben munkát.

A szakképzettség tekintetében nem a piacképes szakmák dominálnak.

A legnagyobb probléma azonban az, hogy a munkanélküliség tartóssá válása következtében fellépő változásokat nehezen tolerálják, nem jellemző a szakmai megújulás, rögzül a munkanélküli életforma a rendszeres életmód megszakadásával.

Az aprófalvakra kiemelten jellemző, hogy városoktól, térségi központoktól való távolsága miatt a munkalehetőségek távol esnek a településektől, azok megközelíthetősége közlekedési akadályokba ütközik, vagy távolsága miatt a munkavállaló hátrányokkal küzd a munkahely elérésében.

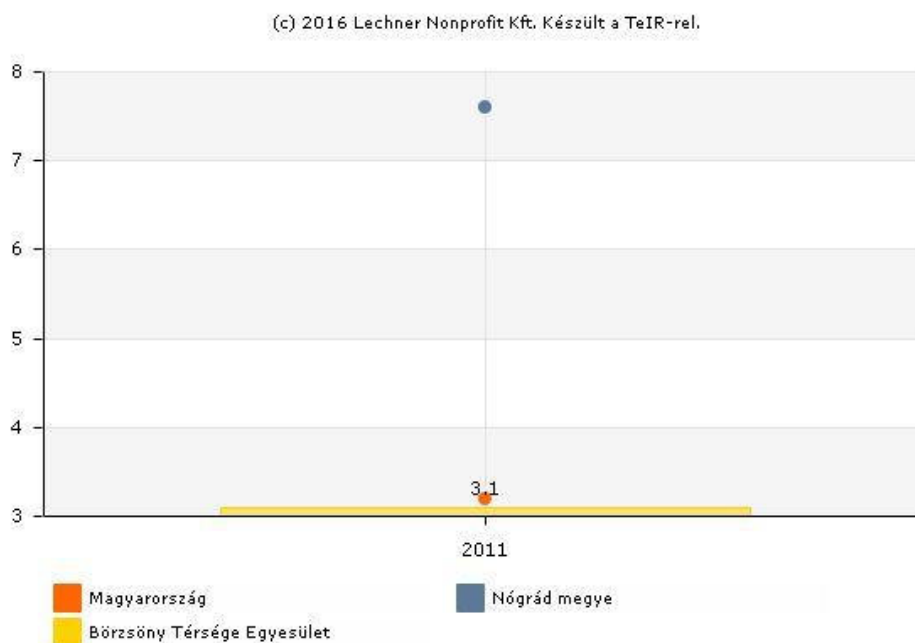
Jellemző emellett az idényjellegű foglalkoztatás főleg mezőgazdasági tevékenységeknél, ami sok esetben vonzza az illegális munkavégzést is, illetve nem biztosít folyamatos jövedelmet a munkavállalóknak.

További jellemzője a térségnek, hogy bár magas az egyéni vállalkozások száma, a ténylegesen főállásban működő, piacképes vállalkozó száma alacsony, nincsenek felkészülve a piac kihívásaira.

A halmozottan hátrányos helyzetű csoportok esetében a vállalkozási aktivitás még alacsonyabb - itt a mezőgazdasági termelők aránya is alacsony - és fokozottan érvényes az eladósodás, illetve az innovációra való alkalmasság hiánya, a megújulási készség hiánya.

A roma etnikai kisebbséghez tartozó népesség aránya a megyei 7,6 %-os értékhez képes meglehetősen alacsony (20. ábra).

20. ábra A cigány (romani, beás) etnikai kisebbséghez tartozó népesség aránya (%), 2011

Foglalkoztatottsági mutatók nagyon alacsonyak a térségünkben, ennek oka egyrészt az alacsony iskolai végzettség és a munkaerő-piaci diszkrimináció.

Az alacsony képzettségi szintjük miatt fontosak lennének a munkaigényes nagyfoglalkoztatók, akik főleg betanított élők munkát igényelnek, és folyamatos megélhetést biztosítanának ennek a célcsoportnak is.

A magas munkanélküliség egyik fő oka a munkahelyek hiánya, de azt jelentősen befolyásolja a munkanélküliek alacsony képzettségi szintje is. Az álláskeresők között legnagyobb számban az általános iskolai, vagy annál alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők vannak. Az elmúlt években rendkívüli módon megnőtt a regisztrált munkanélküliek képzési, átképzési hajlandósága. A szakmaválasztásukat azonban elsősorban nem a piaci kereslet, hanem a képzések idején folyósított szociális jellegű képzési támogatás ösztönzi. Ezért a munkaerő-piaci képzések hatékonysága rendkívül alacsony. Mivel a térségben a lévő kis és középvállalkozások elsősorban képzett szakembereket kívánnak foglalkoztatni, az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők számára csak az önkormányzatok, illetve a társulások által bonyolított közcélú foglalkoztatási programok jelentenek átmeneti foglalkoztatási lehetőséget. Ezek a képzések a problémákra, melyek jelen vannak térségünkben, megoldást csekély mértékben vagy egyáltalán nem adnak.

A Börzsöny Térsége Egyesület Helyi Fejlesztési Stratégiája egyértelműen a munkahelyteremtést és megtartást elősegítő, a szolgáltatási szektorban megvalósítandó fejlesztéseket, beruházásokat támogatja. A gazdasági növekedésben betöltött fontos szerepük miatt speciális figyelmet fordítunk a mikrovállalkozások fejlesztésére, hiszen ez a szektor alkalmazza a munkaerő legnagyobb részét és hozzájárul a gazdasági verseny erősödéséhez.

A Börzsöny Térsége Egyesület Helyi Akciócsoport tervezési területén belül a 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet szerint Legénd és Tereske települések kedvezményezett településnek minősülnek, így ezen települések fejlesztése, a településeken fennálló gazdasági, társadalmi és szociális problémák kezelése stratégiánk egyik főbb célja.

Összegzés

Térségünket alkotó települések kedvezményezett járási besorolásúak, Legénd és Tereske községek pedig társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések. Kedvezményezett járásként a fokozottan veszélyeztetett, hátrányos helyzetű csoportok támogatása kiemelt célja a stratégiának, szakmai végzettséget adó képzésekkel segítséget nyújtunk ezen emberek elhelyezkedésében, munkavállalásában.

Gazdaságilag térségünk kiváló adottságokkal rendelkezik növénytermesztés és állattenyésztés szempontjából, mind a termőföldet, mind az éghajlatot figyelembe véve. A térség hagyományai többnyire az agráriumhoz és a falusi életmódhoz kötődnek.

A tervezési területünkön súlyos probléma a munkanélküliség, valamint a foglalkoztatási lehetőségek hiánya. A tervezési területünkön lévő vállalkozásokra alapvetően a tőkehiány a jellemző, ezért sokszor a túlélés a cél, nem az innováció és a fejlesztés. A vállalkozások közötti együttműködési formák nem jellemzőek. Ágazaton belül és az egyébként egymásra épülő ágazatok között sincsenek kialakult együttműködési formák sem a termelésben, sem az értékesítésben, sem a szolgáltatásban. A meglévő vállalkozások nagy része gyenge alapokon álló, tőkeszegény, jellemző a vállalkozások versenyképességének, valamint a fejlesztésekhez szükséges források hiánya. Nehezíti a helyzetet a képzett munkaerő elvándorlása, a szabad munkaerő nagy részének alulmotiváltsága. Stratégiánk fő iránya a helyi gazdaság együttműködésekkel alapuló fejlődése, a térségi termékek előállításán, piacra jutásán és turisztikai erőforrásokon alapuló hálózatosodás.

A térségünkben több, a helyi társadalomnak és az ide érkező vendégeknek egyaránt kikapcsolódási és szórakozási lehetőséget biztosító, többnyire a térségben hagyománnyal bíró gasztronómiai rendezvényre és kulturális fesztiválra kerül sor évente. A 2014 – 2020 - as időszakban továbbra is célunk a turisztikai potenciál minél hatékonyabb kiaknázása, az értékek fenntartható hasznosításával.

A civil társadalom fejlettségét, aktivitását, fejlődés potenciálját tekintve eltérő képet mutat. Számos civil szervezet tevékenykedik a közösség érdekében, azonban a ténylegesen felelősséget vállaló és tevőlegesen is részt vállalók száma elég kevés. Ösztönözni és támogatni kívánjuk a továbbiakban is a kistérségek civil szervezeteinek működését, közöttük létrejövő együttműködések kialakítását.

4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

A 2007 – 2013 – as Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megalkotása és megvalósítása a Duna – Ipoly Határmenti Együttműködés Helyi Közössége Közhasznú Egyesülethez kapcsolódik.

A 2014 – 2020 – as időszakra vonatkozóan az Irányító Hatóság a Börzsöny Térsége Egyesületet, mint előzetesen elismert Helyi Akciócsoportot hagyta jóvá.

A HVS megvalósítása nyomán létrejött fejlesztésekre, projektekre vonatkozó dokumentáció, illetve iratanyag nem áll rendelkezésünkre, mivel hivatalos átadás – átvétel a két akciócsoport között nem történt, erre utasítás az Irányító Hatóság részéről nem érkezett. Ezen okok miatt az adatok tájékoztató jellegűek.

A III – IV. tengelyben szerepeltek a Helyi Akciócsoportokhoz rendelt források (21-22 ábra). A III. tengely 4 jogcíme nyílt meg első körben:

- Vidéki örökség megőrzése
- Falumegújítás és – fejlesztés
- Turisztikai tevékenységek ösztönzése
- Mikroállalkozások létrehozása és fejlesztése

21. ábra III. tengely forráslekötés jogcímenként

Jogcím	I. kör (2009)	II. kör (2011)	III. kör (2012)
Falumegújítás- és fejlesztés	14 626 628 Ft	90 354 547 Ft	185 159 274 Ft
Vidéki örökség megőrzése	0 Ft	92 358 944 Ft	66 233 782 Ft
Mikroállalkozások létrehozása és fejlesztése	4 644 047 Ft	34 464 795 Ft	24 607 756 Ft
Turisztikai tevékenységek ösztönzése	51 995 032 Ft	42 584 121 Ft	50 526 680 Ft
Lekötés összesen:	71 265 707 Ft	259 762 407 Ft	326 527 492 Ft
Támogatott kérelmek összesen:	4 db	24 db	5 db

22. ábra IV. tengely forráslekötés

Jogcím	I. kör (2010)	II. kör (2011)	III. kör (2013)
Lekötés összesen:	30 193 745 Ft	138 294 378 Ft	222 363 418 Ft
Támogatott kérelmek összesen:	16 db	45 db	39 db

Falumegújítás- és fejlesztés jogcím keretében új bemutató és közösségi terek jöttek létre, játszóterek épültek, településrészek újultak meg.

Vidéki örökség megőrzése jogcím keretében kápolnák, plébániák, valamint templomok felújítása történt, mely hozzájárult kulturális értékeink megővéséhez.

Mikroállalkozások létrehozása és fejlesztések jogcím nyertes pályázataiban irodaház építés, meglévő vállalkozások profilbővítése valósult meg.

Turisztikai tevékenységek ösztönzése keretében falusi és egyéb szálláshelyek, ifjúsági tábor, valamint fedett lovardák jöttek létre.

Az előző ciklus megvalósított projektjeiben számos civil szervezet gazdagította eszközparkját, több településen került telepítésre térfigyelő kamerarendszer. Kiadásra kerültek helytörténeti kiadványok, illetve nagyon sok helyi kulturális rendezvény valósult meg.

A megvalósult fejlesztések a jelenlegi állapotot tükrözik, hogy ez mennyiben felel meg a DIPO KHE Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájában megfogalmazott intézkedéseknek azt releváns, hiteles adatok nélkül nem tisztünk megítélni.

Az egységben gondolkodás, az együttműködés, az integráció és az innováció alkalmazása térségünk fejlődése érdekében elengedhetetlenül szükséges. A korábbi évek tapasztalataival szemben a 2014 – 2020 – as tervezési időszakban a HVS-ben rögzített célkitűzések újragondolása és megvalósítása mellett a térségi szereplők aktivitásának és a köztük lévő együttműködések erősítése indokolt.

4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások

A Helyi Fejlesztési Stratégia az Operatív Programokban, illetve a 2014-2020 Nógrád Megyei Területfejlesztési Programban kitűzött intézkedéseinek és célkitűzéseinek kiegészítéséhez kapcsolódik. Fontosnak tartjuk, hogy a térségi szereplők fejlesztési elképzeléseikhez igazodva a megfelelő operatív programok által kínált pályázati lehetőségekből tudjanak forrásokhoz jutni. Ezért Helyi Akciócsoportunk szervező, tanácsadó, projektmenedzseri tevékenység keretében folyamatosan tájékoztatást nyújt és segítséget ad a helyi szereplők részére.

Helyi Fejlesztési Stratégiánk az alábbiakban kapcsolódik az Operatív Programokban megfogalmazott célkitűzésekhez:

Vidékfejlesztési Program

- állattartó telepek építése és korszerűsítése (munkahelyteremtés, térségen belüli feldolgozó vállalatok alapanyag biztosításához hozzájárulási lehetőség)
- kertészet korszerűsítése, üveg- és fóliaházak létrehozása, öntözés kialakítása, gyógynövénytermesztés (munkahelyteremtés, helyi termékek előállításához, a helyi közétkeztetéshez az alapanyag biztosítás segítése)
- mezőgazdasági termékek értéknövelése és erőforrás-hatékonyság elősegítése a feldolgozásban (munkahelyteremtés, mezőgazdasági alapanyagok feldolgozásának segítése)
- fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás (mezőgazdasági végzettséggel rendelkező fiatalok térségben történő megtartása, munkahelyteremtés, vidéki identitás népszerűsítése)
- mezőgazdasági tevékenység diverzifikálása (különböző nem mezőgazdasági szolgáltatások, vállalkozások elindítása a térségben, fiatalok térségben történő megtartása, munkahelyteremtés)
- mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése (mezőgazdasággal foglalkozók főállásúvá válása, munkahelyteremtés)
- nem mezőgazdasági tevékenységek fejlesztésének támogatása (szolgáltatásfejlesztés és termelés indítása, fejlesztése, segíti a gazdaságfejlesztést)
- településképet meghatározó épületek külső rekonstrukciója, többfunkciós közösségi tér létrehozása, fejlesztése, energetikai korszerűsítése (segíti a turisztikai lehetőségeket és a közösségépítést)
- helyi termékértékesítést szolgáló piacok infrastrukturális fejlesztése, közétkeztetés fejlesztése (helyi termelők által megtermelt alapanyagok és a helyben előállított termékeknek értékesítési lehetőség segítése)
- egyedi szennyvízkezelés (hiányzó infrastruktúra pótlását segíti)

- külterületi helyi közutak fejlesztése, önkormányzati utak kezeléséhez, állapot javításához, karbantartásához szükséges erő- és munkagépek beszerzése (infrastruktúra javítása, különböző járművek általi használatra alkalmassá tesz a külterületi utakat)
- együttműködések támogatása a Rövid Ellátási Láncok és a helyi piacok kialakításáért, fejlesztéséért és promóciójáért (segíti a meglévő és létrejövő helyi termékek értékesítését)
Leader térségünkben segíteni kívánjuk a REL és a helyi piacok kialakítását, fejlesztését, továbbá együtt kívánunk működni a szomszédos LEADER HACS területeken tevékenykedő termelőkkel, helyi piacokkal, REL csoportokkal is.

Terület és Településfejlesztési Operatív Program

- térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére,
- vállalkozásbarát, lakosságmegetartó településfejlesztés,
- alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés,
- a helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése,
- helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés elősegítése

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program

- mikro-, kis- és középvállalkozások termelési kapacitásának bővítése, mikro-, kis- és középvállalkozások munkahelyteremtő beruházásainak támogatása (hazai mikro és kisvállalkozások versenyképességének fejlesztése és növekedésének elősegítése, foglalkoztatás bővítése, versenyképes munkahelyek létrehozásán keresztül)
- épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva (környezetterhelés és a fenntartási költségek csökkentése, a gazdasági növekedés és a munkahelyek megtartásának segítése)

Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

- aktív befogadás, többek között az esélyteremtés és az aktív részvétel előmozdítása, valamint a foglalkoztathatóság javítása érdekében,
- a fiatalok vidéken, helyben maradásának, aktivitásának növelését célzó programok és szervezetek támogatása,
- periférikus élethelyzetek, valamint a leszakadást előidéző humán tényezők visszaszorításán tevékenykedő szervezetek támogatása,
- a társadalmi vállalkozásokba történő szakmai integráció és a szociális és szolidáris gazdaság előmozdítása,
- egészségfejlesztő és betegségmegelőző programok kialakulásának elősegítése és támogatása

A fenn megnevezett intézkedésekhez történő kapcsolódási pontokon kívül térségek közötti együttműködések által kínált lehetőségekkel is élni kívánunk. A Helyi Fejlesztési Stratégiánk céljaihoz teljes mértékben illeszkedő, térségek közötti együttműködések kialakítását és megvalósítását tervezzük. A térség gazdálkodási együttműködési lehetőségeinek bővülése érdekében, kiemelten a gazdasági - szolgáltatási szektor vonatkozásában.

A Helyi Fejlesztési Stratégiánk tartalmát a megyei fejlesztési programokban megfogalmazott célkitűzések is befolyásolták. A megyei területfejlesztési koncepció is tartalmaz kapcsolódási pontokat.

Nógrád Megye Területfejlesztési Koncepciója

Nógrád megye fejlesztésének átfogó célja, hogy a gazdaság élénkítése, a meglévő természeti potenciálok kihasználása és a helyi társadalom aktivizálása által 2030-ra megálljon a leszakadás folyamata Magyarország más térségeihez viszonyítva, és előtérbe kerüljenek olyan új fejlődési lehetőségek, amelyek hosszú távon a megyét vonzó térséggé teszik mind a lakosság, mind a vállalkozások számára. Stratégiánk ezen fejlesztési elképzelésekhez kíván többletforrást nyújtani. Közös cél, hogy térségünkben növekedjen a foglalkoztatási képesség, használjuk ki hatékony és fenntartható módon természeti és épített erőforrásainkat, egyedi, palóchagyományainkat, történeti, kulturális értékeinket, örökségeinket. A periférián élők is növekvő eséllyel férjenek hozzá a tudáshoz. A megújulási, innovációs képesség növelése érdekében fokozódjon a társadalom kreativitása, együttműködési készsége. Javuljanak az emberek munkához jutási esélyei azáltal, hogy a munkaerőpiacon eladható tudáshoz és kompetenciákhoz jutnak.

Kapcsolódási pontok:

I. Fejlődő gazdaság

1. KKV-k és nemzetközi nagyvállalatok vállalkozói aktivitása
  - helyi gazdaságélénkítési kapacitásfejlesztés (mikrovállalkozások segítése, támogatása)
2. Helyi értékekre épülő, fejlődő, piacképes vidéki gazdaság
  - a vidék értékeire, a helyi agráriumra épülő turizmus fejlesztése

II. Aktív, kreatív együttműködő társadalom

1. Társadalmi depresszió kezelése, felkészítés a munkára
  - a lakosság egészségi állapotának javítását, egészségének megőrzését célzó programok
2. Elszegényedő társadalmi rétegek tudáshoz való hozzáférése javítása
  - új típusú, a munkahelyi integrálásra orientált felnőttképzési programok elindítása
3. Fiatalok elvándorlásának mérséklése
  - komplex helyi programok a fiatalok megtartására

III. Marasztaló élettér

1. Egészséges, vonzó, emberközpontú, biztonságos lakó- és pihenő környezet
  - turisztikai attrakciók környezetének vonzóvá tétele
  - természeti és tájképi értékeink védelme
2. Korszerű, elérhető intézményi struktúra és szolgáltatásrendszer, egyenlőtlenségek csökkentése
  - energiahatékonyság és megújuló energia alkalmazásának támogatása

Nemzeti Kastély- és Várprogram

Egyik legjelesebb természeti értékünk a Nógrádi vár, állagmegóvása, helyreállítása és építészeti egység rekonstrukciója a Nemzeti Várprogram része. Felújítására a harmadik ütemben, 2017-2018 közti időszakra várható.

Bejárható Magyarország

2016 tavaszán félmilliárd forintos kerti kisvasutat, kilátót, szálláshelyeket is magában foglaló turisztikai beruházást adtak át Szendehely-Katalinpusztai Kirándulóközpontban, mindez a Bejárható Magyarország program keretében valósult meg. A formálódó Bejárható Magyarország Program több jármódja közül a gyalogos és a lovas jármód érintheti térségünket.

Rétság Nyugat-Nógrád Megyei Turisztikai Desztináció Menedzsment Nonprofit Kft.

A Börzsöny lábánál fekvő Rétsági térség TDM szervezete az RTDM Nonprofit Kft. 2009-ben 9 helyi önkormányzat és számos civil, illetve vállalkozói érdekeltség közreműködésével jött létre azzal a céllal, hogy az önálló turisztikai vonzerővel bíró, a Nyugat-nógrádi térséghez tartozó, földrajzilag jól lehatárolható egységet összehangolja. Az együttműködési és fejlesztési szándék a szálláshelyek számának és minőségének javításán túl a turisztikai programkínálat bővítésére irányul.

4.4 SWOT

Erősségek

- Budapest közelsége
- szelektív hulladékgyűjtés szervezettsége megfelelő
- változatos és vonzó természeti környezet, sokszínű táj- és talajszerkezet
- alacsony ipari tevékenység
- a térség táji, épített és kulturális értékekben gazdag
- a térség természeti adottságai kedveznek az aktív (falusi) turizmusnak
- hagyományokra épülő, a települések életében nagy jelentőséggel bíró kulturális és szabadidős rendezvények
- a települések életében meghatározó szereppel bíró civil szervezetek aktivitása
- jó a kommunikáció a tagság és a potenciális pályázók felé

Gyengeségek

- aprófalvas településszerkezet
- fiatalok, illetve a képzett lakosság elvándorlása
- alacsony képzettség
- utak minősége nem megfelelő
- munkalehetőség hiánya miatt bekövetkező elvándorlás, kedvezőtlen demográfiai adottságok
- mikrovállalkozások igényeihez alkalmazkodó képzett munkaerő hiánya
- alacsony az innovációs és együttműködési képesség
- civil szervezetek eltérő fejlettsége (eszközhiány)
- alacsony az erdő- és mezőgazdálkodás eltartó képessége
- a mezőgazdasági termékek helyi szintű feldolgozottsága alacsony
- kihasználatlan minőségi zöldség és gyümölcstermesztési potenciál
- nincs kidolgozott szövetkezeti háló az értékesítésre és a feldolgozásra, a helyi termékekkel kapcsolatos kezdeményezések elszigeteltek, az összefogás nem jellemző
- megfelelő a működő vállalkozások száma
- kkv - k elégtelen tőkeellátottsága, kényszervállalkozások nagy aránya

- alacsony szintű marketing és PR tevékenység, hiányzik a térség egységes népszerűsítését célzó marketing tevékenység
- a térség turisztikai kínálatának színvonala eltérő
- elszegényedett, társadalmi perifériára kiszorult lakosság, felzárkóztatási program szükségessége
- roma népesség képzettségi, beilleszkedési, felzárkóztatási problémái

Lehetőségek

- természeti és kulturális értékek turisztikai hasznosítása
- feldolgozó szektor, rövid ellátási lánc erősítése
- a munkaerő piaci igényekhez alkalmazkodó, gyakorlatorientált képzések
- alkalmazottak képzettségi szintjének növelése
- új munkahelyek teremtése, helyi foglalkoztatás elősegítése
- megújuló energia hasznosításával a meglévő mikrovállalkozások energiaköltségeinek mérséklése
- a falusi és ökoturizmus, valamint az aktív turizmusformák iránti növekvő igények kielégítése
- marketingakciók, ismertség növelése
- turisztikai szolgáltatók profilbővítése
- térségi turisztikai menedzsment
- települési, térségi szemléletformáló, egészségmegőrző programok
- helyi hagyományokra épülő, identitást erősítő kulturális programok
- szabadidős-, sport és hagyományőrző civil szervezetek bekapcsolódása az aktív turisztikai szolgáltatásokba
- önkormányzati és civil szektor közötti együttműködés generálása
- közbiztonsági rendszer nélküli települések erősítése
- térségek közötti együttműködés generálása
- Szlovákia közelsége miatt határon átnyúló együttműködés

Veszélyek

- társadalmi és gazdasági hatások ronthatják térségünk demográfiai szerkezetét
- települések elöregedése, életminőség csökkenése
- az oktatási rendszer nem piacképes munkaerőt bocsát ki
- magasan képzettek elvándorlása
- tartós munkanélküliek leszakadása
- foglalkoztatási és megélhetési feszültségek
- termékek helyi értékesítési lehetőségeinek bizonytalansága
- mikrovállalkozások, kistermelők kiszolgáltatott helyzetbe kerülnek, ellehetetlenülnek
- természeti, kulturális értékek pusztulása

A térségben jellemző kedvezőtlen gazdasági és társadalmi tendenciák megtörését és megfordítását több specifikus céllal és intézkedéssel kívánjuk elérni, és hiszünk abban, hogy ezek a veszélyek és gyengeségek kezelése a sikeres fejlesztések útján valósíthatók meg.

A SWOT belső (erősségek, gyengeségek) és külső (lehetőségek veszélyek) elemzése alapján az erősségek megfelelő alapot jelentenek egy alapjaiban „Offenzív” stratégia kialakításához és ezáltal a lehetőségeink kihasználásához, hiszen a természeti és kulturális örökség meglévő elemeire építve, és térségben meglévő értékekre, hagyományokra támaszkodva komoly növekedés érhető el mind gazdasági, mind társadalmi téren. Ezzel párhuzamosan egy hosszútávon gondolkodó és az összes érdekelt fél elvárásait és lehetőségeit figyelembe vevő „Fejlesztő” stratégiának kell a háttérben megvalósulnia, hiszen az alapok és a háttér megfelelő fejlesztése nélkül nem lehet sikeres egy növekedésre irányuló, offenzív stratégiai irány. A térségben jellemző kedvezőtlen gazdasági és társadalmi tendenciák megtörése és megfordítása érdekében több specifikus célt kell kitűzni és a megfelelő intézkedésekkel elérni, de hiszünk abban, hogy ezek a veszélyek és gyenge pontok kezelése a sikeres fejlesztések útján valósítható meg hosszú távon a legnagyobb hatékonysággal.

	BELSŐ ERŐSSÉGEK	BELSŐ GYENGESÉGEK
KÜLSŐ LEHETŐSÉGEK	<p>Offenzív stratégiák</p> <p>Térségi természeti és kulturális értékekre, adottságokra épülő turisztikai hasznosítás</p> <p>A települések civil szervezeteinek aktivitására építve településen belül szektorok közti együttműködés</p>	<p>Fejlesztő stratégiák</p> <p>Mikrovállalkozások igényeihez alkalmazkodó képzett munkaerőhiány csökkentése az igényekhez alkalmazható, gyakorlatorientált képzésekkel</p>
KÜLSŐ VESZÉLYEK	<p>Védekező stratégiák</p> <p>Gazdaságfejlesztéssel a mikrovállalkozások, kistermelők kiszolgáltatott helyzete pozitív irányba fordulhat</p>	<p>Elkerülő stratégiák</p> <p>Térségi marketing akciókkal az alacsony együttműködési képesség növelése, mely következtében megszűnhet a termékek helyi értékesítési lehetőségeinek bizonytalansága</p>

4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása

A helyzetfeltárás fejezetben megfogalmazott térségi erősségek, gyengeségek, lehetőségek és a fennálló veszélyek azonosításra kerültek, mely a Helyi Fejlesztési Stratégia fő irányvonalait határozzák meg. A Helyi Fejlesztési Stratégiában rendelkezésre álló fejlesztési források mértéke korlátozott, így jelen stratégiánknak nem célja valamennyi, a térségben jelentkező probléma kezelése, sokkal inkább az egyes fókuszterületekre koncentrálni. A SWOT mátrix alapján meghatároztunk néhány fejlesztési szükségletet, amelyekre vonatkozóan beavatkozásokat tervezünk a Helyi Fejlesztési Stratégia keretében.

Turisztikai adottságok kihasználtsága

A térségünk természeti és kulturális értékekben egyaránt gazdag, azonban az ezek teljes mértékű kiaknázásához szükséges turisztikai szolgáltatások hiányosak, nincsenek komplex turisztikai programok, illetve a kommunikációs és információs csatornák alkalmazásának hiánya is jellemző. A vendégek számára elérhető szolgáltatások/programok száma csekély, illetve szezonálisan elérhető. Szükséges a turisztikai szolgáltatók profilbővítése.

Együttműködés hiánya

Térségünkben a vállalkozásokra, a helyi lakosságra, valamint a civil szervezetekre egyaránt jellemző az egyéni passzivitás és az együttműködés hiánya, vagy esetlegessége. A közös hagyományok, kultúra és történelem ellenére az akcióterületen belüli kohézió gyakran gyenge. Ez a probléma komoly veszélyt jelent, mivel megfelelő szintű aktivitás és együttműködés nélkül nem lehetséges elérni a stratégiában megfogalmazott célok nagy részét, ezért előnyben részesítjük intézkedéseink során az együttműködéssel megvalósítani kívánt fejlesztéseket.

Alulképzettség, munkanélküliség kezelése

Az akcióterület egyik fő problémája a hátrányos helyzetű csoportok arányának növekedése a térségben. A térségben az alacsony képzettségű lakosok száma magas, így ezen csoportoknak egyedüli kiugrási pont a helyi igényeknek megfelelő szakképzettséget adó képzéseken történő részvétel lehet. A fejlesztés a munkanélküliséget kezeli, mivel a megszerzett szakmai képesítések révén lehetőség nyílik a munkaerő piaci visszaintegrálódásra.

Vállalkozásfejlesztés

A térség vállalkozásait az alacsony termelékenység jellemzi. Hiányzik a feldolgozó vertikum, az eszközbeszerzések és ingatlanfejlesztések elmaradnak, illetve hiányoznak az innovációs tevékenységek. Alacsony az elérhető munkahelyek száma, illetve az elérhető jövedelem szintje is. A gazdaság alacsony jövedelemtermelő képessége a fiatalok és a képzettek elvándorlásának is az egyik oka. Ezen problémák együttes, egymást erősítő negatív hatását csak hosszú távú és szisztematikus fejlesztési stratégiával lehet megfordítani, amely jelen stratégia egyik fontos célkitűzése.

Marketing

A jó minőségű termékek jelentős része nincs bekapcsolva a turisztikai programkínálatba, mely az elsődleges felvevőpiacot jelentené számukra. A piacra jutást legtöbbször a termékek megfelelő megjelenésének hiánya okozza, mely a szükséges marketing tevékenységekkel (pl.: piacszerzés) pótolható.

5. Horizontális célok

5.1 Esélyegyenlőség

A 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet alapján a Börzsöny Térsége Egyesület tervezési területe kedvezményezett járásnak minősül. A 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet alapján Legénd és Tereske települések társadalmi- gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett településnek minősülnek, ezért a kedvezményezett járások besorolásáról szóló Kormányrendelet

alapján fejlesztendő járással azonos elbánásban részesülnek a fejlesztési célú támogatásokhoz való hozzáférés tekintetében.

A Helyi Fejlesztési Stratégia elkészítése és megvalósítása során kiemelt cél az esélyegyenlőség megteremtése. A HFS tervezési fázisában az esélyegyenlőséget, illetve a teljes nyilvánosságot az internetes oldalunkon való megjelenéssel, hirdetések, hirdetések által, elektronikus levelek formájában és fórumok szervezésével biztosítottuk.

Kiemelten kívánjuk kezelni a társadalmi kohézió erősödésére, koherens közösség létrehozására irányuló programokat az esélyegyenlőség biztosítása mellett. A hátrányos helyzetű csoportok számára a legnagyobb probléma az alacsony végzettség, az ebből adódó munkanélküliség és a fokozódó szociális leszakadás. Támogatást adunk speciális térségi hiányszakmákat érintő képzések szervezéséhez és lebonyolításához, hagyományőrző, kisipari mesterségekkel történő megismertetést célzó programok, képzések, rendezvények támogatására, ahol lehetőség nyílik az évtizedes tapasztalat átadására a fiatalabb generáció részére. Mindezzel célunk a civil szerveződések elősegítése és fejlődésük támogatása, a korosztályok közötti kohézió erősítése, a hátrányos helyzetben lévők segítése, valamint a lakosság helyben tartása.

Monitoring keretén belül a kedvezményezett belső monitoring rendszerben folyamatosan rögzíti a hátrányos helyzetű csoportok helyzetét érintő főbb hatásokat és változásokat. A kedvezményezett a program megvalósításáról és az elért eredményekről éves esélyegyenlőségi monitoringhozkapcsolódó adat-és információszolgáltatást nyújt a Börzsöny Térsége Egyesület munkaszervezete felé.

5.2 Környezeti fenntarthatóság

A fenntartható fejlődés célja, hogy a gazdasági fejlesztések oly módon valósuljanak meg, hogy azok biztosítsák a környezeti értékek maximális védelmét, természeti erőforrások megőrzését és figyelembe vegyék a társadalom érdekeit. A fenntartható fejlődés éppen ezért a gazdaság, a társadalom és a környezet harmonikus fejlesztése.

A Börzsöny Térsége Egyesület törekszik a környezeti fenntarthatóság szempontjait figyelembe venni a Helyi Fejlesztési Stratégia során. Ösztönözni kívánjuk a környezettudatos magatartás megerősítését célzó fejlesztéseket, népszerűsítő rendezvényeket.

Támogatást nyújtunk az egészség- és környezettudatos magatartás elterjesztéséhez, a természeti értékek széles körben való megismertetéséhez kapcsolódó rendezvények, tájékoztatások, oktatások, programok, ismeretterjesztő előadások megtartására.

A fejlesztések során támogatni kívánjuk energia- és költségtakarékos rendszerek kialakítását, a megújuló energiaforrások felhasználását a helyi adottságokhoz illeszkedő módon.

A kedvezményezett a program megvalósításáról és az elért eredményekről éves környezeti fenntarthatósági monitoringhozkapcsolódó adat-és információszolgáltatást nyújt a Börzsöny Térsége Egyesület munkaszervezete felé.

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

Az integrált és innovatív elemek alkalmazását az indokolja, hogy a Helyi Fejlesztési Stratégiának rugalmasnak kell lennie a térségben bekövetkező változásokhoz képest, így néhány területen új megközelítés alkalmazása szükséges.

A Helyi Fejlesztési Stratégiában innovatív elemként jelentkezik a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatását elősegítő képzések tartása. Ez a kezdeményezés több Operatív Programhoz is kapcsolódik, ezért ennek szükségessége és fontossága a stratégiánkban is kiemelt terület.

Fontosnak tartjuk a működési területünkön tevékenykedő civil szervezetek számára olyan források elérhetőségét, melyek felhasználásával nem csak eszköztámogatásban jelentkeznek a fejlesztési eredmények. A kapott támogatással hozzájárulhatnak a térségi társadalom általános állapotának javulásához is, egészséges életmódhoz köthető szűrő rendezvények, fiatalokat célzó, térségi hagyományokat felelevenítő rendezvények, nevelő, szemléletformáló és oktató programok megvalósítása révén.

Az előző időszak tapasztalatait felhasználva fő célunk az együttműködések térségünkön belül és térségek között is kiszélesítve a különböző szférák és ágazatok együttes részvételével. Szervező, koordináló munkával segíteni kívánjuk térségünk önkormányzatait, civil szervezeteit, vállalkozásait, magánszálláshely nyújtóit és őstermelőit, hogy közös fejlesztésekben gondolkodva működjenek együtt.

7. A stratégia beavatkozási logikája

7.1 A stratégia jövőképe

A Helyi Fejlesztési Stratégiánk megvalósításával egy gazdaságilag fejlődő térséget teremtünk meg, mely során új vállalkozások jönnek létre, a meglévők megerősödnek humán erőforrásainak és fizikai infrastruktúrájának fejlesztésével, hozzájárulva a foglalkoztatottság növeléséhez, a hátrányos helyzetű csoportok visszaintegrálódnak a munkaerőpiacra a hiány szakmák képzései által, valamint térségünk turisztikai vonzereje megerősödik turisztikai alapú gazdaságfejlesztéssel, az egymásra épülés és szinergia erősítésével, együttműködési hálózatok létrehozásával.

7.2 A stratégia célhierarchiája

Jövőkép

A Helyi Fejlesztési Stratégiánk megvalósításával egy gazdaságilag fejlődő térséget teremtünk meg, mely során új vállalkozások jönnek létre, a meglévők megerősödnek humán erőforrásainak és fizikai infrastruktúrájának fejlesztésével, hozzájárulva a foglalkoztatottság növeléséhez, a hátrányos helyzetű csoportok visszaintegrálódnak a munkaerőpiacra a hiány szakmák képzései által, valamint térségünk turisztikai vonzereje megerősödik turisztikai alapú gazdaságfejlesztéssel, az egymásra épülés és szinergia erősítésével, együttműködési hálózatok létrehozásával.

Átfogó cél(ok)	
1.	Gazdasági együttműködések erősítése, a térség adottságaira épülő, fenntartható fejlődést biztosító gazdaság és területfejlesztés
2.	A Börzsöny Térsége Egyesülethez tartozó közösségek és a helyi fejlesztési kapacitások erősítése

Ssz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése	Célértékek
1.	Vállalkozásfejlesztés	Működő vállalkozások száma (ezer lakosra)	45 db
2.	Turizmusfejlesztés	Vendégéjszakák száma	48 000 db
3.	Közösségfejlesztési kezdeményezések, hátrányos helyzetű csoportok támogatása	Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	60 %
4.	Helyi termékek térségi szintű, egységes megjelenése	Helyi termékek iránti keresletnövekedés	20 %
5.	Településkép megőrzése	Vándorlási ezrelék	-2 %
6.	Civil szervezetek tevékenységének támogatása	Regisztrált nonprofit szervezetek száma (ezer lakosra)	11 db
7.	Munkahelyteremtés	Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósításával létrehozandó új munkahelyek száma	3 db

	Intézkedések (beavatkozási területek)	Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá ¹						
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Mikrovállalkozások fejlesztése	X						X
2.	Szálláshelyek és turisztikai szolgáltatások támogatása		X					X
3.	Életminőséget javító közösségfejlesztési képzések			X				
4.	Helyi termékek térségi szintű, egységes megjelenése				X			
5.	Településkép megőrzése					X		
6.	Civil szervezetek megerősítése, tevékenységük támogatása						X	
7.	Települési, mikro térségi és nemzetközi rendezvények		X					

	támogatása							
8.	Térfigyelő rendszer kiépítése					X		

A választott célok szöveges indoklása:

Vállalkozásfejlesztés

Térségünkben a vállalkozások létrejötteinek és a meglévők jelentős számánál fejlődésük akadályozó tényezője az eszközbeszerzés vagy ingatlanfejlesztés, fejlesztési elképzeléseik kísértékű beruházásokban merülnek ki elsősorban a tőkehiány miatt. Több induló vállalkozásnak is szüksége van telephely kialakítására, ahol gyártási kapacitást hozhatnak létre. A meglévő vállalkozások nagy része gyenge alapokon áll, nehezen prosperáló. Ahhoz, hogy korszerűsíteni, fejleszteni tudjanak, elengedhetetlenül fontos külső anyagi források igénybevétele. Cél megvalósítás fő forrása a LEADER program, kiegészíti:

Vidékfejlesztési program: M06 – A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)

Terület-és Településfejlesztési Operatív Program: 2. A. A térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére prioritási tengely

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: GINOP 1 - Kkv-k versenyképességének javítása prioritási tengely

Turizmusfejlesztés

A térségünk természeti és kulturális értékekben egyaránt gazdag, azonban az ezek teljes mértékű kiaknázásához szükséges turisztikai szolgáltatások hiányosak, nincsenek komplex turisztikai programok, illetve a kommunikációs és információs csatornák alkalmazásának hiánya is jellemző. A vendégek számára elérhető szolgáltatások/programok száma csekély, illetve szezonálisan elérhető. Szükséges a turisztikai szolgáltatók profilbővítése. Cél megvalósítás fő forrása a LEADER program, kiegészíti:

Vidékfejlesztési program: M06 – A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk) 6.4 alintézkedés

Terület-és Településfejlesztési Operatív Program: 2. A. A térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére prioritási tengely

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: GINOP 7–Turizmus prioritási tengely

Közösségfejlesztési kezdeményezések, hátrányos helyzetű csoportok támogatása

A munkaerő-kínálat és a munkaerő-kereslet oldaláról jelentős hiányosságok merülnek fel, ami miatt a gazdasági fejlődés elmarad a potenciális értékektől. Az akcióterület egyik fő problémája a hátrányos helyzetű csoportok arányának növekedése a térségben. A térségben az alacsony képzettségű lakosok száma magas, így ezen csoportoknak egyedüli kiugrási pont a helyi igényeknek megfelelő szakképzettséget adó képzéseken történő részvétel lehet. A fejlesztés a munkanélküliséget kezeli, mivel a megszerzett szakmai képesítések révén lehetőség nyílik a munkaerő piaci visszaintegrálódásra. Célunk a települések népességmegtartó erejének javítása helyi identitást és környezettudatosságot fejlesztő előadások, képzések, valamint betegség megelőző tanfolyamok és

képzések, közösségfejlesztési programok megvalósításával. Cél megvalósítás fő forrása a LEADER program, kiegészíti:

Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program: A gyarapodó tudástőkérőlről szóló 3. prioritási tengely

Terület-és Településfejlesztési Operatív Program: Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztéséről, foglalkoztatás-öztönzésről és társadalmi együttműködésről szóló 5. prioritási tengely

5.1.1 Megyei szintű foglalkoztatási megállapodások, foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések

5.1.2 Helyi foglalkoztatási együttműködések

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program: GINOP 6–A versenyképes munkaerőről szóló prioritási tengely

Helyi termékek térségi szintű, egységes megjelenése

A jó minőségű termékek jelentős része nincs bekapcsolva a turisztikai programkínálatba, mely az elsődleges felvevőpiacot jelentené számukra. A piacra jutást legtöbbször a termékek megfelelő megjelenésének hiánya okozza, mely a szükséges marketing tevékenységekkel (pl.: piacszerzés) pótolható. Cél megvalósítás fő forrása a LEADER program, kiegészíti:

Vidékfejlesztési program: M06 – A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)

Terület-és Településfejlesztési Operatív Program: 2. A. A térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére prioritási tengely

Településkép megőrzése

Térségünk néhány településén a kulturális és közösségi terek (játsszóterek, közparkok) állaga leromlott, a színvonalas közösségépítő programok, rendezvények megtartására nem alkalmasak. Kevés forrás jut a kultúrára.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a folyamatosan romló állagú épületek rontják a településképet. A települések élhetőbbé tételében nagy szerepe van azoknak a fejlesztéseknek, amelyek a településkép javulását és a helyben elérhető szolgáltatások, szabadidős lehetőségek növekedését jelentik. Térségünk néhány településén még nincs térfelügyelő kamerarendszer kiépítve. A fejlesztéssel javítható a térség közbiztonsági helyzete, valamint a fejlesztéssel létrehozott eredmények megőrzése. Cél megvalósítás fő forrása a LEADER program, kiegészíti:

Vidékfejlesztési program: M07 – Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben

Terület-és Településfejlesztési Operatív Program: 3. prioritási tengely A települési önkormányzatok energiahatékonyságának javítása és a megújuló energiaforrások részarányának növelése

Környezeti és Energhatékonsági Operatív Program: Az energiahatékonyság növeléséről, megújuló energiaforrások alkalmazásáról szóló 5. prioritási tengely

Civil szervezetek tevékenységének támogatása

Tevékenységüket önkéntes munkában látják el. Kevésbé gyakori, hogy professzionizáltan széleskörű, nagy nyilvánosság számára látható tevékenységet folytatnak. Bár munkájuk jelentős, közismert forráshiányos működésük. Támogatással színesedhet szerepvállalásuk köre, mely hozzájárulhat a közösség szellemi és kulturális gazdagodásához. Cél megvalósítás fő forrása a LEADER program, kiegészíti:

Terület-és Településfejlesztési Operatív Program: Községi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD) prioritási tengely

Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program: Az együttműködő társadalomról szóló 1. prioritási tengely

Intézkedéseinkhez kiemelten fontos kapcsolódási pontnak tartjuk az **Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtörése 1.7 intézkedését**

Az intézkedés hozzájárul a hátrányos helyzetű és a leghátrányosabb helyzetű járásokban működő helyi akciócsoportok által kidolgozott stratégiák társadalmi felzárkózási célú kiterjesztéséhez. Igazodva a helyi megvalósítás önállóságához, az alábbi tevékenységek valósíthatók meg az EFOP-ból azáltal, hogy a helyi akciócsoportok által kiválasztott tevékenységeknek illeszkedniük kell a HACS területén elfogadott legalább egy települési szintű, a 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet szerinti helyi esélyegyenlőségi program végrehajtásához:

- 1) Helyi felzárkózást szolgáló tudás bővítése
- 2) Többfunkciós közösségi szolgáltató terek működtetése
- 3) Kedvezőtlen szocio-demográfiai térségi folyamatok megtörése (pl. fiatalok helyben tartása, helyi tudástőke növelése)
- 4) Közösségépítés és -megtartás, építve az 1.3 intézkedésben kialakított módszertanra és mentorhálózatra
- 5) A környezeti fenntarthatósági szempontoknak való megfelelés (kizárólag ESZA fejlesztés)

Lehetséges kedvezményezettek a HACS és az általuk kijelölt kedvezményezetti kör (helyi és területi költségvetési szervek, államháztartáson kívüli nonprofit szervezetek).

8. Cselekvési terv

8.1 Az intézkedések leírása

1. **Az I. intézkedés megnevezése** Mikroállalkozások fejlesztése, adószámmal rendelkező magánszemélyek tevékenységének támogatása
2. **Specifikus cél:** Vállalkozásfejlesztés, új vállalkozások létrehozása,
3. **Indoklás, alátámasztás:**
Térségünkben a vállalkozások létrejöttek és a meglévők jelentős számánál fejlődésük akadályozó tényezője az eszközbeszerzés vagy ingatlanfejlesztés, fejlesztési elképzeléseik kísértékű beruházásokban merülnek ki elsősorban a tőkehiány miatt. Több induló vállalkozásnak is szüksége van telephely kialakítására, ahol gyártási kapacitást hozhatnak létre. A meglévő vállalkozások nagy része gyenge alapokon áll, nehezen prosperáló. Ahhoz, hogy korszerűsíteni, fejleszteni tudjanak, elengedhetetlenül fontos külső anyagi források igénybevétele.
4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:** Már működő szolgáltató (turisztikai szolgáltatások kivételével) és mezőgazdasági termelőnek nem minősülő mikroállalkozások nem Annex I. termékeinek az előállításához, meglévő és új szolgáltatásaiknak nyújtása, fejlesztése. Támogatható a termék előállításához, szolgáltatás nyújtásához kapcsolódó építési beruházás, a beruházáshoz kapcsolódó, az önálló és a megújuló energia felhasználáshoz kapcsolódó eszközbeszerzés, immateriális javak. Támogatható a megvalósításhoz kapcsolódóan a szakmai tevékenységhez tartozó szolgáltatások beszerzése, a

projektmenedzsment, projekt előkészítés és kötelező tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása.

5. **Kiegészítő jelleg:** Az intézkedés kiegészíti a Vidékfejlesztési Program és a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program intézkedéseit, mivel támogatást biztosít a nem mezőgazdasághoz kapcsolódó termékek előállításához, valamint szolgáltatások nyújtásához. Az intézkedés segítséget nyújt térségünkben tevékenykedő vállalkozásoknak, hozzájárulva ezzel térségünk gazdaság és vállalkozásfejlesztéséhez.

Lehatárolás: Az intézkedés lehatárolt a VP 6.2. – induló vállalkozások által vidéki térségekben folytatott nem mezőgazdasági tevékenységhez nyújtott támogatás intézkedésétől, ugyanis már működő vállalkozások fejlesztéseit támogatja, kiküszöbölve ezzel, hogy az újonnan induló vállalkozás esetleg kizorító, piactorzító hatással legyen a már működő cégekre. Az intézkedés lehatárolt a VP 6.3. – induló vállalkozások által mezőgazdasági kisüzemek fejlesztését célzó tevékenységekhez nyújtott támogatás intézkedésétől, ugyanis a 3000 STÉ értékkel nem rendelkező mezőgazdasági termelő fejlesztéseit is támogatja.

6. **A jogosultak köre:** működő mikro-vállalkozások (Kft (113); Bt (117); E.V. (231); adószámmal rendelkező magánszemély(233); **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

Jogosultsági feltételek:

- 1, Támogatásra azon mikro-vállalkozások jogosultak, akik a BTE HACS illetékességi területén legalább 2 hónapja székhellyel, telephellyel, vagy fióktelephellyel rendelkeznek a támogatási kérelem benyújtásának időpontjában és ez cégkivonatukban, vállalkozói igazolványukban tényszerűen is szerepel.
- 2, Támogatásra azon adószámmal rendelkező magánszemélyek jogosultak, akik legalább egy éve a BTE HACS illetékességi területén állandó lakcímmel rendelkeznek.
- 3, Támogatásra azon mikro-vállalkozók is jogosultak, akik több mint 50%-os mezőgazdasági árbevétellel rendelkeznek, viszont jelen felhívás keretében kizárólag nem mezőgazdasági tevékenységhez igénylik a támogatást.

4, Támogatásra azon pályázók jogosultak, akik az intézkedésre legfeljebb egy pályázatot nyújtanak be.

5, A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4.pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.

Kötelezettségvállalások:

- A pályázó vállalja, hogy a fejlesztés megvalósítását követő 30 napon belül benyújtja a projekt megvalósításáról szóló eszközbeszerzés esetén legalább 5 fotóval beruházás esetén legalább 10 fotóval ellátott beszámolóját a HACS honlapján történő bemutatáshoz.
- A pályázó vállalja, hogy a vállalkozása marketing anyagain a BTE HACS logóját feltünteti.
- A pályázó vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a LEADER HACS részére a vállalt kötelezettségek teljesítéséről, nyilatkozik azok betartásáról.

Kiválasztási kritériumok:

- Üzleti tervben megfogalmazottak minősége (megalapozottság, fenntarthatóság, életszerűség)
- A támogatási kérelem benyújtását megelőző naptári év átlaglétszámához képest a foglalkoztatottak számának bővítése (legalább 1 új munkahely létrehozása)
- A Támogatást igénylő egy, működő szervezettel együttműködik..

- Új szolgáltatás jön létre.
- Költséghatékonyság.
- Kötelezettségvállaló nyilatkozat az elnyert támogatás 1%-ról és igazolás a társadalmi felelősségvállalásról.
- Energiahatékonyság.
- Kötelezettség vállaló nyilatkozat évi 1 BTE által szervezett műhelymunkán való részvételről (minimum 3 éven keresztül); továbbá igazolás arról, hogy pályázó legalább 1 éve tagja egy a térségünkben minimum 1 éve működő, alapító okirat szerint legalább 15 településen tevékenykedő, bizonyíthatóan aktív, minden szférából taggal rendelkező szervezetnek, melynek fő tevékenysége a térség fejlesztése. A pályázó vállalja, hogy szervezeti tagságát a támogatói okirat kézhezvételétől 3 évig fenntartja.

7. Tervezett forrás:

- az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 240.000.000,- Ft
- a támogatás aránya: 60 %; kivéve a 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet 4. §. (2) bekezdése értelmében fejlesztendő járással azonos elbánásban részesülő települések esetében, a támogatás aránya: 70 %.
- a projektméret korlátai: 500.000,- Ft-15.000.000,- Ft
a támogatás módja hagyományos költségelszámolás

8. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2017. II. félév-2023. II. félév

9. Kimeneti indikátorok:

- A támogatott projektek száma: 10-20 db

1. A II. intézkedés megnevezése: Szálláshelyek és turisztikai szolgáltatások támogatása

2. Specifikus cél: Turizmusfejlesztés

3. Indoklás, alátámasztás: A térségünk természeti és kulturális értékekben egyaránt gazdag, azonban az ezek teljes mértékű kiaknázásához szükséges turisztikai szolgáltatások hiányosak, nincsenek komplex turisztikai programok, illetve a kommunikációs és információs csatornák alkalmazásának hiánya is jellemző. A vendégek számára elérhető szolgáltatások/programok száma csekély, illetve szezonálisan elérhető. Szükséges a turisztikai szolgáltatók profilbővítése, mellyel elérhető, hogy a meglévő szálláshelyek, szolgáltatások minősége javuljon.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása: Támogatható a turisztikai tevékenységek fejlesztéséhez, szolgáltatások nyújtásához kapcsolódó ingatlan beszerzés, építési beruházás, a beruházáshoz és a megújuló energia felhasználásához kapcsolódó tárgyi eszköz beszerzés; termék előállításához kapcsolódó építési beruházás, eszköz, vagy gépbeszerzés, on-offline marketing tevékenységhez kapcsolódó szolgáltatások és immateriális javak beszerzése. Támogatható a megvalósításhoz kapcsolódóan a projektmenedzsment, projekt előkészítés és kötelező tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása.

5. **Kiegészítő jelleg:** Az intézkedés hozzájárul a Bejárható Magyarország célkitűzéseéhez. Lehetőséget ad a vállalkozások számára turisztikai tevékenység támogatására a GINOP és a VP célkitűzései mellett, nem csak mezőgazdasági tevékenységhez kapcsolódó tevékenységre vonatkozóan is.

Lehatárolás: Az intézkedés lehatárolt a VP 6.4. – nem mezőgazdasági tevékenységek beindítására és fejlesztésére irányuló beruházások támogatása intézkedésétől, mivel támogatja a nem mezőgazdasági tevékenységet folytató mikrovállalkozásokat is. Az intézkedés lehatárolt a TOP esetében, ahol a támogatási összeg minimuma magasabb és a vállalkozások nem pályázhatnak. A jogosultak köre a már működő vállalkozások fejlesztéseinek a támogatására terjed ki, kiküszöbölve ezzel, hogy az újonnan induló vállalkozás esetleg kizorító, piactorzító hatással legyen a már működő cégekre.

6. **A jogosultak köre:** működő mikrovállalkozások, úgymint Kft (113); Bt (117); E.V. (231); adószámos magánszemély (233);
7. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

Jogosultsági feltételek:

1, Támogatásra azon mikrovállalkozások és közvetlenül, vagy közvetve állami, vagy önkormányzati tulajdonban lévő mikrovállalkozások jogosultak, akik a BTE HACS illetékességi területén a pályázat benyújtása előtt legalább 2 hónappal, illetve székhellyel, telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkeznek, cégkivonatukban, vállalkozói igazolványukban tényszerűen is szerepel, amennyiben rendelkeznek legalább egy teljes lezárt üzleti évvel.

2, Támogatásra azon adószámos magánszemélyek jogosultak, akik a BTE HACS illetékességi területén a pályázat benyújtása előtt legalább 2 hónappal, állandó lakcímmel rendelkeznek és ez lakcímkártyájukon tényszerűen is szerepel.

3, 500 fő feletti településen megvalósuló, nem szálláshely célú meglévő épület felújítása/bővítése/kialakítása esetén támogatásra azon támogatást kérő jogosult, aki a pályázat beadásának napján a 35. életévét még nem töltötte be.

4, 500 fő alatti településen megvalósuló, nem szálláshely célú új épület építése esetén támogatásra azon támogatást igénylők jogosultak, akik állandó lakcíme 2016.12.31-tól az adott településen található.

5, Szálláshely esetén új építés és/vagy bővítés, tevékenységfejlesztés támogatásra azon működő pályázó jogosult, aki minimum 4 napraforgó minősítésű, legalább 1 teljes lezárt üzleti évvel rendelkezik; a 4 napraforgó minősítés alól mentesülnek azok a közvetlenül, vagy közvetve állami, vagy önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságok, melyek igazoltan minimum 2 éve szálláshelyet üzemeltetnek.

6, Új szálláshely esetén azon projekteket támogatjuk a térségünkben, ahol a fejlesztést érintő településen maximum 2 db, 4 napraforgó minősítésű szálláshely található. Ahol 2 db van, maximum a harmadik falusi szálláshelyet támogatjuk.

7, Új falusi szálláshely építés esetén támogatásra azon pályázó jogosult, aki a pályázat benyújtása előtt legalább 6 hónappal már rendelkezik Falusi vendéglátó OKJ végzettséggel, vagy igazolja, hogy korábban turisztikai tevékenységet már folytatott.

8, Az a pályázat, ahol a támogatási kérelmet benyújtó a projekt eredményeként az akciócsoport legalább 15 települését érintő kizárólag informatikai, online és offline marketing tevékenységre irányuló fejlesztéssel az ott működő szervezetekkel együttműködik, és az erről szóló együttműködési megállapodás a támogatási kérelemhez csatolásra kerül maximum 4.000.000,- Ft, támogatásban részesülhet. Az együttműködés akkor teljesül, ha a pályázó

legalább 15, a pályázó szervezet székhelyétől eltérő, a BTE akciócsoport tervezési területén működő szervezettel, vagy a pályázótól eltérő szférához tartozó partnerrel együttműködik. Az együttműködésben foglaltaknak szorosan kell kapcsolódnia a fejlesztés céljához, és igazoltan minden résztvevő részesül a pályázat által megvalósuló előnyökből.

9, Támogatásra azon pályázók jogosultak, akik az intézkedésre legfeljebb egy pályázatot nyújtanak be.

10, A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4.pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.

Kötelezettségvállalások:

- A pályázó vállalja, hogy a fejlesztés megvalósítását követő 30 napon belül benyújtja a projekt megvalósításáról szóló legalább 10 fotóval ellátott beszámolóját a HACS honlapján történő bemutatáshoz.
- A pályázó vállalja, hogy a vállalkozása és projekt marketing anyagain a BTE HACS logóját feltünteti.
- A pályázó vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a LEADER HACS részére a vállalt kötelezettségek teljesítéséről, nyilatkozik azok betartásáról.

Kiválasztási kritériumok:

- Üzleti terv tartalma megalapozott (Megalapozottnak minősül a projekt, ha illeszkedik a felhívás céljaihoz, továbbá a projektgazda rendelkezik a szükséges kompetenciákkal.)
- Üzleti terv tartalma alapján a projekt életszerű. (Életszerűnek minősül a projekt, ha a tervezett beruházás a valós térségi igényekre épül és a kihasználtság tervezésekor a releváns statisztika lett alapul véve.)
- Üzleti terv tartalma alapján a projekt fenntartható. (Fenntarthatónak minősül a projekt, a tervezett kiadások és bevételek a valós piaci környezet alapján lettek meghatározva és a tervezett bevételekből a költségek levonása után pozitív egyenleg mutatkozik.)
- A fejlesztéssel olyan szolgáltatás jön létre, mely az adott településen nem található, továbbá a pályázó fő tevékenységei közt nem szerepel; vagy ha a pályázó kihalófélben lévő, ősi mesterséget folytat.
- Kötelezettség vállaló nyilatkozat évi 1 BTE által szervezett műhelymunkán való részvételről (minimum 3 éven keresztül); továbbá igazolás arról, hogy pályázó legalább 1 éve tagja egy a térségünkben minimum 1 éve működő, alapító okirat szerint legalább 15 településen tevékenykedő, bizonyíthatóan aktív, minden szférából taggal rendelkező szervezetnek, melynek fő tevékenysége a térség fejlesztése. A pályázó vállalja, hogy szervezeti tagságát a támogatói okirat kézhezvételétől 3 évig fenntartja.
- A pályázó legalább 8, a pályázó szerv. székhelyétől eltérő, különböző településekről, a BTE tervezési területén működő szervezettel vagy a pályázótól eltérő szférához tartozó partnerrel együttműködik.
- Költséghatékonyság.
- Innováció.
- Energiahatékonyság.
- Kötelezettségvállaló nyilatkozat az elnyert támogatás 1%-ról. A befizetés tényét igazoló dokumentumot az utolsó kifizetési kérelemmel együtt kell benyújtani.

8. Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 43.402.322,- Ft
  - b. a támogatás aránya: 60 %, kivéve a 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet 4. §. (2) bekezdése értelmében fejlesztendő járással azonos elbánásban részesülő települések esetében, itt a támogatás aránya: 70 %
  - c. a projektméret korlátai: 1.000.000,- Ft-15.000.000,- Ft
legalább 15 települését érintő és együttműködésen alapuló, kizárólag informatikai, online és offline marketing tevékenységre irányuló fejlesztés 4.000.000,- Ft
eszköz és gépbeszerzés önállóan támogatható maximum 5.000.000,- Ft
megújuló energia felhasználására irányuló eszközbeszerzés önállóan támogatható maximum 2.000.000,- Ft
  - d. a támogatás módja hagyományos
9. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:** 2017. II. félév-2020. I. félév
10. **Kimeneti indikátorok:**
- a. A támogatott projektek száma: 4-6 db

1. **A III. intézkedés megnevezése: Életminőséget javító, közösségfejlesztési képzések**
2. **Specifikus cél:** Közösségfejlesztési kezdeményezések, hátrányos helyzetű csoportok támogatása
3. **Indoklás, alátámasztás:** A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rend. szerint kedvezményezett járással és/vagy a 105/2015. (IV. 23.) Korm. rend. szerint kedvezményezett településekkel az állandó népességük legalább 15 % - ában érintett Helyi Akció csoport vagyunk. A munkaerő-kínálat és a munkaerő-kereslet oldaláról jelentős hiányosságok merülnek fel, ami miatt a gazdasági fejlődés elmarad a potenciális értékektől. Az akcióterület egyik fő problémája a hátrányos helyzetű csoportok arányának növekedése a térségben. A térségben az alacsony képzettségű lakosok száma magas, így ezen csoportoknak egyedüli kiugrási pont a helyi igényeknek megfelelő szakképzettséget adó képzéseken történő részvétel lehet. A fejlesztés a munkanélküliséget kezeli, mivel a megszerzett szakmai képesítések révén lehetőség nyílik a munkaerő piaci visszaintegrálódásra. Alkalmassá válnak a leszakadó, a munkaerőpiac periferiájára kiszorult személyek és csoportok az állami intézményrendszer kínálta fejlesztési, szakképzési programok befogadására. Elsődleges cél az esélyegyenlőség megteremtése, a lakosság helyben tartása és az elvándorlás mértékének csökkentése.
4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:** Az intézkedés keretében támogatásban részesül azon kedvezményezett, mely vállalja, hogy a térségben működő vállalkozásokkal együttműködve felméri a potenciális munkaerő igényt, majd ehhez igazodva szakmai képzéseket szervez. Támogatás vehető igénybe helyi identitást és környezettudatosságot fejlesztő és szakmai előadások, képzések, valamint betegség megelőző tanfolyamok lebonyolítására, közösségfejlesztési programok megvalósítására, melyek célja a települések népességmegtartó erejének javítása, a térségi tudásszint növelése. Támogathatóak a képzés előkészítésével és megvalósításával, marketinggel és a kötelező nyilvánossággal kapcsolatos tevékenységek. Támogatható a megvalósításhoz kapcsolódóan a projektmenedzsment, projekt előkészítés.

5. **Kiegészítő jelleg:** Az intézkedés kiegészíti a TOP - Megyei és helyi emberi erőforrás-fejlesztések, foglalkoztatás ösztönzés és társadalmi együttműködés prioritási tengely 5. A – A foglalkoztathatóság javítása és a helyben, a helyi és térségi gazdasági szereplők által foglalkoztatottak számának növelése célkitűzés keretében támogatott 5.1. Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok) intézkedést.

Lehatárolás: Ezen intézkedésünk a TOP 5.1. intézkedésével szemben lehetőséget nyújt mikrovállalkozások számára is képzések szervezésére.

6. **A jogosultak köre:** működő mikrovállalkozások: Kft (113); Bt (117); E.V. (231); egyéb egyesület (529), egyéb alapítvány (569)

7. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

Jogosultsági feltételek:

1, Támogatásra azon mikrovállalkozások jogosultak, akik a BTE HACs illetékességi területén a pályázat benyújtása előtt legalább 2 hónappal, székhellyel, telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkeznek és ez cégkivonatukban, vállalkozói igazolványukban tényszerűen is szerepel, amennyiben rendelkeznek legalább egy teljes lezárt üzleti évvel.

2, Támogatásra azon egyesületek és alapítványok jogosultak, akik a pályázat benyújtása előtt 2 hónappal a BTE HACs illetékességi területén székhellyel, telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkeznek és ez a bírósági kivonatukban vagy alapító dokumentumukban tényszerűen szerepel.

3, Támogatásra azon pályázók jogosultak, akiknek a fejlesztésre irányuló tevékenység szerepel az alapító dokumentumaikban, illetve cégkivonatokban, mint tevékenységi kör.

4, Az a pályázó, aki a projekt eredményeként komplex, térségi szinten megvalósuló képzést valósít meg (minimum 6 településen megvalósuló képzés, vagy előadássorozat), 1.500.000-3.000.000,- Ft támogatásban részesülhet.

5, Támogatásra azon pályázók jogosultak, akik megvalósíthatósági tanulmányt csatolnak támogatási kérelmük mellé.

6, Támogatásra azon pályázók jogosultak, akik az intézkedésre legfeljebb egy pályázatot nyújtanak be.

7, A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4.pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.

Kötelezettségvállalások:

- A pályázó vállalja, hogy a fejlesztés megvalósítását követő 30 napon belül benyújtja a projekt megvalósításáról szóló legalább 10 fotóval ellátott beszámolóját a HACs honlapján történő bemutatáshoz.
- A pályázó vállalja, hogy a vállalkozása és projekt marketing anyagain a BTE HACs logóját feltünteti.
- A pályázó vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a LEADER HACs részére a vállalt kötelezettségek teljesítéséről.

Kiválasztási kritériumok:

- Projektterv megalapozottsága, minősége.
- Megvalósíthatósági tanulmány megalapozottsága, minősége.
- Költséghatékonyság.
- Magasabb számú (legalább 6), a BTE működési területéhez tartozó településekkel kötött együttműködési szerződés.
- A projekt elsődleges célja életvédelem és/vagy egészségmegőrzés.

- Kötelezettség vállaló nyilatkozat évi 1 BTE által szervezett műhelymunkán való részvételről (minimum 3 éven keresztül); továbbá igazolás arról, hogy pályázó legalább 1 éve tagja egy a térségünkben minimum 1 éve működő, alapító okirat szerint legalább 15 településen tevékenykedő, bizonyíthatóan aktív, minden szférából taggal rendelkező szervezetnek, melynek fő tevékenysége a térség fejlesztése. A pályázó vállalja, hogy szervezeti tagságát a támogatói okirat kézhezvételétől 3 évig fenntartja.

8. Tervezett forrás:

- az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 3.938.000,-Ft
- a támogatás aránya: 85 %, kivéve a 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet 4. §. (2) bekezdése értelmében fejlesztendő járással azonos elbánásban részesülő települések esetében, itt a támogatás aránya: 90 %.
- a projektméret korlátai: 100.000,- Ft- 3.000.000,- Ft
- a támogatás módja hagyományos

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2017. II. félév-2021. I. félév

10. Kimeneti indikátorok:

- A támogatott projektek száma: 1-3 db

1. A IV. intézkedés megnevezése: Helyi termékek térségi szintű, egységes megjelenése

2. Specifikus cél: Helyi termékek népszerűsítése

3. Indoklás, alátámasztás: A jó minőségű termékek jelentős része nincs bekapcsolva a turisztikai programkínálatba, mely az elsődleges felvevőpiacot jelentené számukra. A piacra jutást legtöbbször a termékek megfelelő megjelenésének hiánya okozza, mely a szükséges marketing tevékenységekkel (pl.: piacszervezés) pótolható.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása: Támogatás vehető igénybe helyi termék értékesítéséhez kapcsolódó marketingfejlesztések megvalósítására. Térségi vállalkozások tartós együttműködésének kialakításához rendszerelmélet kidolgozása, tanulmánykészítés, tematikus rendezvények szervezése. Támogathatók a marketing tevékenységek, valamint az előkészítéshez és megvalósításhoz kapcsolódó szolgáltatások, illetve tanulmányok, felmérések készítése. Támogatható a megvalósításhoz kapcsolódóan a projektmenedzsment, projekt előkészítés és kötelező tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása.

5. Kiegészítő jelleg: Az intézkedés kiegészíti VP M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése, a TOP 2. A Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére prioritási tengely és az 1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés, valamint a GINOP 7 Turizmus prioritási tengely intézkedéseit.

Lehatárolás: Az Operatív Programok egyikében sincs lehetőség marketingfejlesztésekre önállóan támogatható tevékenységként, ebben az intézkedésünkben erre kapnak támogatási lehetőséget pályázóink.

6. **A jogosultak köre:** kft (113), bt (117), egyéb egyesület (529), egyéb alapítvány (569)

7. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

Jogosultsági feltételek:

- Támogatásra azon mikrovállalkozások jogosultak, akik közvetlenül vagy közvetve állami vagy önkormányzati tulajdonban vannak, valamint a BTE HACS illetékességi területén minimum 2 hónapja székhellyel, telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkeznek és ez a cégkivonatukban tényszerűen szerepel.
- Támogatásra azon civil szervezetek jogosultak, akik minimum 2 hónapja a BTE HACS illetékességi területén székhellyel, telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkeznek és ez a bírósági kivonatukban vagy alapító dokumentumukban tényszerűen szerepel.
- Támogatásra azon egyesületek, alapítványok jogosultak, akiknek az alapító okiratában fő célként 2016.12.31-napjától szerepel ezen intézkedés alapjául szolgáló tevékenység.
- Támogatásra azon pályázók jogosultak, akik az intézkedésre legfeljebb egy pályázatot nyújtanak be.
- A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4.pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.

Kötelezettségvállalások:

- A támogatott fejlesztéseket a támogatást igénylő köteles a megvalósítás helyén üzemeltetni.
- A művelet megvalósítását szolgáló fejlesztés megtörténtét hitelesen igazoló eredeti dokumentumoknak az ügyfél nyilvántartásában fizikailag elkülönítetten, ellenőrzésre alkalmas, rendezett formában rendelkezésre kell állniuk és köteles azokat a vonatkozó jogszabályi előírásoknak megfelelően megőrizni.
- Amennyiben a támogatást igénylő vállalja projektjének együttműködés keretében való megvalósítását, abban az esetben a kapcsolódó együttműködési megállapodásokat a BTE 6 településen, településenként 1 közszféra, 1 civil, és 1 gazdasági szereplővel kell megkötnie, mindezt megalapozott hosszú távú szerződés keretében, melyet a támogatási kérelméhez csatolni köteles. Az együttműködésben foglaltaknak szorosan kell kapcsolódnuk a fejlesztés céljához, és a komplex fejlesztési célokhoz. Ezen felül a támogatást igénylő kötelezően vállalja, hogy szervezeti tagságát a támogató okirat keltének napjától számított 3 évig fenntartja.

Kiválasztási kritériumok:

- Projektterv megalapozottsága, minősége.
- Együttműködési megállapodás csatolásra került.
- Költséghatékonyság.
- Előnyben részesül az a pályázó, aki vállalja, hogy hosszútávú maradandó offline vagy online közösségi teret alakít ki a teljes térségre vonatkozólag, melyben minden szféra képviselteti magát tevékenységével, szolgáltatásaival.
- Előnyben részesül az a pályázat, mely eredménye a térség szempontjából újszerű, innovatív megoldás.
- Előnyben részesül az a pályázó, aki a fenntartási időszakban évente legalább 1 alkalommal részt vesz a BTE LEADER Egyesület által szervezett műhelymunkán, minimum 3 éven át.
- A projektbe minden szférát érintően kerültek partnerek bevonásra (Civil, gazdasági, közszféra).

Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 20.000.000,-Ft
  - b. a támogatás aránya: 85 %, a 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet 4. §. (2) bekezdése értelmében fejlesztendő járással azonos elbánásban részesülő települések esetében a támogatás aránya: 90 %.
  - c. a projektméret korlátai: 100.000,- Ft- 20.000.000,- Ft
  - d. a támogatás módja hagyományos
8. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:** 2017. II. félév-2021. I. félév
9. **Kimeneti indikátorok:**
- a. A támogatott projektek száma: 1-3 db

1. **A V. intézkedés megnevezése: Településkép megőrzése**

2. **Specifikus cél:** Településkép megőrzése

3. **Indoklás, alátámasztás:** Térségünk néhány településén a kulturális és közösségi terek (játszóterek, közparkok) állaga leromlott, a színvonalas közösségépítő programok, rendezvények megtartására nem alkalmasak. A tapasztalat azt mutatja, hogy a folyamatosan romló állagú épületek rontják a településképet. A települések élhetőbbé tételében nagy szerepe van azoknak a fejlesztéseknek, amelyek a településkép javulását és a helyben elérhető szolgáltatások, szabadidős lehetőségek növekedését jelentik.

A települések megújulásával a település központok, közterek funkcionálisan betöltik szerepüket, a lakosság település iránti komfort érzete nő, életminősége javul. Turisztikai szempontból a települések iránti látogatottsági igény növekszik. Hagyományos vidéki közösségi élet megerősítése, fiatalok helyben tartása, a népesség elvándorlásának csökkentése érdekében.

4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:** Támogatás keretében a településképben meghatározó elemként jelentkező épületek, építmények felújítása valósulhat meg. Támogatható a településkép javulását szolgáló építési beruházás, karbantartási célú tárgyi eszköz, vagy gépbeszerzés. Támogatható a projektmenedzsment, projekt előkészítés és kötelező tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása.

5. **Kiegészítő jelleg:** Az intézkedés kiegészíti a VP 7.2.1. Kisméretű infrastruktúra fejlesztés a vidéki térségekben, különösen a településképet meghatározó épületek külső rekonstrukciója és energetikai korszerűsítése, valamint a VP 7.4.1. Alapvető szolgáltatások fejlesztése intézkedéseit.

Lehatárolás: A többfunkciós közösségi terek kialakítása csak 1000 fő alatti településeken lehetséges a programban. Jelen intézkedés lehetőséget nyújt az 1000 fő feletti településeknek is.

A jogosultak köre: helyi önkormányzat (321),

6. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

Jogosultsági feltételek:

- 1, Támogatásra azon támogatást igénylők jogosultak, akik az intézkedésre legfeljebb egy támogatási kérelmet nyújtanak be.
- 2, Egy adott településről jelen felhívás esetében maximum egy támogatási kérelem támogatható.

3, A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4.pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.

Kötelezettségvállalások:

- A pályázó vállalja, hogy a fejlesztés megvalósítását követő 30 napon belül benyújtja a projekt megvalósításáról szóló eszközbeszerzés esetén legalább 5 fotóval,beruházás esetén legalább 10 fotóval ellátott beszámolóját a HACS honlapján történő bemutatáshoz.
- A pályázó vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a LEADER HACS részére a vállalt kötelezettségek teljesítéséről.

Kiválasztási kritériumok:

- Fenntartási és üzemeltetési terv alapján a projekt életszerű, megalapozott és fenntartható.
- A fejlesztés megvalósulásának helyet adó település lélekszámának alakulása
- A projekt megvalósítása indokolt.
- A fejlesztés költséghatékonyan került megtervezésre.
- A projekt eredményeként létrejövő fejlesztés kihasználtsága bizonyított.
- Kötelezettség vállaló nyilatkozat évi 1 BTE által szervezett műhelymunkán való részvételről (minimum 3 éven keresztül); továbbá igazolás arról, hogy pályázó legalább 1 éve tagja egy a térségünkben minimum 1 éve működő, alapító okirat szerint legalább 15 településen tevékenykedő, bizonyíthatóan aktív, minden szférából taggal rendelkező szervezetnek, melynek fő tevékenysége a térség fejlesztése. A pályázó vállalja, hogy szervezeti tagságát a támogatói okirat kézhezvételétől 3 évig fenntartja.
- A projektgazda együttműködést köt a megvalósulás helyszínéül szolgáló település egy másik szférához tartozó partnerrel.
- A fejlesztés megvalósulásának helyet adó település működő oktatási intézményei

7. Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 95.000.000,-Ft
- b. a támogatás aránya: 95 %, a támogatás aránya: 95 % a 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet 4. §. (2) bekezdése értelmében fejlesztendő járással azonos elbánásban részesülő települések esetében.
- c. a projektméret korlátai: 500.000,- Ft- 5.000.000,- Ft
eszközbeszerzés kizárólag építési beruházással együtt támogatható
- d. a támogatás módja hagyományos

8. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:** 2017. II. félév-2023. II. félév

9. Kimeneti indikátorok:

- a. A támogatott projektek száma: 10-20 db

1. A VI. intézkedés megnevezése: Civil szervezetek erősítése, tevékenységük támogatása

2. **Specifikus cél:** Civil szervezetek tevékenységének támogatása

3. **Indoklás, alátámasztás:** Térségünkben működő civil szervezetek tevékenységüket túlnyomórészt önkéntes munkában látják el, működésük elsősorban a támogatásoktól függ. Kevésbé gyakori, hogy professzionizáltnan széleskörű, nagy nyilvánosság számára látható tevékenységet folytatnak. Bár munkájuk jelentős, közismert forráshiányos működésük.

Támogatással színesedhet szerepvállalásuk köre, mely hozzájárulhat a közösség szellemi és kulturális gazdagodásához.

4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:** A civil szervezetek alapszabályában meghatározott és valóban végzett tevékenységi köréhez kapcsolódó tárgyi eszközök és immateriális javak beszerzése, marketing tevékenység. Támogatható a projektmenedzsment és kötelező tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása.
5. **Kiegészítő jelleg:** Az intézkedés kiegészíti a VP7.2.1. Kisméretű infrastruktúrafejlesztés a vidéki térségekben, valamint a VP 7.4.1. Alapvető szolgáltatások fejlesztése intézkedéseit.
Lehatárolás: Jelenleg a non-profit szervezetek eszközbeszerzését, semmilyen OP-ból nem lehet finanszírozni önálló tevékenységként. Egyedül a Nemzeti Alapkezelő által kiírt működési és szakmai programok megvalósításával kapcsolatos pályázatokon lehet eszközt beszerezni, de ott is nagyban korlátozva van ez a lehetőség. Az intézkedés a térségünkben élő és aktívan tevékenykedő non-profit szervezetek számára hiánypótló, csak itt van lehetőségük egyrészt nagyobb összegben és megkötések nélkül eszközöket beszerezni.
6. **A jogosultak köre:** egyesület, alapítvány, egyházi jogi személy
7. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

Jogosultsági feltételek:

- Támogatásra azon pályázók jogosultak, akik a BTE HACCS illetékességi területén a pályázat benyújtása előtt legalább 2 hónappal, székhellyel, telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkeznek és ez a bírósági kivonatukban szerepel.
- Támogatásra azon pályázók jogosultak, akik rendelkeznek az érintett települési önkormányzat, a projekt benyújtására vonatkozó támogató nyilatkozatával, mely a támogatási kérelemmel csatolásra kerül.
- Támogatásra azon pályázók jogosultak, akik fenntartási tervet csatolnak támogatási kérelmük mellé.
- Támogatásra azon pályázók jogosultak, akik az intézkedésre legfeljebb egy pályázatot nyújtanak be.
- A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4.pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.

Kötelezettségvállalások:

- A pályázó vállalja, hogy a fejlesztés megvalósítását követő 30 napon belül benyújtja a projekt megvalósításáról szóló legalább 10 fotóval ellátott beszámolóját a HACCS honlapján történő bemutatáshoz.
- A pályázó vállalja, hogy a projekt, illetve szervezete marketing anyagain a BTE HACCS logóját feltünteti.
- A pályázó vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a LEADER HACCS részére a vállalt kötelezettségek teljesítéséről.

Kiválasztási kritériumok:

- Fenntartási terv megalapozottsága, minősége.
- Szükségesség.
- A projekt eredménye a térség szempontjából újszerű, innovatív megoldás.
- Költséghatékonyság
- Kötelezettségvállaló nyilatkozat a fenntartási időszakra vonatkozóan
- Kötelezettségvállaló nyilatkozat és igazolás BTE műhelymunkáról

8. **Tervezett forrás:**

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: **2.898.061,-Ft**
- b. a támogatás aránya: 85 %, a támogatás aránya: 90 % a 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet 4. §. (2) bekezdése értelmében fejlesztendő járással azonos elbánásban részesülő települések esetében.
- c. a projektméret korlátai: 50.000,- Ft-500.000,- Ft
- d. a támogatás módja hagyományos

9. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:** 2017. II. félév-2020. I. félév

10. **Kimeneti indikátorok:**

- a. A támogatott projektek száma: 19-30 db

1. **A VII. intézkedés megnevezése: Települési, mikro térségi és nemzetközi rendezvények támogatása**

2. **Specifikus cél:** Turizmusfejlesztés

3. **Indoklás, alátámasztás:** A többségében forráshiányos önkormányzatoknak, a kistelepülési civil szerveződéseknek problémát jelent a hagyományos rendezvények szervezési költségeinek előteremtése. Az intézkedés keretében megvalósuló helyi, térségi és nemzetközi rendezvények lehetőséget biztosítanak arra, hogy erősítsük a térségünkben működő szervezetek és vállalkozók közötti kapcsolatokat, együttműködéseket. A rendezvények lehetőséget adnak, hogy idegenforgalmi szempontból releváns vonzerőt teremtsenek.

4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:** Támogatás vehető igénybe a Börzsöny Térsége Egyesület tervezési területén belül megrendezésre kerülő helyi, térségi, valamint nemzetközi nagyrendezvények megvalósításához. Támogatható Komplex (minimum 10 települést érintő) térségi rendezvény, helyi rendezvény és nemzetközi rendezvények szervezése és lebonyolítása, az ehhez kapcsolódó eszközbeszerzés, marketing tevékenység és a rendezvények helyszínének biztosítása. Támogatható továbbá a projektmenedzsment, projekt előkészítés és kötelező tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása.

5. **Kiegészítő jelleg:** Az intézkedés kapcsolódik a TOP 1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés intézkedéséhez.

Lehatárolás: A rendezvények támogatására egyéb más Operatív Programok nem adnak támogatási lehetőséget. Támogatni kívánjuk a szemléletformálást, az egészségmegőrzést elősegítő és ismeretterjesztő programokat magába foglaló rendezvények megvalósítását.

6. **A jogosultak köre:** Önkormányzat, egyesület, alapítvány, egyházi jogi személy

7. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**

Jogosultsági feltételek:

1, Támogatásra azon civil szervezetek jogosultak, akik a pályázat benyújtását megelőzően legalább két hónappal a BTE HACs illetékességi területén székhellyel, telephellyel vagy fióktelephellyel rendelkeznek és ez a bírósági kivonatukban vagy alapító dokumentumukban tényszerűen szerepel.

2, Helyi rendezvény esetén a maximálisan igényelhető támogatás 500.000 Ft.

3, Nemzetközi rendezvény (3 különböző országból érkező fellépő kerül bemutatásra) esetén a maximálisan igényelhető támogatás 2.500.000 Ft.

4, Az a pályázat, ahol a támogatási kérelmet benyújtó a projekt eredményeként megvalósuló fejlesztéssel komplex, szemléletformáló, együttműködésen alapuló, az akciócsoport minimum 10 települését érinti, az ott működő partnerekkel együttműködik és az erről szóló együttműködési megállapodás a támogatási kérelemhez csatolja, maximum 6.000.000,- Ft támogatásban részesülhet. Az együttműködés akkor teljesül, ha a pályázó a szervezet székhelyétől eltérő, a BTE akciócsoport tervezési területéhez tartozó, 10 különböző településen működő partnerrel együttműködik, és erről az együttműködési megállapodást a pályázathoz csatolja. Az együttműködésben foglaltaknak szorosan kell kapcsolódnia a fejlesztés céljához.

5, Támogatásra azon pályázók jogosultak, akik megvalósíthatósági tanulmányt csatolnak támogatási kérelmükhöz.

6, Támogatásra azon pályázók jogosultak, akik az intézkedésre legfeljebb egy pályázatot nyújtanak be.

7, Egy adott településről egy típusú rendezvényre maximum egy pályázat támogatható.

8, A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4.pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.

Kötelezettségvállalások:

- A pályázó vállalja, hogy a rendezvény pontos helyszínét, időpontját 30 nappal a rendezvény előtt a HACS munkaszervezetéhez az előzetes programterv csatolásával bejelenti, a HACS weboldalán történő meghirdetés céljából.
- A pályázó vállalja, hogy a fejlesztés megvalósítását követő 30 napon belül benyújtja a projekt megvalósításáról szóló legalább 10 fotóval ellátott beszámolóját a HACS honlapján történő bemutatáshoz.
- A pályázó vállalja, hogy a projekt, illetve szervezete marketing anyagain a BTE HACS logóját feltünteti.
- A pályázó vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a LEADER HACS részére a vállalt kötelezettségek teljesítéséről.

Kiválasztási kritériumok:

- Projektterv megalapozottsága.
- Megvalósíthatósági tanulmány megalapozottsága, minősége.
- A projekt eredménye a térség szempontjából újszerű, innovatív megoldás.
- A projekt a költséghatékonysági szempontok figyelembevételével került megtervezésre.
- Kötelezettség vállaló nyilatkozat évi 1 BTE által szervezett műhelymunkán való részvételről, minimum 3 éven át; továbbá igazolás arról, hogy pályázó legalább 1 éve tagja egy a térségünkben minimum 1 éve működő, alapító okirat szerint legalább 15 településen tevékenykedő, bizonyíthatóan aktív, minden szférából taggal rendelkező szervezetnek, melynek fő tevékenysége a térség fejlesztése. A pályázó vállalja, hogy szervezeti tagságát a támogatói okirat kézhezvételétől 3 évig fenntartja.
- 1, Helyi rendezvény esetén a projekt megvalósítása során min. 2, eltérő szférához tartozó partnerrel működik együtt; 2, Nemzetközi rendezvény esetében az a pályázó, aki legalább két alkalommal részt vett HFS tervezési műhelymunkán, vagy az a pályázó aki 500 fő alatti településről nyújt be pályázatot, és ott valósítja meg a rendezvényét; 3, Komplex, min. 10 település együttműködésével megvalósuló rendezvény esetében az a pályázó, aki legalább két alkalommal részt vett HFS tervezési műhelymunkán.

- Pályázó vállalja, hogy a térségünk térségi marketing és turisztikai tevékenységéhez hozzájárul egy az általa megvalósított rendezvényről készített filmes, és fotódokumentációval.

8. Tervezett forrás:

- az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 5.964.599,-Ft
- a támogatás aránya: 100 %
- a projektméret korlátai: 100.000,- Ft- 6.000.000,- Ft
helyi rendezvény esetén a támogatás összege maximum 500.000,- Ft,
nemzetközi rendezvény esetén a támogatás összege maximum 2.500.000,- Ft,
- a támogatás módja hagyományos

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2017. II. félév-2020. I. félév

10. Kimeneti indikátorok:

- A támogatott projektek száma: 3-4 db

1. A VIII. intézkedés megnevezése: Térfigyelő rendszer kiépítése

2. Specifikus cél: Településkép megőrzése

3. Indoklás, alátámasztás: Területünkön számos településen csak részben kiépített a közösség tárgyi és épített értékeit védő kamerarendszer, néhány település még nem is rendelkezik semmilyen megfigyelő, biztonsági rendszerrel. Az intézkedés középületek, közterületek, a településeken átvezető gépjármű forgalom megfigyelése céljából biztonságtechnikai berendezések kiépítését, meglévő rendszerek fejlesztését, a polgárőrségek aktív bevonását, ezáltal az életminőség és a biztonságérzet javítását célozza meg.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása: Az intézkedés keretében támogatható térfigyelő kamerarendszer kiépítése, üzembe helyezése, meglévő rendszerek bővítése, hálózatba szervezése, térfigyelő kamerák beszerzése, egyéb a fejlesztéshez kapcsolódó tárgyi eszköz beszerzés. Támogatható a projektmenedzsment, projekt előkészítés és kötelező tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása.

5. Kiegészítő jelleg: Az intézkedés kiegészíti a VP 7.4.1. Alapvető szolgáltatások fejlesztése, különösen a köz-, és vagyonbiztonságot szolgáló fejlesztések: polgárőr, mezőőr szolgálat jármű, és eszközbeszerzései intézkedéseit.

Lehatárolás: A VP-ben jelenleg nem található olyan kiírás, amelyből finanszírozni lehet kamerarendszer telepítésére, bővítésére vonatkozó beruházást, erre intézkedésünk lehetőséget ad kizárólag településszintű térfigyelő rendszer kiépítése és fejlesztése támogatható önkormányzatok és nonprofit szervezetek részére.

6. A jogosultak köre: önkormányzat, egyesület

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági feltételek:

1, Támogatásra azon pályázók jogosultak, akik a BTE HACS illetékességi területén a pályázat benyújtása előtt legalább 2 hónappal, székhellyel, telephellyel, vagy fióktelephellyel rendelkeznek, és ez a bírósági kivonatukban, vagy alapító dokumentumukban tényszerűen szerepel.

2, A támogatásra azon pályázók jogosultak, akik a fejlesztéssel érintett települési önkormányzat hozzájáruló nyilatkozatával rendelkeznek.

3, Támogatásra azon pályázók jogosultak, akik az intézkedésre legfeljebb egy pályázatot nyújtanak be.

4, Új térfigyelő rendszer kiépítése csak olyan településen támogatható, ahol a pályázat beadásakor meglévő rendszer még nincs kiépítve, illetve a korábbi időszakban a településen pályázati forrásból nem került támogatásra ugyan ilyen beruházás.

5, Meglévő rendszer bővítésére maximum 500.000 Forint támogatás igényelhető.

6, Új térfigyelő rendszer kiépítésére maximum 2.000.000 Ft támogatás igényelhető.

7, Egy településről maximum egy pályázat támogatható.

8, A támogatást igénylő átlátható szervezetnek minősül az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 1. § 4.pontja és 50. § (1) bekezdés c) pontja szerint.

Kötelezettségvállalások:

1, A pályázó vállalja, hogy a fejlesztés megvalósítását követő 30 napon belül benyújtja a projekt megvalósításáról szóló legalább 10 fotóval ellátott beszámolóját a HACS honlapján történő bemutatáshoz.

2, A pályázó vállalja, hogy a fenntartási időszakban évente adatot szolgáltat a LEADER HACS részére a vállalt kötelezettségek teljesítéséről, nyilatkozik azok betartásáról.

3, A pályázó vállalja, hogy a térfigyelő kamera rendszer kiépítésére és fejlesztésére vonatkozóan rendőrségi engedélyt szerez, vagy megállapodást köt.

4, A pályázó köteles támogatási kérelméhez fenntartási és üzemeltetési tervet csatolni.

Kiválasztási kritériumok:

- Megalapozottság, fenntarthatóság, életszerűség.
- A fejlesztés szükségessége megfelelően alátámasztásra került.
- A csatolt árajánlatok alapján a beszerzendő eszköz(ök) a lehető leg költséghatékonyabb módon kerül beszerzésre.
- Kötelezettség vállaló nyilatkozat évi 1 BTE által szervezett műhelymunkán való részvételről, minimum 3 éven át; továbbá igazolás arról, hogy pályázó legalább 1 éve tagja egy a térségünkben minimum 1 éve működő, alapító okirat szerint legalább 15 településen tevékenykedő, bizonyíthatóan aktív, minden szférából taggal rendelkező szervezetnek, melynek fő tevékenysége a térség fejlesztése. A pályázó vállalja, hogy szervezeti tagságát a támogatói okirat kézhezvételétől 3 évig fenntartja.

8. Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 7.729.059,- Ft
- b. a támogatás aránya: 85 %, a támogatás aránya: 90 % a 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet 4. §. (2) bekezdése értelmében fejlesztendő járással azonos elbánásban részesülő települések esetében
- c. a projektméret korlátai: 100.000,- Ft-2.000.000,- Ft
új térfigyelő rendszer kiépítése esetén a támogatás maximum 2.000.000,- Ft,
meglévő térfigyelő rendszer fejlesztése, bővítése esetén a támogatás összege maximum 500.000,- Ft,
- d. a támogatás módja hagyományos

9. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:** 2017. II. félév-2020. I. félév

10. **Kimeneti indikátorok:**

a. A támogatott projektek száma:

3-15 db

Intézkedéseinkhez kiemelten fontos kapcsolódási pontnak tartjuk az **Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtörése 1.7 intézkedését.**

1. **Specifikus cél:** Vállalkozásfejlesztés, Közösségfejlesztési kezdeményezések, hátrányos helyzetű csoportok támogatása, Civil szervezetek tevékenységének támogatása
2. **Indoklás, alátámasztás:** A térségben a fiatalok elvándorlása problémaként jelentkezik, mely további negatív gazdasági hatásokat indukál. Ennek a kedvezőtlen szocio-demográfiai térségi folyamat megtörése a térség egészének érdeke. Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program 1.7 intézkedés keretében, az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtörését célozzuk HACS együttműködéssel, helyi és területi költségvetési szervekkel, államháztartáson kívüli nonprofit szervezetekkel.

A támogatás keretében két fő célt tűztünk ki:

- **Fiatalok helyben tartása:** A HACS térségéhez tartozó településeken élő fiatalok megszólítása, pályaorientációs tanácsadás keretében, melynek során felmérésre kerülnek a térségben fellelhető munkaerő igények, valamint meghatározásra kerülnek az igényeknek megfelelő képzések, melynek eredményeként a fiatalok a térségben tudnak munkát vállalni, így az elvándorlás csökkenthető, valamint a gazdasági potenciál növelhető.
- **Helyi tudástőke növelése:** Általános iskolás, pályaválasztás előtt álló fiatalok pályaválasztási tanácsadás keretében, a helyi igényeknek megfelelő továbbtanulási lehetőségeit gyűjti össze és mutatja be, ösztönözve ezáltal a fiatalokat arra, hogy a tanulmányaik befejezésével a HACS térség területén helyezkedjenek el.

8.2 Együttműködések

1. **Az együttműködések tervezett tématerületei:** Helyi termékek és szolgáltatások értékesítésének a segítése
2. **Specifikus cél:** Helyi termékek térségi szintű, egységes megjelenése
3. **Indoklás, alátámasztás:** A jó minőségű termékek jelentős része nincs bekapcsolva a turisztikai programkínálatba, mely az elsődleges felvevőpiacot jelentené számukra. A piacra jutást legtöbbször a termékek megfelelő megjelenésének hiánya okozza, mely a szükséges marketing tevékenységekkel (pl.: piacszervezés) pótolható. Térségi vállalkozások tartós együttműködésének kialakításához rendszerelmélet kidolgozása, tanulmánykészítés, melynek iránymutatásai alapján a térségi kkv-k, őstermelők meg tudják valósítani az együttműködésen alapuló egységes marketing tevékenységet és értékesítést. Célja a szervezeti erőforrások szinergetikus egyesítése közös marketing akciók vagy közös információs bázis létrehozásával. Az értékesítési lehetőségek bővítésének érdekében fontos a nemzetközi piac felé nyitás is. A külföldi kapcsolatok építése, jó gyakorlatok megismerése, hazai adaptálásuk elősegítése hozzájárulhat térségünk fejlődéséhez.

8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

A HACS és munkaszervezetének jogi formája, a megalakulás dátuma, fő tevékenységi körök

A Börzsöny Térsége Egyesület 2014. január 06. napján tartotta megalakuló ülését. Az egyesületet a Balassagyarmati Törvényszék végzése alapján 2014. február 13. napján társadalmi szervezetként vette nyilvántartásba.

Az egyesület főbb tevékenységi körei:

- szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása
- tudományos tevékenység
- nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés
- kulturális tevékenység
- kulturális örökség megóvása
- műemlékvédelem
- természetvédelem, állatvédelem
- környezetvédelem
- gyermek- és ifjúságvédelem, gyermek- és ifjúsági érdekképviselet
- hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése
- a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségekkel, valamint a határon túli magyarsággal kapcsolatos tevékenység
- rehabilitációs foglalkoztatás
- munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése
- euroatlanti integráció elősegítése

Az egyesület a megfelelő szervezeti keretek között együttműködik az uniós, állami, társadalmi és gazdálkodó szervezetekkel, továbbá más egyesületekkel céljai megvalósítása érdekében.

Az egyesület céljainak megvalósítása érdekében, kiegészítő jelleggel az alábbi gazdasági-vállalkozási tevékenységeket folytathatja:

58.14. '08	Folyóirat, időszak kiadvány kiadása
58.19. '08	Egyéb kiadói tevékenység
55.30. '08	Kempingszolgáltatás
55.90. '08	Egyéb szálláshely-szolgáltatás
56.21. '08	Rendezvényi étkeztetés
56.29. '08	Egyéb vendéglátás
66.19. '08	Egyéb pénzügyi kiegészítő tevékenység
69.10. '08	Jogi tevékenység
69.20. '08	Számviteli, könyvvizsgálói, adószakértői tevékenység
81.30. '08	Zöldterület-kezelés

A HACS összetétele (elnökség, tagság, munkacsoportok taglistája név/szervezet, a HACS-ban betöltött pozíció és a szakterület megnevezésével)

Az **Elnökség** 11 tagból áll, összetétele megfelel a 1303/2013/EU rendelet 32. cikk (2) bekezdés b) pontjának (23. ábra).

23. ábra Elnökség tagjai
2020. szeptember 14. napjától 5 évre

Sorszám	Név	Szféra	Képviselet szakterület
1.	Laluja Imre elnök	civil szféra	civil szféra, településfejlesztés, közigazgatás, vidékfejlesztés, kereskedelem,
2.	Styevó Gábor alelnök	közsféra	gazdálkodás, civil szféra, településvezetés, közigazgatás, vállalkozás, településfejlesztés
3.	Acsay Ákos István alelnök	civil szféra	civil szféra, településfejlesztés
4.	Tóth János elnökségi tag	civil szféra	civil szféra, településfejlesztés
5.	Tálas Zoltán Ferenc elnökségi tag	civil szféra	településfejlesztés, civil szféra, vállalkozás
6.	Tunkel Tamás Ferenc elnökségi tag	közsféra	gazdálkodás, településvezetés, közigazgatás, településfejlesztés, hátrányos helyzetű Legénd település képviselője
7.	Molnárné Gere Rita elnökségi tag	közsféra	civil szféra, településvezetés, közigazgatás, településfejlesztés, közoktatás
8.	Hegedűs Ferenc elnökségi tag	üzleti szféra	vállalkozás, közigazgatás, településfejlesztés
9.	dr. Nagy Tibor elnökségi tag	üzleti szféra	vállalkozás, pénzügy
10.	Kollárné Vucs Mónika	üzleti szféra	vállalkozás, kereskedelem
11.	Vezér Attila	közsféra	vállalkozás, településvezetés, közigazgatás, településfejlesztés

A **Felügyelő Bizottság** 3 tagból áll, összetétele megfelel a 1303/2013/EU rendelet 32. cikk (2) bekezdés b) pontjának (24. ábra).

24. ábra Felügyelőbizottság tagjai
2020. szeptember 14. napjától 5 évre

Sorszám	Név	Szféra	Képviselet szakterület
1.	Agárdi András elnök	közsféra	gazdálkodás, településvezetés, közigazgatás, településfejlesztés
2.	Repiczki Zsuzsanna FB tag	civil szféra	jog, közigazgatás, pénzügy, településfejlesztés
3.	Varga István FB tag	üzleti szféra	vállalkozás, kereskedelem

A legfőbb döntéshozó szervezet a **Közgyűlés**, tagsági létszáma 128 fő (25. ábra). Összetétele megfelel a 1303/2013/EU rendelet 32. cikk (2) bekezdés b) pontjának.

25. ábra Közgyűlés tagjai

Közszféra		Üzleti szféra		Civil szféra		Összesen	
Számadat	Százalék	Számadat	Százalék	Számadat	Százalék	Számadat	Százalék
15	20%	27	34%	37	46 %	79	100 %

Az egyesület tagjai, az elnökség és a felügyelő bizottság tekintetében is teljesül az a kitétel, miszerint valamennyi szféra képviselőiből került kiválasztásra a szervezeti egységek összetétele, így biztosított az ágazatköziség.

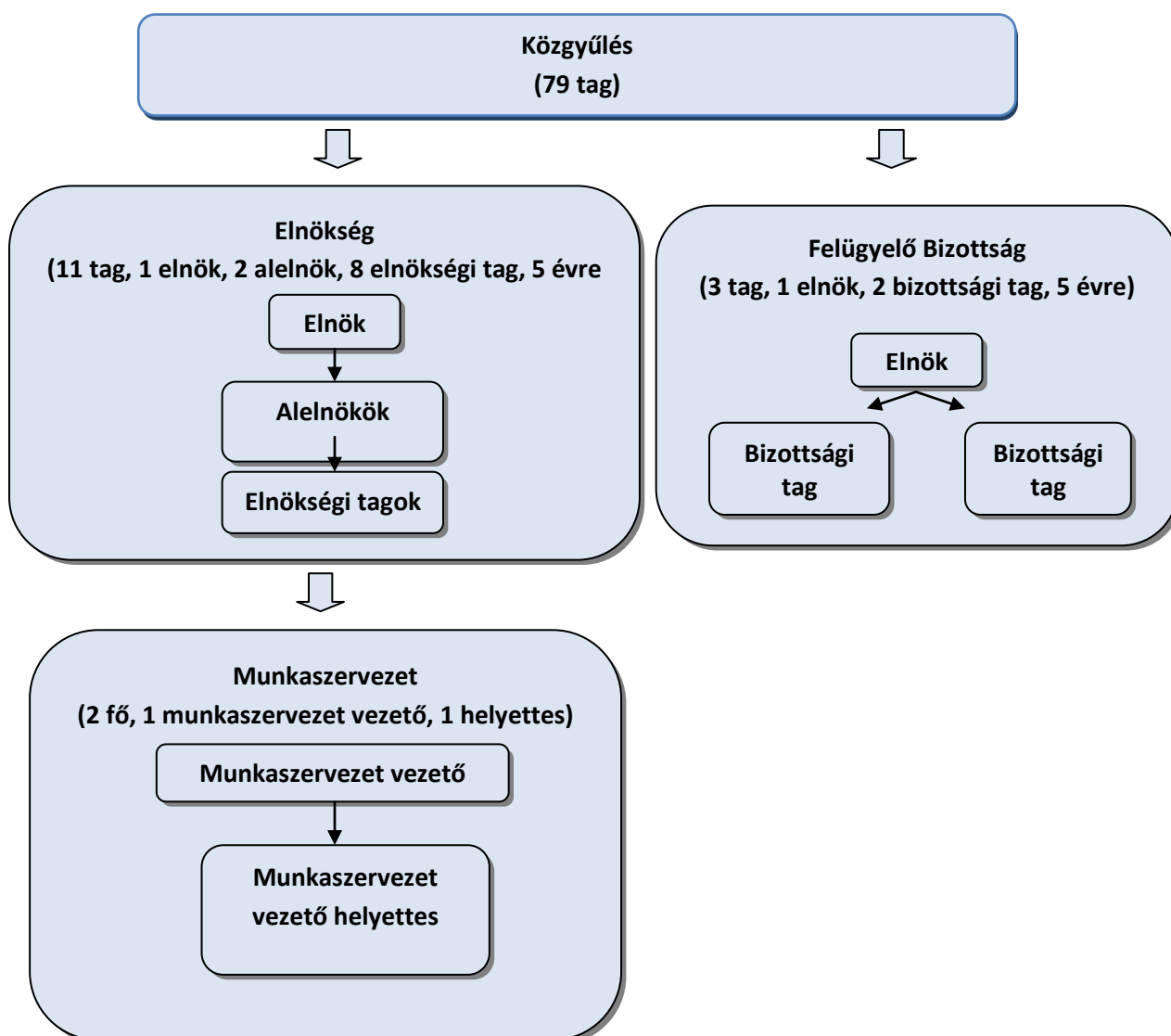
A Börzsöny Térsége Egyesület helyi akciócsoport napi teendőit **munkaszervezete** révén végzi jelenleg 1 fő munkaszervezet vezető és 1 fő munkaszervezet vezető helyettessel.

Az egyesület tagságát tagfelvétel útján valósítja meg.

A tagfelvételtől belépési nyilatkozat alapján a közgyűlés dönt, a belépési nyilatkozathoz csatolni szükséges az egyesület legalább kettő tagjának ajánlását.

A Helyi Akciócsoport teljes szervezeti felépítését a 26. ábra mutatja be.

26. ábra HACS tervezett szervezeti felépítésének bemutatása

Az egyes szervezeti egységek, funkciók szerepének és felelősségi körének bemutatása az útmutató 10. mellékletében felsorolt feladatokat figyelembe véve

HACS munkaszervezet

- A helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásainak kiépítése, beleértve a projektirányítási képességeik fejlesztését is,
- a pályázatok kiválasztása során összhang biztosítása a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiával, e műveleteknek az adott stratégiai és célkitűzések és célértékek eléréséhez való hozzájárulásuk révén,
- a hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a pályázatok kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetetlenséget, a holtteher vagy helyettesítő hatást, ugyanakkor biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50%-át állami vagy önkormányzati költségvetési gazdálkodó szervnek nem minősülő partnerek adják. Írásos kiválasztási eljárás nem folytatható,
- a pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozása által összhang biztosítása a közösségvezérelt fejlesztési stratégiával, valamint a támogatás szükségességének (a pályázó ennek hiányában nem lenne képes megvalósítani a projektet) mérlegelése, pályázati felhívások vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárás előkészítése és közzététele, beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását és súlyozását – megfelelő időtartam biztosításával,
- támogatási kérelmek befogadása és értékelése,
- pályázatok kiválasztása és a támogatás összegének rögzítése, továbbá a jóváhagyás előtt a javaslatok benyújtása a KÜ-hez a támogathatóság végső ellenőrzése céljából,
- a közösségvezérelt HFS és a támogatott műveletek végrehajtásának monitoringja, és az adott stratégiához kapcsolódó egyedi értékelési tevékenységek – független szereplő általi – végrehajtása

HACS elnökség

- a pályázatok kiválasztása során összhang biztosítása a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiával, e műveleteknek az adott stratégiai és célkitűzések és célértékek eléréséhez való hozzájárulásuk révén,
- a hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a pályázatok kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetetlenséget, a holtteher vagy helyettesítő hatást, ugyanakkor biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50%-át állami vagy önkormányzati költségvetési gazdálkodó szervnek nem minősülő partnerek adják. Írásos kiválasztási eljárás nem folytatható,
- a pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozása által összhang biztosítása a közösségvezérelt fejlesztési stratégiával, valamint a támogatás szükségességének (a pályázó ennek hiányában nem lenne képes megvalósítani a projektet) mérlegelése, pályázati felhívások vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárás előkészítése és közzététele, beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását és súlyozását – megfelelő időtartam biztosításával,
- támogatási kérelmek befogadása és értékelése,

- pályázatok kiválasztása és a támogatás összegének rögzítése, továbbá a jóváhagyás előtt a javaslatok benyújtása a KÜ-hez a támogathatóság végső ellenőrzése céljából,
- a közösségvezérelt HFS és a támogatott műveletek végrehajtásának monitoringja, és az adott stratégiához kapcsolódó egyedi értékelési tevékenységek – független szereplő általi – végrehajtása

HACS tagság

- a pályázatok kiválasztása során összhang biztosítása a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiával, e műveleteknek az adott stratégiai és célkitűzések és célértékek eléréséhez való hozzájárulásuk révén,
- a pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozása által összhang biztosítása a közösségvezérelt fejlesztési stratégiával, valamint a támogatás szükségességének (a pályázó ennek hiányában nem lenne képes megvalósítani a projektet) mérlegelése, pályázati felhívások vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárás előkészítése és közzététele, beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását és súlyozását – megfelelő időtartam biztosításával.

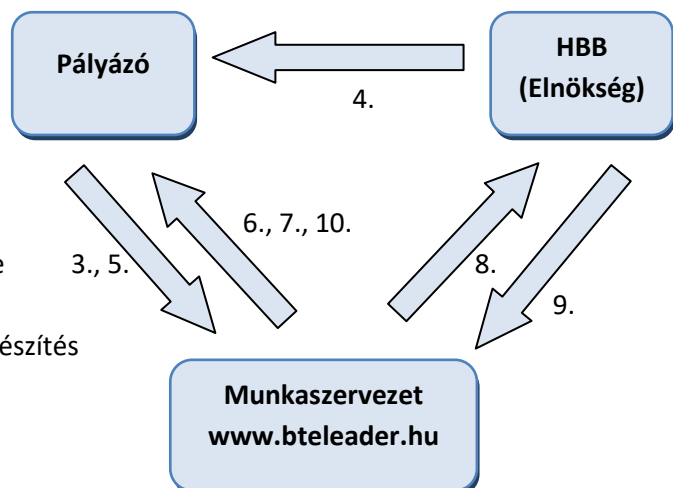
A pályázatok kiválasztásával és a HACS működésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatok bemutatása a KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontjának teljesítésével

A pályázatok kiválasztását a Helyi Bíráló Bizottság (Elnökség) látja el. A döntés előkészítést a munkaszervezet végzi, a döntést a HBB (Elnökség). Döntéshozatal során a Helyi Bíráló Bizottság (Elnökség) döntéseit egyszerű szótöbbséggel hozza meg, minden bizottsági tag egy szavazattal rendelkezik.

A Helyi Bíráló Bizottság (Elnökség) feladata:

- a helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásainak kiépítése,
- a pályázatok kiválasztása során összhang biztosítása a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiával,
- a hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a pályázatok kiválasztásához,
- a pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozása által összhang biztosítása a közösségvezérelt fejlesztési stratégiával, a támogatás szükségességének mérlegelése, pályázati felhívások vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárás előkészítése és közzététele,
- támogatási kérelmek befogadása és értékelése,
- a pályázatok kiválasztása és a támogatási összeg rögzítése.

1. pályázati felhívások megjelentetése
2. tájékoztatás, tanácsadás
3. projektjavaslat benyújtása
4. támogató/elutasító nyilatkozat
5. támogatási kérelem benyújtása
6. támogatási kérelmek jogosultsági ellenőrzése
7. támogatási kérelmek formai ellenőrzése
8. támogatási kérelmek értékelése, döntés előkészítés
9. döntés
10. ügyfél kiértékelése

A helyi fejlesztési stratégia megvalósítását szolgáló humán erőforrás (képzettség, tapasztalat, készségek) bemutatása az elvégzendő feladatok tükrében

A Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósításához szükséges humán erőforrás egyesületünk rendelkezésére áll a főállású munkaszervezet vezető, valamint az ügyintéző/projektmenedzser munkatárs tekintetében.

A munkaszervezet vezető felsőfokú agrármérnöki végzettséggel rendelkezik, több éves szakmai tapasztalattal, ugyanis az előző ciklusban az Ipoly – menti Palócok Térségfejlesztő Egyesülete LEADER HACs - nál tanácsadóként és konzultánsként működött közre a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia elkészítésében és megvalósításában. A Rétság Kistérség Többcélú Társulása munkaszervezeténél eltöltött évei alatt pedig segítséget nyújtott az akkor még Rétsági Kistérség Területfejlesztési Programjának elkészítéséhez.

2017 februárjától a munkaszervezet vezető személye változott. Az új munkaszervezet vezető területfejlesztési szociológus végzettségű; több éves vidékfejlesztési, turisztikai és szociális területeken szerzett tapasztalattal rendelkezik, melyet főleg Borsod-Abaúj-Zemplén, Pest és Békés megyében szerezte.

Az ügyintézőnk pályázati szakreferens végzettséggel rendelkezik, több éves vidékfejlesztési, pályázatírói és projektmenedzseri tapasztalattal. Az előző ciklusban jelenlegi tervezési területünkhöz tartozó településeken több alkalommal vezetett és koordinált projekteket az üzleti-, civil, valamint a közsféra szereplői részére.

Minden szféra esetében az adott területen végzett tevékenységükkel kapcsolatosan rendkívül nagy szakértelemmel, fajsúllyal és tapasztalattal rendelkező személyekről van szó, akik évek óta azon vannak, hogy tudásukkal hozzájáruljanak a térség fejlődéséhez.

Egyesületünk a térségi szereplők fejlesztési és megvalósítási tevékenységét, valamint a projektirányítási feladataik ellátását a munkaszervezeti dolgozók közreműködésével segíti.

A működés fizikai feltételeinek bemutatása

A Börzsöny Térsége Egyesület székhelye Alsopetény településen van, könnyen megközelíthető, frekvenciát épületben a főúton a Petőfi út 42. szám alatt található.

Az egyesület irodája 1 helyiségből áll, valamint rendelkezésre áll egy tárgyaló helyiség az elnökségi ülések, illetve egyéb megbeszélések céljából, valamint egy illemhelyiség, konyha, étkező és autóparkoló.

Az iroda a Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósítása során jelentkező feladatok elvégzése érdekében szükséges saját eszközökkel (számítógép, nyomtató) rendelkezik.

A működésre tervezett költségvetés szöveges alátámasztása

Egyesületünk számára a 2014-2020-as fejlesztési időszakban **87.016.201** Ft működési forrás áll rendelkezésre a működtetésre vonatkozóan. A működési forrás elsődlegesen az Egyesület ügyviteli, adminisztratív, napi és az egyesület cél szerinti tevékenységének ellátásával felmerülő költségek finanszírozására kerül felhasználásra.

Személyi jellegű költségek (munkabér és járulékai, utazási költségtérítés), szolgáltatások díja (könyvelő, telefon), egyéb dologi, valamint animációs kiadások felmerülésével tervezünk.

Dologi kiadások között elsősorban adminisztratív – irodai eszközök, tárgyak (nyomtató, projektor, laptop, papír, írószér, tonerek stb.) beszerzésével tervezünk, és ezen eszközök folyamatos fenntartási költségei, valamint az egyesület tulajdonában lévő gépjármű fenntartási és üzemeltetési költségeivel is.

Animációs költségeken belül a pályázatokkal, tájékoztatással, koordinációval, projektgenerálással kapcsolatos animációs tevékenységgel tervezünk, továbbá bérleti díjak, utazási költségek, műszaki és marketing költségek, esetlegesen szakértői tevékenység igénybevételének költségei mellett.

8.4. Kommunikációs terv

Egyesületünk a térségi szereplők (pályázók, szélesebb nyilvánosság) számára elsősorban az egyesület www.bteleader.hu honlapján keresztül, végzi a kommunikációt és a nyilvánosság tájékoztatását. Folyamatosan frissítjük kommunikációs csatornát friss pályázati, egyesületi és egyéb hírekkel.

A honlapunkon folyamatosan közzétételre kerül a megvalósult fejlesztések bemutatása, valamint a Helyi Akciócsoport működésével összefüggő szabályzatok, dokumentumok is (Alapszabály, SZMSZ, közgyűlési határozatok, elnökségi és pénzügyi beszámolók, működési költséggel kapcsolatos adatok, stb.)

Egyesületünk folyamatos írásos tájékoztatást küld az önkormányzatoknak, tagjainknak, egy- egy meghatározott célcsoportnak, azzal a kéréssel, hogy továbbítsák a településükön élő és tevékenykedő érintett többi személynek is.

Időszakonként tájékoztató fórumokat tartunk, melyek ingyenesek és nyilvánosak.

A munkaszervezet irodájában folyamatosan lehetőséget biztosítunk személyes és telefonos kapcsolatfelvételre, illetve az e-mailen történő megkeresésekre is minden esetben válaszolunk. Elérhetőségeink megtalálhatók honlapunkon, illetve az általunk megküldött e-mailekben.

A kommunikációs tevékenységért (honlap, e-mailek küldése, fórumok szervezése) elsősorban a szakmai vezető a felelős, aki bizonyos tevékenységek elvégzésével megbízhatja a munkaszervezeti dolgozót.

Az eddig megvalósult, illetve a HFS véglegesítéséig megvalósuló kommunikációs tevékenység a 2. pontnál került leírásra.

8.5. Monitoring és értékelési terv

A 2014-2020-as időszakban hangsúlyt fordítunk a Helyi Fejlesztési Stratégiához kapcsolódó monitoring rendszer kialakítására (stratégia előrehaladásának, vállalt indikátorok teljesülésének vizsgálata). A HACS munkaszervezete folyamatosan figyelemmel kíséri a pályázott és megvalósuló projekteket. A monitoring tevékenység során a résztvevők elemzik és értékelik a megvalósítás előrehaladását, a pénzügyi, fizikai és emberi erőforrás felhasználás mértékét (forrás-vagy inputmutatók), a tevékenységek tervek szerinti megvalósítását (kimeneti mutatók), a tervezett

indikátorok létrejöttét és eredmények elérését (eredménymutatók), valamint a kívánt társadalmi-gazdasági hatások elérését is (hatásmutatók).

A szerződéssel, támogatói okirattal lekötött fejlesztési források összegének gyűjtése a helyi döntések eredményeinek összegzése. Az indikátor – a lekötött fejlesztési forrás – összegzése döntési fordulók zárásakor történik.

A munkaszervezet a kedvezményezettek kifizetési kérelmeinek kifizető ügynökség által történő jóváhagyása alapján gyűjt adatot, szorosan együttműködve a kedvezményezettel és a kifizető ügynökséggel.

Az elnökségi üléseken a munkaszervezet beszámol az előző időszak eseményeiről, kiemelten a beérkezett/támogatott/kifizetett projektek számáról, forrásigényéről. A pályázókkal a kapcsolat folyamatos, a pozitív és negatív visszajelzéseket az elnökség egyaránt értékeli, szükség esetén közbeavatkozik.

Szükség esetén az elnökség kezdeményezésére a közgyűlés az elfogadott HFS-t a megvalósítás lezárásáig három alkalommal módosíthatja.

A HFS és egyes tevékenységek felülvizsgálata a HACS teljes tagságának bevonásával fórumokon, döntéshozó szervek gyűlésein és belső elektronikus levelezés segítségével történik. Az eredmények belső és külső kommunikálása és terjesztése a HACS területén, nyilvános fórumokon és a honlapon valósul meg.

Monitoring tevékenységek

Belső monitoring-önértékelés

Tevékenység leírása: A HFS indikátorainak megvalósulása, forrás felhasználás, animációs tevékenység

A megvalósítás eszköze: beszámoló készítése

Megvalósítás ideje: döntési fordulók zárásakor

Projektek értékelése

Tevékenység leírása: A HFS végrehajtása során támogatott projektek illeszkedésének vizsgálata a HFS cél és intézkedés vonatkozásában, a megvalósított projektek nyomon követése

A megvalósítás eszköze: személyes interjú, szakmai műhelynap

Megvalósítás ideje: pályázati időszakonként

Indikátorok vizsgálata

Tevékenység leírása: Vállalt indikátorok ellenőrzése

A megvalósítás eszköze: projektek helyszíni szemléje, személyes interjú, beszámoló készítése

Megvalósítás ideje: HFS végrehajtási időszakában legalább egyszer, illetve programzárásakor

9. Indikatív pénzügyi terv

Ebben a fejezetben a HFS fejlesztési és a HACs működés és animáció forrásfelhasználásának ütemezését mutassák be az alábbi táblázatok kitöltésével. A táblázatban a tervezett kötelezettségvállalást jelenítsék meg. A HACs működési és animációs költségei nem haladhatják meg az IH által az egyes HFS-ek megvalósítására megítélt forrás 15%-át. A sorok száma bővíthető. A táblázatban a teljes közpénzt (EU és nemzeti társfinanszírozás összege) szerepeltessék. A táblázatokat Excel formátumban is töltsék ki a mellékelt sablonban és külön fájlként nyújtsák be.

A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése

		Forrás: EMVA LEADER 19.2 alintézkedés							
Ssz.	Az intézkedések megnevezése	2016	2017	2018	2019	2020	2021 terv	Összesen	%
1	Gazdasági szféra jelenlegi termelés intenzitásának, illetve szolgáltatás hatékonyságának növelése és munkahelyek megőrzése			44 789 964		53 477 879	141 159 927	239 695 601	57 %
2	Szálláshelyek és turisztikai szolgáltatások támogatása			43 402 322				43 402 322	10,4 %
3	Hátrányos helyzetű csoportok támogatása, hiány szakmáinak kielégítése képzetekkel			3 938 409				3 938 409	0,9 %
4	Helyi termékek népszerűsítése, piacra jutás elősegítése, védjegy kialakítás			19 981 996				19 981 996	4,8%
5	Településkép megőrzése			20 536 853			75 000 000	95 536 853	22,8%
6	Civil szervezetek megerősítése, tevékenységük támogatása			2 898 061				2 898 061	0,7%
7	Települési, mikro térségi, nemzetközi rendezvények támogatása			5 964 599				5 964 599	1,5%

8	Térfigyelő rendszer kiépítése			4 229 141		3 499 918		7.729.059	1,9%
	Összesen			145 741 345		56 977 797	216 159 927	418 879 069	100 %

A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

	Forrás: EMVA LEADER 19.4 alintézkedés							Összesen
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Működési költségek	8.880.000	15 306 000	12 379 000	14.650.000	13.474.000	15.576.600	15.576.600	87.016.201
Animációs költségek		400 000	400 000	300 000	300 000	300.000	300.000	2.000.000
Egyéb tervezett bevételek ²	1.812.000	1.841.000	1 527 000	1 697 000	1.501.000	1.500.000	1.500.000	9.877.000
Összesen	10.692.000	17.147.000	13.906.000	16.347.000	14.975.000	17.076.600	17.076.600	96 528 200

² Pl. tagdíj, önkormányzati hozzájárulás stb.